DAVID MICHIE

PISICA lui DALAI LAMA

Editura ATMAN

Pisica lui Dalai Lama

David Michie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

MICHIE, DAVID

Pisica lui Dalai Lama : seninătatea şi înţelepciunea lui Dalai Lama, aşa cum au fost ele văzute de către cel mai intim oaspete al său / David Michie ; trad.: Alexandru Mariana. - Bucureşti : Atman, 2016

ISBN 978-606-8758-17-6

I. Alexandru, Mariana (trad.)

294.321 Dalai Lama

929 Dalai Lama

ISBN ePub: 978-606-8758-25-1

THE DALAI LAMA'S CAT

Copyright © 2012 by Mosaic Reputation Management

Originally published in 2012 by Hay House Inc. USA

Copyright © 2022 Editura ATMAN – pentru traducerea în limba română. Reproducerea oricărui fragment din lucrarea de faţă este posibilă numai cu acordul scris al editurii.

Editura ATMAN, București, 2022

Tel: 0746.201.369
Web: http://www.editura-atman.ro
E-mail: office@editura-atman.ro

În memoria micuţei noastre Rinpoche,
Prinţesa Wussik a Tronului de Safir.

Ne-a adus bucurie; am iubit-o mult.

Fie ca această carte să fie în sprijinul ei
și al tuturor fiinţelor vii de
a atinge uşor şi repede iluminarea desăvârşită.

Fie ca toate fiinţele să aibă fericire
și motive adevărate de fericire.

Fie ca toate fiinţele să fie eliberate de suferinţă
și de adevăratele motive ale suferinţei.

Fie ca toate fiinţele să nu fie niciodată separate de fericire, care este fără de suferinţă,
marea bucurie a nirvanei, a eliberării.

Fie ca toate fiinţele să trăiască în pace şi liniște,
cu mintea liberă de ataşament,
aversiune şi indiferenţă.

PROLOG

Ideea s-a înfiripat într-o dimineaţă himalayană însorită. Stăteam întinsă la locul meu obişnuit, pe pervazul de la primul etaj – punctul perfect din care puteam să veghez absolut totul cu minim efort –, pe când Sfinţia Sa îşi încheia şedinţa de audienţă privată.

Sunt prea discretă pentru a menţiona cine era în audienţă, cu excepţia faptului că este o actriţă faimoasă de la Hollywood... ştii, blonda *de la drept*, care face muncă de caritate pentru copii şi este destul de cunoscută pentru dragostea ei faţă de măgăruşi. Da, *chiar ea*!

Tocmai se pregătea să părăsească camera, când aruncă o privire pe fereastra care dezvăluia o privelişte magnifică asupra munţilor acoperiţi cu zăpadă şi mă observă pentru prima oară.

– O, ce adorabilă!

Coborî repede pentru a mă mângâia pe ceafă, lucru pentru care am mulţumit cu un căscat larg şi întinderea fremătătoare a labelor din faţă.

– Nu ştiam că aveţi o pisică! exclamă ea.

Sunt mereu surprinsă de câţi oameni fac observaţia asta – şi totuşi nu toţi sunt curajoşi precum americanii care dau glas uimirii lor. De ce Sfinţia Sa *nu* ar avea o pisică – dacă într-adevăr „a avea o pisică” este o înţelegere corectă a relaţiei?

În plus, oricine cu o putere de observaţie fină ar recunoaşte prezenţa felină în viaţa Sfinţiei Sale după firele răzleţe de blană şi de mustaţă pe care le consider o datorie de a le lăsa pe hainele sale. Dacă ai avea vreodată privilegiul de a te apropia

de Dalai Lama şi i-ai privi cu atenţie robele, ai descoperi mai mult ca sigur un smoc delicat de blană albă, care confirmă faptul că în niciun caz nu-şi duce existenţa singur, ci că îşi împarte sanctuarul interior cu o pisică de rasă impecabilă – deşi nedocumentată.

Exact această descoperire l-a făcut pe corgisul reginei Angliei să reacţioneze cu o asemenea vehemenţă atunci când Sfinţia Sa a vizitat Palatul Buckingham – un incident despre care mass-media internaţională era în mod ciudat în necunoştinţă de cauză.

Dar mă abat de la subiect.

Mângâindu-mă pe ceafă, actriţa americană întrebă:

– Are vreun nume?

– O, da! Multe nume. Sfinţia Sa zâmbi enigmatic.

Ceea ce spusese Dalai Lama era adevărat. Precum multe pisici domestice, am primit variate nume, unele dintre ele folosite în mod frecvent, iar altele mai puţin. De unul dintre ele în mod deosebit nu prea îmi pasă. Cunoscut printre angajaţii Sfinţiei Sale ca numele meu de hirotonisire, nu este unul pe care însuşi Dalai Lama să-l fi folosit vreodată – cel puţin, nu în întregime. Şi nici nu este un nume pe care să-l divulg atât timp cât voi trăi. Cu siguranţă, nu în această carte.

Ei bine… *hotărât lucru*, oricum nu în acest capitol.

– Dacă ar putea să vorbească, continuă actriţa, sunt sigură că ar avea să ne împărtăşească ceva înţelepciune.

Şi aşa sămânţa a fost plantată.

În lunile care au urmat l-am privit pe Sfinţia Sa lucrând la o nouă carte: multele ore pe care şi le-a petrecut pentru a se asigura că textele erau corect interpretate; timpul considerabil şi grija aparte pe care şi le-a consacrat pentru a se asigura că

fiecare cuvânt pe care îl scria să transmită cel mai bun sens şi beneficiu cu putinţă. Am început să mă gândesc din ce în ce mai mult că poate venise timpul să scriu şi eu o carte a mea – o carte care să transmită ceva înţelepciune dobândită în timp ce stăteam nu la picioarele lui Dalai Lama, ci chiar mai aproape, în poala sa. O carte care să spună propria mea poveste – nu atât una a evoluţiei de la sărăcie la bogăţie, ci a saltului de la gunoi direct în templu. Cum am fost salvată de la o soartă prea aspră pentru a fi amintită, ca să devin tovarăşa constantă a unui bărbat care nu numai că este unul din cei mai mari lideri spirituali din lume şi laureat al Premiului Nobel, ci şi un expert în mânuirea instrumentelor de deschidere a conservelor.

Adesea, în după-amiezile târzii, după ce simt că Sfinţia Sa şi-a petrecut prea multe ore la biroul său, sar de pe pervaz, merg tiptil la locul în care lucrează şi îmi frec trupul blănos de picioarele sale. Dacă asta nu-i atrage atenţia, îmi înfig amabil, dar cu precizie, colţii în carnea fragedă a gleznelor sale. Asta funcţionează mereu. Cu un oftat, Dalai Lama îşi împinge scaunul în spate, mă ia în braţe şi se îndreaptă către fereastră. În timp ce se uită în ochii mei mari, albaştri, expresia sa este una de o aşa mare iubire, că nu încetează niciodată să mă umple de fericire.

„Mica mea bodhi*cat*va”, mă strigă uneori, un joc de cuvinte de la *bodhisattva*, termen sanscrit care se referă în budism la o fiinţă iluminată.

Împreună privim îndelung panorama care coboară înspre Valea Kangra. Prin fereastra deschisă o adiere uşoară poartă cu sine mireasmă de pin, de stejar himalayan şi de rododendron, dând aerului o calitate pură, aproape magică. În îmbrăţişarea caldă a lui Dalai Lama, toate diferenţele se estompează complet

– între observator şi observat, între pisică şi *lama*, între liniştea amurgului şi torsul meu profund.

Exact în aceste momente mă simt cu adevărat recunoscătoare de a fi pisica lui Dalai Lama.

CAPITOLUL UNU

Trebuie să-i mulţumesc unui taur care defeca pentru evenimentul care avea să-mi schimbe existenţa fragedă – şi fără de care, dragă cititorule, nu ai putea lectura această carte.

Imaginează-ţi o după-amiază musonică tipică din New Delhi. Dalai Lama era în drum spre casă, de la Aeroportul *Indira Ghandi*, după o călătorie de propovăduire a învăţăturii în America. Pe când maşina sa îşi făcea drum pe la periferia oraşului, traficul se blocă din cauza unui taur care mergea agale pe mijlocul şoselei, unde de altfel se şi puse pe un bălegat abundent.

Aflat în ambuteiaj, câteva maşini mai în spate, Sfinţia Sa privea calm pe geam, aşteptând să se fluidizeze din nou circulaţia. Pe când stătea acolo, atenţia îi fu atrasă de o dramă care avea loc pe marginea drumului.

În mijlocul zarvei trecătorilor şi bicicliştilor, proprietarilor de tarabe şi cerşetorilor, doi copii ai străzii zdrenţuiţi erau nerăbdători să-şi încheie negoţul. Mai devreme în acea dimineaţă, dăduseră peste nişte pisoi de câteva săptămâni, ascunşi după un maldăr de saci de pânză de pe o alee dosnică. Uitându-se mai atent la descoperirea lor, şi-au dat seama curând că dăduseră peste ceva de valoare. Pisoii nu erau o specie obişnuită de pe străzi, ci, în mod evident, feline de rasă superioară. Băieţii nu erau familiarizaţi cu rasa himalayană, dar în ochii noştri de safir, în blana noastră elegant colorată şi foarte deasă au recunoscut o marfă de exploatat.

Înşfăcându-ne din cuibul nostru tihnit în care ne dusese mama, ne îmbrânciră pe mine şi pe fraţii mei în freamătul terifiant al străzii. În numai câteva clipe, două surori mai mari,

care erau mai dezvoltate decât noi restul, fură date la schimb pentru câteva rupii – un eveniment atât de entuziasmant, încât am fost scăpată din braţe şi am aterizat dureros pe caldarâm, puţin lipsind să fiu ucisă de un scuter.

Băieţii au avut mai mult de furcă să ne vândă pe noi, cei doi pisoiaşi mai mici şi mai slăbănogi. Timp de câteva ore şi-au târşâit picioarele pe străzi, împingându-ne pe geamurile maşinilor aflate în trecere. Eram prea mică ca să fiu luată de lângă mama, iar trupul meu fragil nu era în stare să reziste. Slăbită din cauza lipsei de lapte şi încă suferindă de la căzătură, abia eram conştientă când băieţii au trezit interesul unui trecător în vârstă, care se gândise la un pisoi pentru nepoata sa.

Gesticulând ca noi, cei doi pisoi rămaşi, să fim puşi pe jos, se ghemui pe vine şi ne cercetă îndeaproape. Fratele meu mai mare merse tiptil prin murdăria zbârcită a străzii, mieunând pe un ton rugător pentru un strop de lapte. Atunci când am fost împinsă de la spate pentru a mă face să mă mişc, am reuşit să fac doar un pas împleticit, înainte de a mă prăbuşi într-o baltă cu noroi.

Întocmai la această scenă a fost martor Sfinţia Sa. Şi la cea care urmă.

Odată preţul stabilit, fratele meu fu înmânat bătrânului ştirb. Între timp, eu am fost lăsată în murdărie, pe când cei doi băieţi discutau ce să facă cu mine, unul dintre ei lovindu-mă cu degetul mare de la picior. Au decis că nu eram bună de vânzare şi, apucând o pagină de sport veche a ziarului *Times of India* care zburase într-un şanţ din apropiere, mă înfăşurară ca pe o bucată de carne stricată, destinată a ateriza în cea mai apropiată grămadă de gunoi.

Am început să mă sufoc în ziar. Fiecare respiraţie devenea o luptă. Deja slăbită din cauza oboselii şi a foamei, simţeam cum

flacăra vieţii din interiorul meu se stingea în mod periculos. În acele momente finale, disperate, moartea părea inevitabilă.

Numai că Sfinţia Sa îl trimise pe însoţitorul său. Proaspăt debarcat din avionul sosit din America, însoţitorul lui Dalai Lama avea din întâmplare două bancnote de 1 dolar ascunse în robă. Le întinse celor doi băieţi, care fugiră mâncând pământul, speculând cu mare entuziasm cât vor valora dolarii convertiţi în rupii.

*

Înfăşurată în capcana morţii de pe pagina de sport („Bengaluru striveşte Rajasthan de 9 portiţe” suna titlul), aveam să stau curând confortabil în spatele maşinii lui Dalai Lama. Câteva clipe mai târziu, a fost adus lapte de la un vânzător stradal şi a fost prelins în gura mea, Sfinţia Sa intenţionând să redea viaţă trupului meu vlăguit.

Nu-mi aduc aminte de niciun detaliu al salvării mele, dar povestea a fost relatată de atâtea ori, încât o ştiu pe de rost. Ceea ce îmi aduc aminte este de a mă fi trezit într-un sanctuar de o căldură aşa de nemărginită, încât pentru prima oară de când fusesem scoasă cu forţa din cuibul nostru de pânză în acea dimineaţă simţeam că totul era bine. Căutând să descopăr sursa hranei şi siguranţei mele nou descoperite, m-am trezit privind direct în ochii lui Dalai Lama.

Cum să descriu prima clipă a prezenţei mele în preajma Sfinţiei Sale?

Este deopotrivă un sentiment şi un gând – o înţelegere emoţionantă şi profundă a faptului că totul este în regulă. Aşa cum aveam să realizez ulterior, este ca şi cum ai deveni

conştient pentru prima oară că adevărata ta natură este una a iubirii nemărginite şi a compasiunii. Ea a existat acolo dintotdeauna, însă Dalai Lama o vede şi o reflectă spre tine. El percepe natura ta de Buddha, iar această revelaţie extraordinară mişcă adesea oamenii până la lacrimi.

În cazul meu, înfăşurată într-o bucată de blană castanie pe un scaun din biroul Sfinţiei Sale, eram conştientă şi de un alt fapt – unul de mare importanţă pentru toate pisicile: mă aflam în casa unui iubitor de pisici.

*

Aşa cum am perceput asta cu putere, eram conştientă şi de o prezenţă mai puţin înduioşătoare de dincolo de măsuţa de cafea. Întors în Dharamsala, Sfinţia Sa îşi reluase programul de audienţe şi îndeplinea un angajament foarte vechi de a fi intervievat de un profesor de istorie din Anglia aflat în vizită. Nu aş putea spune exact cine era, ci doar că venea de la una din cele două universităţi faimoase Ivy League din Anglia.

Profesorul redacta un volum despre istoria indo-tibetană şi părea iritat că nu era în atenţia exclusivă a lui Dalai Lama.

– Un animal fără adăpost? exclamă el, după ce Sfinţia Sa explică succint motivul pentru care ocupam locul dintre ei.

– Da, confirmă Dalai Lama, înainte de a răspunde nu atât la ceea ce oaspetele spusese, ci la tonul vocii cu care o spusese. Privind la profesorul de istorie cu un zâmbet amabil, vorbi pe acel ton de bariton, elegant şi cald, cu care aveam să devin atât de familiară. Ştii, profesore, această pisicuţă rătăcită şi dumneata aveţi în comun un lucru foarte important.

– Nu-mi pot imagina ce anume, răspunse cu răceală profesorul.

– Viaţa dumitale este cel mai important lucru pe lume pentru dumneata, spuse Sfinţia Sa. La fel şi pentru această pisicuţă.

După pauza care urmă, era clar că, în ciuda erudiţiei sale, profesorului nu-i mai fusese expusă o asemenea idee surprinzătoare.

– Doar nu spuneţi că viaţa unei fiinţe umane şi viaţa unui animal au aceeaşi valoare?! îndrăzni el.

– Ca fiinţe umane avem un potenţial mult mai mare, desigur, replică Sfinţia Sa. Dar prin faptul că toţi ne dorim foarte mult să rămânem în viaţă şi că ne agăţăm de experienţa noastră particulară a conştiinţei – în *acest* sens oamenii şi animalele sunt egali.

– Păi poate unele din cele mai complexe mamifere… Profesorul se împotrivea acestui gând tulburător. Dar nu toate animalele. De exemplu, *gândacii de bucătărie*.

– Chiar şi gândacii de bucătărie, zise Sfinţia Sa, neclintit. Orice fiinţă este în esență o manifestare a aceleiași conştiinţe unice.

– Dar gândacii de bucătărie poartă mizerie şi boli. *Trebuie* să-i exterminăm.

Sfinţia Sa se ridică şi se îndreptă spre birou, de unde luă o cutie mare de chibrituri.

– Suportul nostru de gândaci, zise el. Mult mai bine decât exterminarea cu spray. Sunt sigur de asta, continuă el, chicotind în felul său aparte. *Dumneata* n-ai vrea să fii urmărit de un gaz toxic sprayat.

Profesorul acceptă în tăcere această fărâmă de înţelepciune clară, însă neobişnuită.

– Pentru noi toţi înzestraţi cu conştiinţă – Dalai Lama se reîntoarse la locul său – viaţa este foarte preţioasă. De aceea trebuie să protejăm mult toate fiinţele simţitoare. De asemenea, trebuie să recunoaştem că împărtăşim aceleaşi două dorinţe elementare: dorinţa de a gusta din fericire şi dorinţa de a evita suferinţa.

Acestea sunt subiectele pe care le auzisem repetate adesea şi în feluri infinite de Dalai Lama. Şi totuşi, de fiecare dată când vorbeşte cu o asemenea claritate şi forţă, este ca şi cum le-ar rosti pentru prima oară.

– Toţi împărtăşim aceste dorinţe. Dar şi felul în care căutăm fericirea şi încercăm să evităm disconfortul este acelaşi. Cine dintre noi nu se desfată cu o masă delicioasă? Cine nu îşi doreşte să doarmă într-un pat sigur şi confortabil? Fie că suntem scriitori, călugări – sau pisoi fără adăpost –, toţi suntem egali din aceste puncte de vedere.

De cealaltă parte a măsuţei de cafea, profesorul de istorie se foia pe scaun.

– Dar mai ales, spuse Dalai Lama, aplecându-se şi dezmierdându-mă cu degetul arătător, toţi vrem doar să fim iubiţi.

Până să plece târziu în acea amiază, profesorul a avut de cugetat mai mult la asta decât la caseta sa cu înregistrarea perspectivei lui Dalai Lama asupra istoriei indo-tibetane. Mesajul Sfinţiei Sale era provocator. Chiar oponent. Însă nu şi unul care putea fi lesne alungat… aşa cum aveam să descoperim.

*

În zilele care urmară, m-am familiarizat repede cu noul meu mediu. Sfinţia Sa îmi crease cuibuşorul confortabil dintr-o pătură de lână veche. Lumina în schimbare din camera sa pe când răsărea soarele ne pătrundea şi stăruia zi de zi, la fel şi tandreţea cu care el şi cei doi asistenţi executivi mă hrăneau cu lapte cald până când aveam să fiu îndeajuns de puternică să consum mâncare solidă.

Am şi început să fac explorări, mai întâi prin apartamentul personal al lui Dalai Lama şi apoi şi dincolo de el, în biroul împărţit de cei doi asistenţi. Cel aşezat mai aproape de uşă, cel tânăr, călugărul plinuţ cu faţa zâmbitoare şi mâini catifelate, era Chogyal. Îl ajuta pe Sfinţia Sa în treburile monastice. Cel mai în vârstă, înalt, care stătea vizavi de el, era Tenzin. Întotdeauna înveşmântat într-un costum spilcuit şi cu mâini care miroseau curat a săpun fenolic, era un diplomat profesionist şi ataşat cultural care îl asista pe Dalai Lama în chestii laice.

În acea primă zi în care m-am perindat dând din coadă prin biroul lor, conversaţia se întrerupse brusc.

– Cine este asta? voi Tenzin să ştie.

Chogyal chicoti pe când mă ridică şi mă puse pe biroul său, unde privirea îmi fu imediat atrasă de capacul azuriu al unui stilou Bic.

– Dalai Lama a salvat-o pe când ieşea din Delhi, spuse Chogyal, repetând povestea însoţitorului, în timp ce împingeam capacul pe birou.

– De ce merge aşa de ciudat? voi celălalt să ştie.

– Se pare că a fost scăpată pe spate.

– Hm. Tenzin părea să se îndoiască, întinzându-se să mă privească mai îndeaproape. Poate că nu a fost hrănită suficient, fiind cea mai mică. Are şi un nume?

– Nu, spuse Chogyal.

Apoi, după ce eu şi el am împins de-a lungul biroului, înainte şi înapoi, de câteva ori, capacul de plastic al stiloului, exclamă:

– Va trebui să-i dăm unul! Părea entuziasmat de această provocare. Un nume de hirotonisire. Ce părere ai – tibetan sau englez? (În budism, atunci când cineva devine călugăr sau călugăriţă, i se dă un nume de hirotonisire pentru a se celebra noua sa identitate.)

Chogyal sugeră mai multe posibilităţi înainte ca Tenzin să spună:

– Este mai bine să nu forţăm aceste lucruri. Sunt sigur că va apărea ceva de la sine pe măsură ce o vom cunoaşte mai bine.

Ca de obicei, sfatul lui Tenzin era şi înţelept, şi profetic – din nefericire pentru mine, aşa cum avea să se dovedească. Vânând capacul stiloului, am înaintat de pe biroul lui Chogyal la jumătatea celui al lui Tenzin, înainte ca cel mai în vârstă să-mi apuce trupul mic şi pufos şi să mă pună jos pe podea.

– Mai bine stai aici, zise el. Am o scrisoare de la Sfinţia Sa către Papă şi nu vrem să fie urme de lăbuţe pe ea.

Chogyal zâmbi.

– Semnată din partea Pisicii Sfinţiei Sale.

– PSS, izbucni Tenzin. În corespondenţa oficială, Sfinţia Sa era desemnat ca SSDL (Sfinţia Sa Dalai Lama). Poate fi numele ei provizoriu până când îi găsim unul potrivit.

Dincolo de biroul asistenţilor era un coridor, care ducea dincolo de birouri, către o uşă care era ţinută cu grijă închisă. Ştiam din discuţiile din biroul asistenţilor că acea uşă ducea spre multe locuri, inclusiv către Scări, Afară, Templu şi chiar Dincolo de toate acestea. Prin acea uşă veneau şi plecau oaspeţii Sfinţiei Sale. Era deschisă către o lume cu totul nouă. Dar în

acele zile timpurii, în care eram doar o pisică mică-mică, eram perfect mulţumită să rămân de partea aceasta a ei.

*

Petrecându-mi primele zile pe pământ într-o fundătură, puteam să înţeleg prea puţin din viaţa omenească – şi nu aveam nicio idee despre cât de neobişnuite erau noile mele condiţii. Când Sfinţia Sa se ridica din pat în fiecare zi la ora 3.00 dimineaţa pentru a medita timp de cinci ore, îl urmam şi mă răsuceam strâns lângă el, tolănindu-mă în căldura şi energia sa. Credeam că majoritatea oamenilor îşi începeau ziua meditând.

Când oaspeţii veneau să-l vadă pe Sfinţia Sa, observam că i se înfăţişau cu o eşarfă albă sau o *kata*, pe care el le-o returna apoi cu o binecuvântare. Am presupus că aşa îşi întâmpinau oamenii oaspeţii. Eram conştientă şi de faptul că multe persoane care îl vizitau pe Sfinţia Sa călătoreau distanţe lungi pentru a face asta; şi asta mi se părea perfect normal.

Apoi, într-o zi, Chogyal mă luă în braţe şi mă gâdilă pe ceafă.

– Te întrebi oare cine sunt toţi aceşti oameni? întrebă el, urmărindu-mi privirea stăruitoare asupra multor fotografii înrămate de pe peretele din biroul asistenţilor.

Gesticulând către câteva dintre acestea, spuse:

– Aceştia sunt cei 8 foşti preşedinţi ai Statelor Unite care l-au întâlnit pe Sfinţia Sa. Ştii, este o persoană cu totul specială.

Ştiam asta, pentru că se asigura mereu că laptele îmi era cald – dar nu fierbinte – înainte de a fi hrănită.

– Este unul din cei mai mari lideri spirituali, continuă Chogyal. Noi credem că este un Buddha în viaţă. Probabil că ai o

legătură karmică foarte apropiată cu el. Ar fi foarte interesant să ştim care este aceasta.

Câteva zile mai târziu, mi-am făcut drum pe coridor spre bucătărioară şi spre salonul în care câţiva membri din stafful lui Dalai Lama se odihneau, luau masa sau pregăteau ceaiul. Câţiva călugări stăteau pe o sofa, urmărind o ştire înregistrată despre cea mai recentă vizită a Sfinţiei Sale în Statele Unite. Toţi ştiau deja cine eram – de fapt, devenisem mascota biroului. Sărind în poala unuia dintre călugări, i-am permis să mă dezmierde în timp ce mă uitam la televizor.

Iniţial, tot ceea ce am putut vedea era o mare de oameni cu un punct roşu în mijloc, în timp ce vocea Sfinţiei Sale se putea auzi foarte clar. Dar pe măsură ce clipul se derula, mi-am dat seama că punctul roşu era Sfinţia Sa, în centrul unei vaste arene sportive de interior. Era o scenă care se repeta în fiecare oraş pe care îl vizita, de la New York la San Francisco. Crainicul comenta că mulţimea uriaşă de oameni care venise să-l vadă în fiecare oraş demonstra că era mai popular decât multe staruri rock.

Încetul cu încetul, am început să realizez cât de extraordinar era Dalai Lama şi cât de mult era preţuit. Şi poate că datorită comentariului lui Chogyal despre „legătura noastră karmică foarte strânsă” am început să cred de la un anumit moment că şi eu trebuia să fiu deosebită. La urma urmei, eram cea pe care Sfinţia Sa o salvase din şanţurile din New Delhi. Oare recunoscuse în mine un spirit înrudit – o fiinţă simţitoare pe aceeaşi lungime de undă spirituală cu el?

Când îl auzeam pe Sfinţia Sa spunându-le oaspeţilor despre importanţa bunătăţii drăgăstoase, torceam cu satisfacţie, sigură de cunoaşterea mea asupra faptului că exact asta gândeam şi eu. Când îmi deschidea conserva de seară Snappy Tom, îmi

părea tot aşa de clar precum lui că toate fiinţele vor să-şi satisfacă aceleaşi nevoi elementare. Şi pe când îmi mângâia burtica bombată după cină, părea la fel de clar că avea dreptate; pur şi simplu fiecare dintre noi ne dorim să fim iubiţi.

În acea perioadă se vorbi ceva despre ce urma să se întâmple când Sfinţia Sa avea să plece într-o călătorie de trei săptămâni în Australia şi Noua Zeelandă. Având în vedere această călătorie şi multe altele planificate, oare trebuia să rămân în locuinţa lui Dalai Lama sau era mai bine să-mi găsesc un nou cămin?

Un nou cămin? Simpla idee a acestui lucru era nebunească! Eram PSS şi devenisem repede o parte vitală a locului. Nu puteam să trăiesc cu nimeni altcineva decât cu Dalai Lama. Şi ajunsesem să preţuiesc alte părţi ale rutinei mele zilnice, fie că era vorba de băile de soare pe care le făceam pe pervaz în timp ce Sfinţia Sa vorbea cu oaspeţii, de savurarea mâncării delicioase pe care el şi stafful său mi-o serveau pe o farfurioară sau de ascultatul concertelor la prânz, împreună cu Tenzin.

Deşi ataşatul cultural al Sfinţiei Sale era tibetan, absolvise Universitatea Oxford din Anglia, unde studiase pe când avea doar douăzeci de ani, dezvoltându-şi astfel un gust pentru toate lucrurile europene. În fiecare zi, la masa de prânz, cu excepţia momentelor în care avea vreo treabă urgentă de rezolvat, Tenzin se ridica de la birou, scotea cutia mică, din plastic, cu mâncare pe care i-o pregătea soţia şi se îndrepta de-a lungul coridorului către camera de prim-ajutor. Folosită rareori în acest scop, aceasta era constituită dintr-un pat single, un dulăpior medical, un fotoliu şi un sistem audio portabil care îi aparţinea lui Tenzin. Urmându-l într-o zi în acea cameră, din pură curiozitate, l-am privit aşezându-se în fotoliu şi apăsând un buton de pe telecomanda sistemului audio. Brusc, camera se

umplu de muzică. Cu ochii închişi, îşi lăsă capul pe speteaza scaunului, un mic zâmbet apărându-i pe buze.

– *Preludiul în C major* al lui Bach, PSS! îmi spuse el după ce mica piesă de pian se termină. Nici nu realizasem că ştia că sunt în cameră cu el. Nu este splendidă? Una din favoritele mele din toate timpurile. Atât de simplă – o singură linie melodică, fără armonie, dar transmite atâta profunzime şi emoţie!

S-a dovedit a fi prima din seriile de lecţii aproape zilnice despre muzică şi cultura occidentală pe care le-am primit de la Tenzin. Părea să întâmpine cu bucurie prezenţa mea, ca o fiinţă cu care putea să împărtăşească entuziasmul pentru operă sau pentru un cvartet de corzi – iar uneori, ca varietate, pentru retranspunerea anumitor evenimente istorice într-o dramă radio.

În timp ce mânca ce se afla în cutia de plastic, mă încolăceam pe patul de prim ajutor – o libertate pe care mi-o tolera din moment ce eram doar noi doi. Aprecierea mea faţă de muzică şi cultura occidentală începu să se dezvolte cu fiecare masă de prânz.

Apoi, într-o zi, se petrecu ceva neaşteptat. Sfinţia Sa era la templu, iar Uşa a fost lăsată deschisă. Până în acel moment devenisem o pisicuţă aventuroasă, nemaimulţumindu-mă să-mi petrec timpul dezmierdată în pătură. Colindând pe coridor în căutarea a ceva incitant, la vederea Uşii întredeschise am ştiut că trebuie să trec prin ea, pentru a explora multele locuri care se aflau dincolo de ea.

Pe Scări. Afară. Peste Hotare.

Cumva mi-am făcut drum nesigură pe cele două rânduri de scări, recunoscătoare pentru existenţa covoarelor atunci când coborârea mea scăpă de sub control şi am aterizat jos într-un

ghem nedemn. Ridicându-mă cu propriile puteri, am continuat de-a lungul unui coridor scurt şi am ajuns Afară.

Era prima oară când mă aflam afară de când fusesem smulsă din şanţurile din New Delhi. Era un freamăt, o senzaţie de energie cu toţi acei oameni care circulau în toate direcţiile. Nu ajunsesem prea departe înainte să aud un cor de ţipete ascuţite şi tropăitul picioarelor pe trotuar. Un grup turistic de eleve japoneze mă zări şi începu să mă urmărească.

M-am panicat. Fugind atât cât puteau să mă ţină picioarele din spate instabile, m-am ascuns departe de hoarda ţipătoare. Puteam să le aud apropiindu-se. Nu aveam nicio şansă să fug de ele. Pielea pantofilor lor care loveau trotuarul devenise un tunet!

Apoi am zărit o mică crăpătură între coloanele de cărămidă care susţineau o verandă. O fantă care ducea sub clădire. Era un loc foarte strâmt, iar eu aveam prea puţin timp. În plus, nu aveam nicio idee unde ducea crăpătura. Însă când am pătruns în interior, iadul luă brusc sfârşit. M-am trezit într-un beci larg între fundaţie şi scândurile de lemn ale parchetului. Era întuneric şi praf, iar deasupra se auzea tropăitul monoton al traficului pedestrian. Dar cel puţin eram în siguranţă. M-am întrebat cât trebuia să rămân acolo până aveau să plece elevele. Înlăturând o pânză de păianjen de pe faţă, am decis să nu risc un alt atac.

Pe când ochii şi urechile mele se obişnuiau cu împrejurimile, am perceput un scârţâit – un ronţăit sporadic, dar insistent. M-am oprit, cu nările larg deschise, adulmecând aerul. Odată cu sunetul incisivilor rumegători venea şi un iz înţepător care îmi pişca mustăţile. Reacţia mea, bruscă şi puternică, declanşă un reflex pe care nici nu ştiam că-l am.

Deşi nu mai văzusem niciodată un şoarece, am recunoscut imediat în el o creatură de prădat. Se agăţa de zidăria de cărămidă, cu capul îngropat pe jumătate într-o bârnă de lemn pe care o scobea cu dinţii mari din faţă.

M-am mişcat pe furiş, intenţiile fiindu-mi ascunse de sunetul constant al paşilor pe pavajul de deasupra.

Instinctul preluă controlul. Cu o singură lovitură a labei din faţă, m-am năpustit asupra rozătorului şi l-am aruncat pe jos, unde rămase perplex. Aplecându-mă, mi-am înfipt colţii în ceafa lui. Trupul lui deveni neputincios.

Ştiam exact ce trebuia să fac în continuare. Cu prada în gură, am mers tiptil până la deschizătura dintre coloanele de cărămidă, am verificat traficul de afară şi, nevăzând niciun elev japonez, m-am grăbit pe trotuar şi am reintrat în clădire. Alergând de-a lungul coridorului, am urcat scările către Uşă. Închisă de-a binelea.

Şi acum? Am stat acolo ceva vreme, întrebându-mă cât trebuia să aştept, până când într-un final sosi cineva din stafful Sfinţiei Sale. Recunoscându-mă, dar neacordând atenţie trofeului din gura mea, mă lăsă să intru. Am mers tiptil de-a lungul coridorului şi am dat colţul.

Pentru că Dalai Lama era încă la templu, m-am dus în biroul asistenţilor săi, lăsând jos şoarecele şi anunţându-mi sosirea printr-un mieunat insistent. Răspunzând la tonul nefamiliar, Chogyal şi Tenzin se întoarseră în acelaşi timp şi se uitară la mine, surprinşi cum stăteam acolo mândră, cu şoarecele pe covor, la picioarele mele.

Reacţia lor nu era deloc cea la care mă aşteptasem. Schimbând o privire bruscă, amândoi săriră de pe scaunele lor.

Chogyal mă ridică de jos, iar Tenzin îngenunche deasupra şoarecelui inert.

– Încă respiră, spuse el. Probabil e în şoc.

– Cutia de la imprimantă, zise Chogyal, îndreptându-se către cutia de carton goală din care tocmai scosese un cartuş de cerneală proaspăt.

Folosind un plic vechi drept perie, Tenzin băgă şoarecele în recipientul gol. Îl privi îndeaproape.

– De unde crezi...?

– Asta are păianjeni la mustăţi, observă Chogyal, ridicând capul în direcţia mea.

Asta? Asta?! Aşa se referea la Pisica Sfinţiei Sale?

În acel moment, şoferul lui Dalai Lama intră în birou. Tenzin îi întinse cutia, cu instrucţiuni să fie urmărită starea şoarecelui şi, dacă îşi revenea, să fie eliberat în pădurea din apropiere.

– PSS o fi ieşit afară, zise şoferul, întâlnindu-mi privirea ochilor albaştri.

Chogyal încă mă ţinea în braţe, nu în obişnuita lui îmbrăţişare afectuoasă, ci într-o strângere a unei creaturi sălbatice.

– PSS. Nu mai sunt sigur de această titulatură, zise el.

– Era doar un nume provizoriu, fu de acord Tenzin, întorcându-se la biroul său. Dar Prinzătoarea de Şoareci a Sfinţiei Sale nu pare potrivit.

Chogyal mă lăsă înapoi pe covor.

– Dar ce ziceţi de „Prinzătoarea de Şoareci” ca nume de hirotonisire? sugeră şoferul. Însă din cauza accentului său tibetan puternic, suna precum „Şoricica”.

Cei trei bărbaţi mă priveau acum cu atenţie. Conversaţia luase o întorsătură periculoasă pe care am regretat-o din acel moment.

– Nu poate fi doar Şoricica, zise Chogyal. Trebuie să fie Ceva Şoricica sau Şoricica Ceva.

– Şoricica Monstru? adăugă Tenzin.

– Şoricica Asasin? sugeră Chogyal.

– Dar ce ziceţi de Şoricica Flocoasă? sugeră el.

Toţi cei trei bărbaţi izbucniră în râs uitându-se în jos la trupul meu mic şi pufos.

Tenzin deveni serios, privindu-mă direct.

– Compasiunea este în regulă. Dar crezi că Sfinţia Sa ar trebui să-şi împartă domiciliul cu Şoricica Flocoasă?

– Sau s-o lase la comandă pe Şoricica Flocoasă timp de trei săptămâni atunci când va vizita Australia? medită Chogyal, pe când cei trei izbucniră din nou în râs.

Ridicându-mă, am părăsit camera, cu urechile lăsate ferm pe spate şi coada lovind în dreapta şi-n stânga.

*

În orele care au urmat, pe când stăteam în lumina calmă a soarelui de la fereastra Sfinţiei Sale, am început să realizez enormitatea faptelor mele. În mai toată copilăria mea ascultasem ideea lui Dalai Lama că vieţile tuturor fiinţelor simţitoare sunt la fel de importante pentru ele tot aşa precum propria noastră viaţă este importantă pentru noi. Dar câtă atenţie acordasem acelei idei atunci când am avut singura ocazie de a ieşi în lume?

Cât despre adevărul că toate fiinţele îşi doresc să fie fericite şi să evite suferinţa, nici nu-mi trecuse prin minte pe când pândeam şoarecele. Pur şi simplu lăsasem instinctul să preia frâiele. Nici măcar o clipă nu văzusem acţiunile mele din perspectiva *şoarecelui*.

Începeam să realizez că, doar pentru că o idee e simplă, nu este neapărat uşor s-o şi urmăm. Torcând în semn de acord cu principiile pompoase nu însemna nimic dacă nu le şi *puneam în practică*.

M-am întrebat dacă Sfinţiei Sale i se va spune noul meu „nume de hirotonisire” – o amintire cruntă a bazaconiei din existenţa mea fragedă. Oare avea să fie atât de îngrozit când avea să audă ce făcusem, încât să mă alunge pentru totdeauna din acel rai frumos?

*

Din fericire pentru mine, şoarecele îşi reveni. Şi când Sfinţia Sa se întoarse, fu imediat prins într-o serie de şedinţe.

Abia seara târziu pomeni subiectul. Stătuse în pat citind, înainte de a-şi închide cartea, de a-şi scoate ochelarii şi de a-i pune pe noptieră.

– Mi-au spus ce s-a întâmplat, murmură el, întinzându-se spre locul în care moţăiam. Uneori instinctul nostru, condiţionarea noastră negativă, poate fi foarte puternic. Mai târziu regretăm foarte mult ce am făcut. Dar ăsta nu e un motiv de a renunţa la noi înşine – buddhaşii nu au renunţat nici ei la tine. În schimb, învaţă din propriile tale greşeli şi mergi mai departe. Întocmai aşa.

Stinse lampa şi, pe când stăteam amândoi în întuneric, am tors uşor în semn de apreciere.

– Mâine e o nouă zi, zise el.

*

A doua zi, Sfinţia Sa lectura câteva scrisori pe care asistenţii săi le selectau din sacul care sosea în fiecare dimineaţă.

Reţinând o scrisoare şi o carte trimise de profesorul de istorie din Anglia, se întoarse către Chogyal.

– Foarte drăguţ.

– Da, Sfinţia Voastră, aprobă Chogyal, studiind coperta cărţii.

– Nu mă refer la carte, zise Sfinţia Sa, ci la scrisoare.

– Da?

– După ce a reflectat asupra discuţiei noastre, profesorul spune că nu a mai folosit pentru trandafirii săi pesticide contra melcilor. În schimb, eliberează acum melcii peste zidul grădinii.

– Foarte bine! zise Chogyal, zâmbind.

Dalai Lama se uită direct la mine.

– Ne-a plăcut să ne întâlnim cu el, nu-i aşa?

Mi-am amintit că la acea vreme credeam că profesorul părea atât de neluminat. Dar după ce făcusem ieri, nu aveam dreptul să judec.

– Se dovedeşte că toţi avem abilitatea de a ne transforma, nu-i aşa, Şoricică?

CAPITOLUL DOI

Deşi noi, pisicile ne petrecem cea mai mare parte a zilei moţăind comod, ne place ca oamenii noştri să ne ţină ocupate. Nu într-un fel zgomotos sau sâcâitor – ci îndeajuns de active ca să ne distrăm în răstimpul acelor perioade în care alegem să stăm treze. Altfel de ce crezi că majoritatea pisicilor au un loc de observaţie preferat – pe pervaz, verandă, stâlpul porţii sau partea de sus a dulapului? Nu îţi dai seama, dragă cititorule, că tu eşti distracţia noastră?

Unul din motivele pentru care este atât de plăcut să trăieşti la Jokhang, după cum este cunoscut complexul templului, este chiar acesta: întotdeauna se petrece ceva acolo.

În fiecare dimineaţă, înainte de ora 5.00, complexul templului prinde viaţă odată cu sunetul picioarelor încălţate în sandale pe pardoseală, în timp ce călugării de la Mănăstirea Namgyal se adună pentru meditaţiile lor matinale. Până în acel moment, eu şi Sfinţia Sa am meditat circa două ore, dar, devenind conştientă de agitaţia de afară, îmi place să mă trezesc, să-mi întind cât vreau picioarele din faţă şi poate să fac pe covor câteva zgârieturi mlădioase, înainte de a-mi recâştiga obişnuita poziţie de pe pervaz. De acolo privesc cum reîncepe spectacolul reconfortant de zi cu zi, căci în viaţa monastică aproape toate zilele trec la fel.

Începe cu cvartale aurii licărind la viaţă dincolo de orizont, în timp ce lămpile sunt aprinse în templu şi camerele călugărilor. Vara, briza dimineţii timpurii poartă nori de tămâie violetă – dimpreună cu cânturile din zori – prin fereastra deschisă, pe când cerul începe să se lumineze la est.

Până când călugării ies din templu la nouă dimineaţa, eu şi Sfinţia Sa ne-am luat micul dejun şi el este gata de muncă la biroul său. Urmează micile şedinţe cu consilierii săi, iar jos în templu călugării se reîntorc la rutina zilnică foarte bine pusă la punct, care include recitarea de texte, prezenţa la predici, dezbaterea unor chestiuni de filozofie în curte şi meditaţia. Aceste activităţi sunt întrerupte doar de două mese şi iau sfârşit în jurul orei zece noaptea.

Apoi, călugării mai tineri sunt aşteptaţi să se întoarcă acasă şi să memoreze texte până la miezul nopţii. Mai mult li se cere celor mai în vârstă, care studiază şi dezbat frecvent până la ora unu sau două dimineaţa. Perioada de la miezul nopţii în care nu există deloc activitate durează doar câteva ore.

Între timp, în alaiul Sfinţiei Sale, există o procesiune constantă de vizitatori: politicieni faimoşi din întreaga lume, celebrităţi şi filantropi, precum şi nume care sunt mai puţin cunoscute, dar uneori mult mai fascinante, precum Oracolul Nechung, pe care Sfinţia Sa îl consultă uneori. Un mijlocitor dintre lumea materială şi tărâmul spiritual, Oracolul Nechung este Oracolul de Stat al Tibetului. El a avertizat asupra dificultăţilor cu China încă din 1947 şi continuă să ajute cu decizii importante, intrând într-o stare de transă indusă, uneori ca parte a unei ceremonii elaborate în timpul căreia oferă profeţii şi sfaturi.

Ai crede că, aflându-mă într-un mediu atât de stimulant şi confortabil, aş fi cea mai fericită pisică ce a cântat vreodată la violoncel, dat fiind că noi pisicile ne referim prin asta la cea mai delicată parte a dichiselii noastre atunci când ne atingem părţile inferioare. Dar vai, dragă cititorule, în acele luni de început ale vieţii alături de Dalai Lama, ai greşi.

Poate din cauză că ştiusem până de curând doar cum era să fiu unul din cei patru pui abia fătaţi. Poate că era absenţa unui contact cu orice altă fiinţă simţitoare binecuvântată cu blană şi mustăţi. Indiferent de motiv, nu numai că mă simţeam foarte singură, ci ajunsesem şi să cred că fericirea mea ar fi completă doar în prezenţa unei alte pisici.

Dalai Lama ştia asta. Având grijă de mine din primul moment în maşină, cu cea mai mare tandreţe şi compasiune, m-a hrănit în acele săptămâni de început, tot timpul atent la starea mea de bine.

De aceea, la puţin timp după incidentul cu şoarecele, pe când hoinăream pe coridor, simţindu-mă pierdută şi nesigură de ce aş fi putut face, mă surprinse cu privirea în timp ce se ducea la templu şi, întorcându-se la Chogyal, care îl însoţea, zise:

– Poate că micul Leu de Zăpadă ar vrea să vină cu noi?

Leu de Zăpadă?! Îmi plăcu acel nume. Luându-mă în braţele sale înfăşurate în robă, am tors a aprobare. Leii de Zăpadă sunt animale celeste în Tibet, reprezentând fericirea necondiţionată. Sunt animale de o mare frumuseţe, vibraţie şi încântare.

– Avem o zi lungă în faţă, îmi zise Sfinţia Sa pe când coboram scările. Mai întâi o vizită la templu pentru a supraveghea examenele. Apoi vine doamna Trinci ca să pregătească prânzul pentru oaspetele de azi. Şi tu o placi pe doamna Trinci, nu-i aşa?

A plăcea era un cuvânt nepotrivit. O *adoram* pe doamna Trinci sau, ca să fiu mai exactă, ficăţelul de pui tăiat în cubuleţe al doamnei Trinci – un fel de mâncare pe care îl pregătea special pentru delectarea mea.

De câte ori era nevoie de catering la vreo ocazie specială sau vizita vreunui demnitar, se apela la doamna Trinci. În urmă cu mai mult de douăzeci de ani, cineva din biroul lui Dalai Lama,

care plănuia un banchet în cinstea unei delegaţii foarte importante de la Vatican, o descoperise pe văduva italiană care locuia în vecinătate. Flerul culinar al doamnei Trinci chiar întrecuse uşor toate cateringurile anterioare, aşa că ea deveni curând bucătarul şef favorit al lui Dalai Lama.

O femeie elegantă la cincizeci de ani, cu predilecţie către rochiile înzorzonate şi bijuteriile false extravagante, se instalase repede la Jokhang, pe un fond de entuziasm agitat. Preluând de îndată controlul asupra bucătăriei, îi prinse în vâltoarea ei pe toţi cei prezenţi, nu numai pe ajutoarele de la bucătărie. Într-una din vizitele ei de început, îi dăduse ordine stareţului de la Colegiul Tantric Gyume, care tocmai trecea pe acolo, să intre în bucătărie, punându-i imediat de după gât un şorţ şi zicându-i să taie cubuleţe morcovii.

Doamna Trinci nu cunoştea niciun protocol şi nu ţinea cont de nicio regulă. Progresul spiritual avea prea puţină importanţă faţă de pregătirea unui banchet pentru opt persoane. Temperamentul ei sofisticat se opunea total umilinţei calme a majorităţii călugărilor, dar exista ceva în vivacitatea, intensitatea şi pasiunea ei pe care îl considerau fascinant.

Şi o iubeau pentru sufletul ei generos. Avea întotdeauna grijă ca, odată cu masa Sfinţiei Sale, să-i fie lăsat pe aragaz şi staffului o tocăniţă gustoasă, iar în frigider, un ştrudel cu mere, o prăjitură cu ciocolată sau orice alt desert minunat.

Prima dată când m-a văzut m-a declarat Cea Mai Frumoasă Fiinţă Care A Existat Vreodată şi, începând din acea zi, nicio vizită în bucătăria lui Dalai Lama nu a fost completă fără ca ea să nu scoată, dintr-una din multele ei sacoşe de cumpărături, nişte bucăţele suculente aduse special pentru mine. Punându-mă pe o tejghea, ea mă supraveghea îndeaproape, ochii ei de chihlimbar, rimelaţi bucurându-se în timp ce devoram

zgomotos o farfurioară de pui cu legume, o caserolă cu curcan sau filet mignon. Tocmai această privelişte o contemplam când Chogyal mă duse prin curte spre templu.

Nu mai fusesem niciodată în interiorul templului şi nu-mi puteam imagina o altă cale mai bună de a-mi face prima intrare decât în anturajul Sfinţiei Sale. Templul este o clădire uimitoare, plină de lumină, cu tavane foarte înalte, iar pe pereţi atârnă obiecte reprezentând zeităţi în mătăsuri brodate şi steaguri de victorie multicolore, căzând în cascadă pe ziduri. Acolo există statui mari ale lui Buddha, cu rânduri de vase de alamă aşezate înaintea lor, dimpreună cu ofrande simbolice de mâncare, tămâie, flori şi parfum. Sute de călugări erau aşezaţi pe perne, aşteptând să înceapă examenele, iar zgomotul de fundal al pălăvrăgelii lor continuă chiar şi după ce sosi Dalai Lama. De obicei, îşi făcea o intrare formală prin partea din faţă a templului, ocupându-şi locul pe tronul de învăţare, în mijlocul unei linişti impunătoare. Dar în acea zi se furişase prin spate, pentru a nu atrage atenţia asupra sa sau a le distrage atenţia călugărilor care urmau să fie examinaţi.

În fiecare an, călugării novici concurează pentru un număr limitat de locuri de studiu pentru titlul de Geshe. Cea mai mare distincţie în budismul tibetan, într-un fel ca un doctorat, titlul de Geshe presupune 12 ani de desăvârşire. Necesită reamintirea perfectă a textelor esenţiale şi abilitatea de a analiza şi dezbate diferenţe filozofice subtile, nemaipomenind de multe ore de practică meditativă. Pentru mai mult de 12 ani de curs, ucenicii geshe muncesc 20 de ore pe zi, urmând un plan de studiu riguros. Dar în ciuda cerinţelor foarte mari în ceea ce-i priveşte, există întotdeauna mai mulţi călugări novici care încearcă să acceadă decât locuri disponibile.

La examenul din acea zi, erau testaţi patru călugări novici. Potrivit tradiţiei, începură prin a răspunde la întrebările examinatorilor în faţa comunităţii Namgyal reunite, un aranjament care era descurajator, dar şi deschis şi transparent. Urmărirea procedurilor era o pregătire bună pentru călugării novici mai tineri, care într-o zi aveau de asemenea să stea înaintea colegilor.

În rândul din spate al templului, stând lângă Dalai Lama, în poala lui Chogyal, ascultam cum doi fraţi bhutanezi, un băiat tibetan şi un student francez aveau şansa să-şi impresioneze audienţa prin a răspunde la întrebări despre subiecte precum karma şi natura realităţii. Fraţii bhutanezi dădeau răspunsuri corecte, mecanice, iar băiatul tibetan cita şi el direct din textul alocat, însă studentul francez mergea mai departe, demonstrând nu numai că învăţase conceptele, ci şi că le înţelegea. La toate acestea, Dalai Lama zâmbea călduros.

Apoi, într-o dezbatere cu mai mulţi călugări seniori, care încercau să-i prindă pe studenţi cu argumente inteligente, era urmat acelaşi tipar. Studenţii bhutanezi şi tibetani perseverau cu grijă în răspunsurile din manual, în timp ce băiatul francez lansa contraargumente personale, trezind ceva amuzament în templu.

În sfârşit era timpul recitării textelor şi din nou studenţii himalayeni au fost fără cusur în memoria lor. Solicitaţi să recite *Sutra Inimii*, un text scurt care este una din cele mai faimoase învăţături ale lui Buddha, studentul francez începu pe un glas clar, puternic. Dar dintr-un anume motiv, pe la mijloc se bâlbâi. Era o linişte lungă, confuză – şi, se părea, un suflu de şoapte – înainte să reînceapă, oarecum mai puţin încrezător, doar pentru a eşua complet. Se întoarse către examinatori cu o

ridicare de umeri a scuză. Ei îi făcură semn să se întoarcă la locul său.

Puţin mai târziu, examinatorii îşi anunţară verdictul: novicii buthanezi şi tibetani erau acceptaţi pentru studiile Geshe. Doar băiatul francez nu reuşise.

Am putut să simt tristeţea lui Dalai Lama când se făcu anunţul. Decizia examinatorilor era inevitabilă, dar chiar şi aşa...

– Se pune mai puţin accent pe învăţarea pe de rost în Occident, murmură Chogyal către Sfinţia Sa, care încuviinţă dând din cap.

Rugându-l pe Chogyal să aibă grijă de mine, Sfinţia Sa îl luă pe novicele francez, care părea dezamăgit, într-o cameră privată din spatele templului, unde îi revelă tânărului că fusese prezent în timpul examinării.

Cine ar putea spune ce cuvinte au schimbat cei doi în acea zi? Dar după câteva minute, tânărul francez se întoarse, arătând şi consolat, şi copleşit de a fi fost subiectul atenţiei lui Dalai Lama. Am ajuns să învăţ că Sfinţia Sa are o abilitate aparte de a-i ghida pe oameni spre scopul lor cel mai înălţător – unul care să le aducă o mare fericire şi de care să se poată bucura deopotrivă ei înşişi şi mulţi alţii.

– Uneori aud oamenii vorbind deznădăjduiţi despre viitorul budismului, îi zise Sfinţia Sa lui Chogyal, pe când ne întorceam mai târziu la locuinţa sa. Îmi doresc să vină la examinări ca să experimenteze ceea ce am văzut azi aici. Sunt atât de mulţi novici, atât de dedicaţi şi de un asemenea calibru. Singura mea dorinţă este să avem loc pentru toţi.

*

Până să ne întoarcem de la templu, doamna Trinci preluase comanda asupra bucătăriei, unde mi-am făcut drum direct. Sfinţia Sa mă distrăsese de la singurătatea mea prin vizita la templu din acea dimineaţă. Acum doamna Trinci continua distracţia. Purta o rochie de smarald verde, cercei de aur atârnând şi brăţări asortate care zăngăneau de fiecare dată când îşi mişca braţele. Cu ocazia acelei vizite, părul ei lung, închis la culoare, părea să aibă o tentă roşcată.

Viaţa doamnei Trinci urma rar aceeaşi regularitate calmă ca cea a rezidenţilor permanenţi de la Jokhang, iar acea zi nu era o excepţie. Criza actuală fusese provocată de o tăiere de curent la ora două dimineaţa. Doamna Trinci se dusese la culcare crezând că se va trezi pentru o prăjitură crocantă pe bază de bezea, pe care o programase la o temperatură scăzută, reglată pentru noapte. În schimb, se trezise pentru un dezastru înmuiat dincolo de mântuire – doar cu şapte ore înainte ca oaspeţii VIP ai Sfinţiei Sale să sosească.

Urmaseră încropeala frenetică a unui nou aluat, o intensificare foarte riscantă a temperaturii cuptorului şi un plan elaborat de a avea aluatul trimis la Jokhang la 1 după-amiaza – mult timp după ce ea reuşise să pregătească felul principal, dar înainte ca desertul să fie servit.

– Nu ar fi mai uşor să pregătiţi un alt desert? sugerase în mod periculos Tenzin când auzi de dramă. Ceva simplu precum...

– *Trebuie* să fie o Pavlova. Este australiancă!

Doamna Trinci azvârli cu zgomot o spatulă din oţel inoxidabil în chiuvetă. Întotdeauna integra un element din bucătăria naţională a oaspetelui, iar acea zi nu era o excepţie.

– Ce este australian la Melanzane Parmigiana?

Tenzin făcu un pas înapoi.

– Sau ragut cu legume?!

– Doar sugeram...

– Păi nu mai sugera! *Zitto*! Linişte! Nu-i vreme pentru sugestii!

Asistentul Sfinţiei Sale se retrase tactic.

În ciuda dramei, masa doamnei Trinci a fost, ca întotdeauna, un triumf gastronomic. Pavlova nu trădă niciun semn din criza pe care o pricinuise; era un aluat din bezea perfect încoronat cu bezele individuale perfect egale şi umplute din abundenţă cu fructe strălucitoare şi frişcă.

Şi doamna Trinci nu uitase de Cea Mai Frumoasă Fiinţă Care A Existat Vreodată. Mă servi cu o porție de carne de vită atât de generoasă, încât trebui să miaun ca să fiu lăsată jos de pe tejghea după ce am mâncat, fiind prea plină pentru a sări singură.

Lingând de câteva ori degetele cu bijuterii ale doamnei Trinci în semn de apreciere, am mers legănat până în camera de recepţie în care Dalai Lama şi oaspetele său îşi sorbeau ceaiul. Oaspetele nostru de la prânzul din acea zi era Venerabila Robina Courtin, o călugăriţă care îşi dedicase mult timp ajutându-i pe deţinuţi să-şi refacă viaţa prin al ei Proiect de Eliberare din Închisoare. Se discuta subiectul condiţiilor din închisorile din America atunci când mi-am făcut intrarea şi m-am îndreptat către o pătură din lână preferată pentru a-mi face obişnuitul ritual al spălării pe faţă de după masă.

– Condiţiile variază mult, spunea călugăriţa. Unele închisori îi ţin închişi pe deţinuţi, în cea mai mare parte a zilei, în celule care arată ca nişte cuşti din beci fără lumină naturală. Trebuie să stăm în faţa unei găuri mici dintr-o uşă de fier pentru a vorbi

cu un deţinut de cealaltă parte. În asemenea condiţii, pare să fie puţină speranţă de reabilitare.

Dar sunt multe alte închisori, continuă ea, în care focusarea este mai pozitivă − asupra trainingului şi motivării oamenilor de a se schimba. Nu se poate scăpa de atmosfera instituţională, însă uşile celulelor sunt deschise o mare parte a zilei şi există sporturi şi activităţi recreative, precum şi televizor, acces la computere şi biblioteci.

Făcu o pauză, zâmbind ca şi cum şi-ar fi adus aminte de ceva.

– Era un grup de condamnaţi pe viaţă pe care am ajuns să-i cunosc destul de bine în timp ce susţineam orele de meditaţie în Florida. Unul dintre ei m-a întrebat: „Ce se întâmplă zi de zi într-o mănăstire de maici?”

Ea ridică din umeri.

– Aşa că i-am zis că trebuie să ne trezim la cinci dimineaţa pentru prima sesiune de meditaţie. Păi asta era mult prea devreme pentru el! Apelul în închisoare este fără grabă, la șapte dimineaţa. Am explicat că ziua noastră este gândită încă din momentul în care ne trezim până când ne retragem seara la ora zece, cu mult accent pe învăţat şi studiat, lucrând în grădina mănăstirii pentru a cultiva fructele şi legumele pe care le consumăm.

Făcu o grimasă.

– Nu i-a plăcut nici asta.

Ceilalţi zâmbeau.

– I-am zis că nu avem televizor, ziare, alcool sau computere. Spre deosebire de deţinuţii dintr-o închisoare, călugăriţele nu pot câştiga bani pentru a cumpăra bunătăţi deosebite. Şi cu siguranţă nu au loc vizite conjugale!

Dalai Lama chicoti.

– Atunci a venit el cu cel mai grozav lucru, continuă ea. Fără chiar să realizeze ce spunea, a sugerat: „Dacă totul devine prea greu, poţi oricând să vii şi să trăieşti cu noi aici.”

Toţi din cameră izbucniră în râs.

– Lui chiar îi părea rău pentru mine! Ochii Robinei scânteiară. I se părea că în mănăstire condiţiile erau mai aspre decât în închisoare.

Sfinţia Sa se aplecă în faţa scaunului său, lovindu-şi gânditor bărbia.

– Nu e un lucru interesant? Chiar în dimineaţa asta, în templu, am văzut călugări novici concurând pentru admiterea în mănăstire. Sunt prea mulţi novici şi prea puţine locuri. Dar revenind la închisoare, nimeni nu vrea să meargă acolo, chiar dacă condiţiile sunt mai uşoare decât într-o mănăstire. Asta dovedeşte că nu atât condiţiile existenţei noastre ne fac fericiţi sau nefericiţi, ci felul în care le vedem.

Se auziră murmure de încuviinţare.

– Credem că, indiferent de circumstanţe, avem şansa să trăim vieţi fericite şi pline de sens? continuă el.

– Exact! încuviinţă Robina.

Sfinţia Sa dădu din cap aprobator.

– Cei mai mulţi oameni cred că singura lor opţiune este de a-şi schimba condiţiile. Dar acestea nu sunt adevărata cauză a nefericirii lor. Asta are mai mult de-a face cu felul în care gândesc despre condiţiile lor.

– Ne încurajăm cursanţii să-şi transforme închisorile în mănăstiri, zise Robina. Să înceteze să mai creadă că timpul petrecut în interior este o irosire a vieţii lor, ci mai degrabă să-l vadă ca pe o oportunitate uimitoare de dezvoltare personală. Există câţiva care o fac şi metamorfoza acestora este

incredibilă. Sunt capabili să găsească adevăratul sens şi scop şi să se transforme complet.

– Foarte bine, zise Sfinţia Sa, zâmbind călduros. Ar fi grozav dacă cineva ar putea auzi acest mesaj – mai ales cei care trăiesc în propria lor închisoare.

Spunând asta, Dalai Lama se uită la mine, dar nu ştiam de ce. Nu-mi imaginasem vreodată că eram o prizonieră. Leu de Zăpadă – da. Cea Mai Frumoasă Fiinţă Care A Existat Vreodată – cu siguranţă! Fireşte, am avut ceva probleme, cea mai mare dintre ele fiind aceea că eram o pisică singură.

Dar prizonieră?

Eu?

*

Abia mult mai târziu înţelesul vorbelor Sfinţiei Sale deveni clar. După ce oaspeţii plecară, Dalai Lama ceru s-o vadă pe doamna Trinci pentru a-i mulţumi pentru masă.

– A fost minunat, zise el cu entuziasm. Mai ales desertul. Venerabilei Robina i-a plăcut foarte mult. Sper că nu a fost prea stresant de pregătit?

– O, nu – *non troppo*! Nu foarte.

În prezenţa Sfinţiei Sale, doamna Trinci era o femeie schimbată. Brunhilda cea semeaţă dintr-una din operele wagneriene ale lui Tenzin, care domina bucătăria, era de nerecunoscut, fiind înlocuită de o elevă îmbujorată.

– Nu ne dorim să te stresezi prea mult.

Dalai Lama se uită gânditor la ea o clipă înainte de a-i spune:

– A fost un prânz foarte interesant. Spuneam că fericirea, mulţumirea nu depind de circumstanţe. Doamnă Trinci, eşti singură şi îmi pari fericită.

– Nu-mi doresc un alt soţ, declară doamna Trinci, dacă asta vreţi să spuneţi.

– Deci singurătatea nu este cauza nefericirii?

– Nu, nu! *Mia vita è buona*. Viaţa mea e bună. Sunt foarte împlinită.

Sfinţia Sa încuviinţă din cap.

– Şi eu cred asta.

În acel moment, am ştiut că Dalai Lama se referea la închisorile pe care ni le creăm noi înşine. Nu vorbise doar despre condiţiile fizice, ci şi despre ideile şi credinţele pe care le avem şi care ne fac nefericiţi. În cazul meu, era ideea că aveam nevoie de compania altei pisici pentru a fi fericită.

Doamna Trinci se îndreptă spre uşă cu intenţia de a părăsi camera. Dar înainte de a o deschide, ezită.

– Pot să vă pun o întrebare, Sfinţia Voastră?

– Desigur.

– Vin aici să gătesc de mai bine de douăzeci de ani, dar nu aţi încercat niciodată să mă convertiţi. Din ce motiv?

– Ce lucru amuzant spui, doamnă Trinci!

Sfinţia Sa izbucni în râs. Luându-i cu grijă mâna într-a sa, îi zise:

– Scopul budismului nu este de a converti oameni. Ci de a le da unelte pentru a-şi făuri o fericire mai mare. Astfel încât să poată fi catolici mai fericiţi, atei mai fericiţi, budişti mai fericiţi. Există multe practici şi ştiu că îţi este deja familiară una din ele.

Doamna Trinci îşi ridică sprâncenele.

– Este minunatul paradox, continuă el, că cea mai bună cale de a atinge propria fericire este de a oferi fericire celorlalţi.

*

În acea seară am stat pe pervaz, privind în curtea templului. Voi face un experiment, am decis eu. Data viitoare când mă voi surprinde tânjind după o altă pisică în viaţa mea, îmi voi reaminti de Sfinţia Sa şi de doamna Trinci, care erau amândoi mulţumiţi fiind singuri. Mă voi strădui voit să fac fericită o altă fiinţă, chiar dacă e vorba de un tors plăcut, deopotrivă simplu şi generos, pentru a-mi focusa gândurile nu asupra mea, ci asupra altora. Voi explora „minunatul paradox” de care vorbea Dalai Lama pentru a vedea dacă funcţionează în cazul meu.

Chiar în actul luării acelei decizii m-am trezit infinit mai uşoară – mai puţin împovărată şi mai lipsită de griji. Nu circumstanţele îmi cauzau suferinţa, ci credinţa mea despre acele circumstanţe. Renunţând la credinţa cauzatoare de nefericire de a avea nevoie de o altă pisică, îmi transformam închisoarea într-o mănăstire.

Meditând la acea idee, ceva îmi atrase privirea – o mişcare lângă o piatră mare din covorul de flori de cealaltă parte a curţii. Întunericul se instalase deja, însă piatra era luminată de o lumină verde care ardea toată noaptea la o gheretă comercială din apropiere. Pentru ceva vreme am şovăit, măsurând distanţa.

Nu, nu mă înşelam! Încremenită, am început să recunosc silueta: mare, leonină, precum o bestie sălbatică care apăruse din junglă, cu ochi întunecaţi şi vigilenţi şi dungi perfect simetrice. Un motan tigrat superb.

Cu graţie, alunecă pe piatră, cu mişcări hotărâte şi hipnotizante. De acolo inspectă cu privirea Jokhangul, tot aşa cum un latifundiar şi-ar fi cercetat imperiul personal, şi îşi întoarse capul spre fereastra unde mă aflam. Şi se opri.

I-am susţinut privirea.

Nu era niciun semn că ar fi conştient de prezenţa mea. Mă văzuse, eram sigură, dar oare ce gândea? Cine putea spune? Nu lăsă să se înţeleagă nimic.

Stătu pe piatră doar pentru un moment înainte să plece, dispărând în tufişuri la fel de misterios precum apăruse.

În întunericul care se lăsa, cvartale de lumină apăreau la ferestrele Mănăstirii Namgyal pe când călugării se întorceau în camerele lor.

Noaptea părea să fie însufleţită cu posibilităţi.

CAPITOLUL TREI

Oare poţi deveni faimos prin asociere?

Deşi nu-mi pusesem niciodată această întrebare, am aflat răspunsul la câteva luni după ce am ajuns în McLeod Ganj, la periferia Dharamsalei. Aventurile mele în lumea exterioară deveniseră mai temerare şi mai frecvente, dat fiind că devenisem familiară nu numai cu locuinţa lui Dalai Lama şi cu complexul templului, ci şi cu lumea de la poalele colinei de la Jokhang.

Chiar la porţile templului erau gherete care vindeau fructe, snackuri şi alte produse proaspete, mai ales localnicilor. Existau şi câteva gherete pentru turişti, dintre care cea mai faimoasă era „Tururile internaţionale de calitate cu budget redus ale lui S. J. Patel”. Proprietarul oferea cea mai largă gamă de bunuri şi servicii, de la tururile locale în jurul Dharamsalei până la excursii în Nepal. La ghereta sa, vizitatorii puteau să cumpere şi hărţi, umbrele, telefoane mobile, baterii şi sticle de apă. De dimineaţa devreme până seara târziu, după ce celelalte gherete se închideau, domnul Patel putea fi văzut atrăgând clienţii să-i cumpere marfa, gesticulând agitat când vorbea la mobil sau moţăind în scaunul aplecat din mândria şi bucuria sa, un Mercedes din 1972, care era parcat în apropiere.

Nici domnul Patel, nici ceilalţi proprietari de gherete nu aveau un mare interes faţă de o pisică, aşa că nu îmi luă mult să mă aventurez mai departe, în josul străzii. Acolo am descoperit un mănunchi de mici buticuri, dintre care unul îmi stârni nările cu un buchet de arome ispititoare care adiau dinspre uşile sale.

Jardiniere de flori, mese pe trotuar şi umbrele elegante roşii-galbene împodobite cu simboluri tibetane prielnice erau

aliniate la intrarea de la Café Franc, o braserie din care veneau arome de pâine coaptă şi cafea proaspăt măcinată, amestecate cu sugestii chiar mai apetisante de plăcintă cu peşte, pateu şi sos Mornay care îţi lăsa gura apă.

Dintr-un covor de flori de vizavi de restaurant observam valul de turişti care frecventau zilnic mesele de afară: excursionişţii cei mai înfocaţi cu laptopurile şi smartphone-urile lor, plănuind expediţii, sharuind fotografii şi vorbind pe conexiuni proaste cu cei de acasă; turiştii spirituali care vizitau India în căutarea unor experienţe mistice; vânătorii de celebrităţi care veniseră aici sperând la o fotografie a lui Dalai Lama.

Un anume bărbat părea să-şi petreacă cea mai mare parte a timpului la faţa locului. Dis-de-dimineaţă cobora dintr-un Fiat Punto strălucitor, ridicol de nou şi elegant pentru o alee insalubră din McLeod Ganj. Ţâşnind pe portiera şoferului, cu capul chel şi lucios, cu îmbrăcămintea strâmtă, neagră şi elegantă, era urmat îndeaproape de un buldog francez. Cei doi intrau în cafenea ţanţoş, ca şi cum se aflau pe o scenă. Cu ocazia numeroaselor vizite l-am observat pe bărbat şi înăuntru, şi afară, uneori zbierând comenzi chelnerilor, alteori stând la o masă absorbit de hârtii, în timp ce tasta numere la un smartphone negru şi strălucitor.

Dragă cititorule, nu pot explica de ce nu am realizat imediat cine era, de unde îi venea predispoziţia pisică versus câine sau de unde izvorâse nebunia evidentă de a mă aventura mai aproape de Café Franc. Dar adevărul este că eram naivă în ceea ce priveşte toate astea, poate din cauză că la acea vreme eram doar o pisicuţă.

În după-amiaza vizitei mele fatidice, bucătarul şef de la Café Franc preparase un *plat du jour* foarte ademenitor. Aroma

puiului fript se răspândise până la porţile templului – o chemare căreia nu i-am putut deloc rezista. Coborând colina cât de repede îmi permitea mersul şovăielnic, nu mi-a luat mult să mă înfiinţez direct lângă una din jardinierele cu muşcate stacojii de la intrare.

Fără nicio strategie în spatele speranţei stupide că simpla mea prezenţă era suficientă pentru a mi se pregăti servirea generoasă a prânzului – asta părea să funcţioneze cu doamna Trinci –, m-am aventurat către una din mese. Cei patru drumeţi aflaţi acolo erau prea absorbiţi de cheeseburgerii lor pentru a-mi acorda şi cea mai mică atenţie.

Trebuia să fac mai mult de-atât.

La o masă mai depărtată din interior, un bărbat care părea mediteraneean îmi aruncă o privire de totală indiferenţă în timp ce-şi sorbea cafeaua neagră.

Înaintând mai mult în restaurant, mă întrebam unde să merg, când deodată se auzi un mârâit. Buldogul francez, doar la câţiva metri distanţă, se holba la mine ameninţător. Nu ar fi trebuit să fac nimic. Nici măcar un pas înapoi. Ar fi trebuit să şuier mânioasă la culme. Să tratez câinele cu un asemenea dispreţ trufaş, încât nici să nu îndrăznească să facă un pas mai aproape.

Dar eram o pisicuţă fragedă şi nesăbuită, aşa că am tulit-o, ceea ce nu făcu decât să provoace bestia şi mai mult. Se auzi un bubuit de labe în timp ce gonea după mine pe parchetul de lemn. Un biciuit de membre în timp ce alergam cât mă ţineau picioarele. Brusc, un mârâit hidos în timp ce se năpustea asupra mea. Panică şi infern fiind încolţită în camera nefamiliară. Inima îmi bătea aşa de tare, încât simţeam că explodează. Dinaintea mea se afla un stand demodat cu ziare, cu ceva spaţiu în spate. În lipsa altei opţiuni şi simţind cum se apropie bestia,

cu respiraţia sa scârboasă şi sulfurică, am fost forţată să sar pe şi peste stand, aterizând de cealaltă parte cu o bufnitură.

Ieşind brusc victorioasă din fălcile sale, câinele deveni extrem de furios. Mă putea vedea de la câţiva centimetri, însă nu se putea apropia mai mult. Pe când protesta isteric, se auziră nişte voci umane.

– Şobolan uriaş! exclamă unul.

– Aici! strigă altul.

În câteva clipe, o umbră neagră se ivi deasupra mea, dimpreună cu mirosul puternic de after shave Kouros. Apoi am avut o senzaţie stranie, una pe care nu o experimentasem de când eram o pisicuţă abia fătată. O strânsoare în jurul gâtului, senzaţia de a fi ridicată. Apucată de ceafă, m-am trezit privind la creştetul chel şi lucios şi în ochii căprui, mâhniţi ai lui Franc, prin a cărui cafenea alergasem, al cărui buldog francez îl înfuriasem şi care – cel mai important – nu era clar un iubitor de pisici.

Timpul se opri în loc. Destul cât să observ furia din acei ochi bulbucaţi, vena albastră care îi pulsa la tâmplă, falca încleştată şi buzele încreţite, simbolul OM din aur, scânteietor care se bălăbănea la urechea stângă.

– O pisică! se răsti el, ca şi cum doar simpla idee a acestui fapt era un afront.

Uitându-se în jos la buldog, zise:

– Marcel! Cum ai putut să laşi acest... lucru înăuntru? Accentul îi era american, iar tonul revoltat.

Marcel se strecură speriat.

Franc merse cu paşi mari spre partea din faţă a braseriei. Era evident că urma să mă azvârle. Şi ideea mă umplu brusc cu teroare. Majoritatea pisicilor sunt capabile să sară de la înălţimi

mari fără nici cea mai mică zgârietură. Dar eu nu sunt majoritatea pisicilor. Labele mele din spate erau deja slăbite şi instabile. Un alt impact ar fi putut să le rănească iremediabil. Dacă nu mai puteam merge niciodată? Dacă nu mai puteam să mă întorc la Jokhang?!

Bărbatul mediteraneean stătea încă impasibil în faţa cafelei sale. Drumeţii erau aplecaţi deasupra farfuriilor lor, îndesându-şi în gură cartofii pai. Niciunul nu avea să-mi vină în ajutor.

Expresia lui Franc era implacabilă pe când îşi făcea loc pe trotuar. Mă ridică şi mai sus. Îşi trase braţul în spate. Se pregătea pur şi simplu nu să-mi dea drumul, ci să mă lanseze ca pe o rachetă în stradă. Tocmai atunci treceau pe acolo doi călugări, care se îndreptau către Jokhang. Observându-mă, şi-au împreunat mâinile în dreptul inimii şi s-au aplecat uşor.

Franc se agită să vadă cine era în spatele său. Dar nevăzând vreun lama sau vreun om sfânt, se uită curios la călugări.

– Pisica lui Dalai Lama, explică unul din ei.

– Karma foarte bună, adăugă tovarăşul său.

Un grup de călugări sosiţi în spatele lor repetă plecăciunea.

– Sunteţi siguri? fu uimit Franc.

– Pisica Sfinţiei Sale, spuseră ei în cor.

Schimbarea care îl asaltă pe Franc fu bruscă şi totală. Ţinându-mă la piept, mă puse grijuliu pe celălalt braţ şi începu să mă mângâie cu mâna cu care cu câteva clipe mai devreme era gata să mă azvârle. Ne-am întors în Café Franc, traversând-o către o zonă în care o expoziţie de ziare şi reviste de limbă engleză conferea locului un aer cosmopolit. Pe un raft lat era un spaţiu gol între *The Times* din Londra şi *The Wall Street Journal*. În acel loc mă aşeză Franc, atât de delicat, de parcă eram o piesă fină de porţelan din timpul dinastiei Ming.

– Lapte cald, ordonă el unui chelner aflat în trecere. Şi ceva din puiul de azi. Repede-repejor!

Apoi, pe când Marcel se agita pe acolo, dezvelindu-şi dinţii, proprietarul avertiză:

– Şi *tu* dacă măcar *te uiţi* la această mică scumpete – Franc ridică degetul arătător –, vei primi mâncare de câini *indiană* diseară!

Puiul sosi în timp util şi fiecare bucăţică era la fel de delicioasă precum mirosea. Restabilită şi liniştită în privinţa noului meu statut, m-am căţărat de pe cel mai de jos raft pe cel mai înalt, descoperind un refugiu plăcut între *Vanity Fair* şi *Vogue*. Era o poziţie mai potrivită pentru Leul de Zăpadă din Jokhang, asta ca să nu mai pomenesc că permitea o vedere mult mai bună asupra braseriei.

*

Café Franc era un adevărat hibrid himalayan – un amestec între farmecul metropolitan şi mistica budistă. Pe lângă etajerele cu reviste lucioase, expresor şi mesele elegante, era decorată cu statui budiste, *thangka*-uri, şi obiecte ritualice, tot aşa cum era decorat şi interiorul unui templu. Pe un perete erau afişate fotografii ale lui Franc, alb-negre, în rame poleite: Franc prezentând o eşarfă albă lui Dalai Lama; Franc fiind binecuvântat de Karmapa; Franc stând lângă Richard Gere; Franc la intrarea Mănăstirii Cuibul Tigrului din Bhutan. Clienţii se puteau holba la ele, în timp ce un aranjament muzical hipnotic al cântului budist tibetan „Om Mani Padme Hum” se răspândea din difuzoare.

Stând în noul meu cuib, urmăream cu mare interes venirile şi plecările. Când am fost zărită de două fete americane, care începură să gângurească şi să mă dezmierde, Franc se îndreptă către ele:

– Pisica lui Dalai Lama, murmură el.

– O, Dumnezeule! ţipară ele.

Ridică din umeri ca plictisit de viaţă.

– Vine aici tot timpul.

– O, Dumnezeule! ţipară ele din nou. Cum o cheamă?

Se albi pentru o clipă, revenindu-şi apoi.

– Rinpoche, le zise el. Înseamnă comoară. O titulatură cu totul specială, oferită de obicei preoţilor tibetani.

– O, Dumnezeule! Putem să-i facem o poză?

– Fără poze.

Franc era neînduplecat.

– Rinpoche nu poate fi deranjată.

Tiparul se repetă întreaga zi. „Pisica lui Dalai Lama”, zicea el, indicându-mi prezenţa cu un dat din cap, în timp ce le întindea clienţilor nota de plată. „Adoră puiul nostru fript.” Altora le adăuga: „Avem grijă de ea pentru Sfinţia Sa. Nu-i aşa că e divină?” „Apropo de karma”, îi plăcea să sublinieze. „Rinpoche. Înseamnă comoară.”

*

Acasă, eram PSS, tratată cu multă dragoste de Dalai Lama şi cu multă amabilitate de personalul său, dar la urma urmei eram tot o pisică. În schimb, la Café Franc eram o celebritate! Acasă mi se dădeau biscuiţi speciali la prânz, care, conform

producătorilor, asigură o nutriţie completă pisicilor în creştere. La Café Franc, vita bourguignon, cocoşul în vin şi mielul provensal erau felurile zilnice, care îmi erau oferite pe o pernă lotus pe care Franc o instalase de curând pentru confortul meu. Nu îmi luă mult să abandonez biscuiţii de la Jokhang în favoarea vizitelor regulate de la Café Franc, cu excepţia momentelor în care vremea era neîngăduitoare.

Pe lângă mâncare, Café Franc se dovedi a fi cel mai minunat loc de distracţie. Aroma cafelei organice prăjite era ca o vrajă magnetică pentru vizitatorii occidentali din McLeod Ganj, de toate vârstele, temperamentele şi culorile posibile şi care vorbeau o mare varietate de limbi şi purtau vestimentaţia cea mai uimitoare. După ce îmi petrecusem mica existenţă înconjurată de călugări molcomi îmbrăcaţi în şofran şi roşu, incursiunea la Café Franc era precum mersul la o grădină zoologică.

Dar nu dură mult până să realizez că, dincolo de diferenţele aparente, erau mai multe moduri în care turiştii semănau destul de mult. Unul dintre acestea mi se părea îndeosebi intrigant.

În zilele în care doamna Trinci nu era în bucătărie, pregătirea mâncării sus pe colină era întotdeauna lipsită de complicăciuni. Cele mai multe mese erau pe bază de orez sau tăiţei, garnisite cu legume, peşte sau, mai rar, carne.

Acest lucru era valabil şi pentru gospodăria lui Dalai Lama, şi pentru bucătăriile mănăstirii din apropiere, în care cazane uriaşe de mâncare de orez sau legume erau mânuite de novici cu polonice de mărimea unei mături. Însă, deşi ingredientele erau simple, mesele erau ocazia perfectă pentru desfătare şi savurare. Călugării mâncau încet, într-o linişte prietenoasă, savurând fiecare îmbucătură. Exista câte o observaţie

ocazională asupra aromei vreunui condiment sau asupra texturii orezului. După expresia de pe feţele lor, era ca şi cum se aflau într-o călătorie de descoperire: ce plăcere senzorială îi mai aştepta azi? Ce nuanţă aveau să descopere, diferită subtil sau plină de satisfacţii?

La o aruncătură de băţ, la Café Franc, era un univers diferit. Ca observator de pe raftul de sus al standului cu reviste, puteam să văd direct prin geamul de sticlă al uşii de la bucătărie. Încă din zorii zilei, doi fraţi nepalezi, Jigme şi Ngawang Dragpa, se căzneau să coacă croasanţi, *pain au chocolat* şi toate felurile de aluaturi, precum şi pâine dospită – franţuzească, italiană şi turcească.

În momentul în care uşile cafenelei se deschideau, la 7 dimineaţa, fraţii Dragpa ofereau un mic dejun compus din ouă – prăjite, ouă-ochi, amestecate, fierte, Benedict, florentine sau omletă –, dar şi din cartofi hash brown, bacon, *chipolata*, ciuperci, roşii şi french toast, nemaipomenind de bufetul de musli şi cereale şi sucurile de fructe, acompaniate de un sortiment larg de ceaiuri şi cafea la expresor.

La ora 11.00, micul dejun continua cu prânzul, care necesita un meniu complet nou, de o mai mare complexitate, iar acesta era urmat de preparate şi mai diverse pentru cină.

Nu mai văzusem niciodată o asemenea diversitate de mâncăruri, pregătite la standarde atât de precise, cu ingrediente de pe fiecare continent. Pumnul de borcănele cu mirodenii din bucătăria mănăstirii părea de-a binelea nepotrivit prin comparaţie cu mulţimea de etajere de condimente, sosuri şi arome din bucătăria de la Café Franc.

Cum călugării de pe colină erau în stare să simtă atâta plăcere în mâncărurile cele mai simple, oare bucătăria delectabilă oferită clienţilor de la Café Franc era sigur cauza

extazului manifestat prin furnicături pe şira spinării, gheare încovoiate şi fremătatul mustăţilor?

Aşa cum s-a dovedit, nu.

După primele îmbucături, majoritatea clienţilor de la Café Franc abia mai observau mâncarea sau cafeaua. În ciuda tuturor acestor pregătiri elaborate, pentru care plăteau un preţ mare, ignorau virtual mâncarea, implicându-se mai mult fie în conversaţii, fie în scrierea de mesaje către prieteni şi rude, fie în lectura unui ziar străin pe care Franc îl aducea zilnic de la poştă.

Mi se părea năucitor. Era ca şi cum nu ştiau *cum* să mănânce.

Mulţi dintre aceşti aceiaşi turişti stăteau la hoteluri care asigurau maşinării de făcut ceai sau cafea chiar în camerele acestora. Dacă doreau să bea o ceaşcă de cafea fără să o şi experimenteze în fond, de ce nu o făceau pe gratis la hotel? De ce să plătească 3 dolari pentru a *nu* bea o ceaşcă de cafea la Café Franc?

Cei doi asistenţi ai Sfinţiei Sale mă ajutară să îmi dau seama ce se întâmpla. Stând în camera pe care o împărţeau în dimineaţa de după prima mea vizită la Café Franc, mă uitam în sus, când Chogyal se retrase de la birou.

– Îmi place această definiţie a *mindfulness*, îi zise lui Tenzin, citind dintr-unul din multele manuscrise primite în fiecare săptămână de la autorii care îi solicitau Sfinţiei Sale să scrie un cuvânt înainte. „Mindfulness înseamnă să acorzi atenţie momentului prezent în mod deliberat şi fără a judeca.” Drăguţ şi simplu, nu-i aşa?

Tenzin încuviinţă din cap.

– Să nu stărui asupra gândurilor din trecut sau viitor sau asupra vreunei fantezii, dezvoltă Chogyal.

– Îmi place o definiţie chiar mai simplă a lui Sogyal Rinpoche, zise Tenzin, aşezându-se la loc pe scaun. Prezenţă pură.

– Hm, medită Chogyal. Nicio agitaţie sau elaborare mentală de niciun fel.

– Exact, confirmă Tenzin. Fundamentul oricărei mulţumiri.

*

La următoarea mea vizită la Café Franc, savurând o porţie copioasă de somon fumé scoţian cu o garnitură de smântână groasă de două degete – o masă pe care vă asigur că am savurat-o cu cel mai profund, oarecum zgomotos, mindfulness –, am stat pe perna în formă de lotus dintre ultimele apariţii ale revistelor de modă şi am continuat observarea clientelei.

Şi cu cât observam mai mult, cu atât mai evident devenea faptul că ceea ce lipsea era mindfulness. Deşi se aflau la câteva sute de metri de locuinţa lui Dalai Lama, în parcul tematic budist tibetan care era Café Franc, în loc să experimenteze acel loc şi moment special, în cea mai mare parte a timpului ei erau mental departe, foarte departe.

Mişcându-mă între Jokhang şi Café Franc din ce în ce mai des, am început să văd că acolo sus pe colină fericirea era căutată prin cultivarea calităţilor interioare, incluzând mindfulness, dar şi lucruri precum generozitate, calm şi suflet bun. La poalele colinei, fericirea era căutată în lucruri din exterior – mâncarea de restaurant, vacanţe stimulative şi tehnologie de ultimă oră. Şi totuşi, nu părea să fie niciun motiv pentru care oamenii să nu le aibă pe amândouă: noi pisicile ştiam că a te bucura pe deplin de mâncarea delicioasă este una din cele mai mari fericiri posibile!

*

Într-o zi, la Café Franc îşi făcu apariţia un cuplu interesant. La prima vedere, arătau obişnuit, americani între două vârste, în jeanşi şi hanorace. Sosiră în timpul unei acalmii de dimineaţă, iar Franc se îndreptă nonşalant spre masa lor, în noii săi jeanşi negri Emporio Armani.

– Cum ne simţim în dimineaţa asta? întrebă el, cu replica lui uzuală de întâmpinare.

Pe când Franc le lua comanda de cafele, bărbatul îl întrebă de şnururile colorate de la încheietură, iar Franc începu recitarea care îmi era foarte familiară:

– Sunt şnururi binecuvântate, pe care le primeşti de la un *lama* atunci când treci prin iniţieri speciale. Cel roşu este de la iniţierile Kalachakra pe care le-am primit de la Dalai Lama în 2008. Cele albastre sunt de la iniţierile Vajrayana din Boulder, San Francisco şi New York, în 2006, 2008 şi 2010. Pe cele galbene le-am obţinut la învestirile din Melbourne, Scoţia şi Goa.

– Foarte interesant, replică bărbatul.

– Oh, *Dharma* este viaţa mea, anunţă Franc, punându-şi o mână teatrală pe inimă şi apoi dând din cap în direcţia mea. Aţi văzut-o pe mica noastră prietenă? Pisica lui Dalai Lama. Este aici tot timpul. Legătură karmică foarte strânsă cu Sfinţia Sa.

Apoi, aplecându-se mai aproape, se destăinui, aşa cum o făcea de nenumărate ori pe zi:

– Aici suntem în inima budismului tibetan. Epicentrul absolut!

Ce credea cuplul despre Franc era greu de zis. Dar ceea ce-i deosebea de ceilalţi clienţi era faptul că, atunci când li se aduse cafeaua, îşi întrerupseră conversaţia şi chiar o gustară. Nu

numai la prima sorbitură, ci şi la a doua, a treia şi chiar mai multe. Precum călugării de la Jokhang, acordau atenţie în mod deliberat momentului prezent. Savurând cafeaua. Bucurându-se de ce se afla în jurul lor. Experimentând prezenţa pură.

Motiv pentru care, atunci când şi-au continuat discuţia, am tras cu urechea cu deosebit interes. Ceea ce-am auzit nu trebuia să mă surprindă. Bărbatul, un cercetător în mindfulness din America, îi povestea soţiei despre un articol care apăruse în *Harvard Gazette*.

– Au folosit un eşantion de mai mult de două mii de persoane cu smartphone-uri şi au trimis întrebări la intervale neregulate, pe durata unei săptămâni. Erau mereu aceleaşi trei întrebări: *Ce faceţi în acest moment? La ce vă gândiţi? Cât de fericiţi sunteţi?* Au descoperit că patruzeci şi şapte la sută din timp oamenii nu se gândeau la ce făceau.

Soţia îşi ridică sprâncenele.

– Personal, cred că procentajul este cam mic, zise el. Jumătate din timp, oamenii nu se concentrează pe ceea ce fac. Ceea ce e cu adevărat interesant este legătura cu fericirea. Au descoperit că oamenii sunt mult mai fericiţi atunci când se concentrează pe ceea ce fac.

– Pentru că acordă atenţie doar lucrurilor care le plac? întrebă soţia.

Dădu din cap.

– Exact. Se pare că nu atât *ce* faci te face fericit. Ci dacă te concentrezi asupra a ceea ce faci. Cel mai important lucru este să fii în momentul prezent, ţintind către *aici* şi *acum*. Nu în starea discursivă – îşi răsuci arătătorul la tâmplă –, ceea ce înseamnă să nu te gândeşti la nimic altceva decât la ceea ce faci.

– Asta au spus întotdeauna budiştii, încuviinţă soţia.

Soţul dădu din cap.

– Numai că uneori aceste concepte se pierd prin traducere. Dai peste oameni precum acest proprietar de aici care poartă budismul ca pe o insignă. Pentru ei este o extensie a egoului lor, un fel de a se prezenta ca fiind diferiţi sau deosebiţi. Par să creadă că este vorba doar de un accesoriu exterior, când de fapt singurul lucru care contează este transformarea interioară.

*

Câteva săptămâni mai târziu, mă desfătam cu o conservă după-prânz pe raftul de sus, când deodată am zărit un chip care era pe cât de familiar, pe atât de cu totul scos din context. Tenzin stătea în mijlocul braseriei Café Franc, privindu-mă direct.

– Ai remarcat oaspetele nostru frumos? îmi aruncă o privire Franc.

– O, da. Foarte drăguţ. În costumul său ajustat pe corp, Tenzin diplomatul nu se dădu de gol.

– Pisica lui Dalai Lama.

– Cu adevărat?

– Vine mereu pe aici.

– Uimitor! Mirosul strident de fenol al degetelor lui Tenzin se amestecă cu cel ameţitor de Kouros atunci când se întinse să mă scarpine sub bărbie.

– Are o legătură karmică foarte strânsă cu Sfinţia Sa, îi zise Franc mâinii drepte a Sfinţiei Sale.

– Sunt sigur că ai dreptate, cugetă Tenzin, înainte de a pune o întrebare la care Franc nu se gândise până atunci. Mă întreb dacă i se simte lipsa la reşedinţa Sfinţiei Sale atunci când vine aici în vizită.

– Mă îndoiesc, replică Franc uşor. Dar dacă o găsesc aici, vor realiza curând câtă grijă am de ea.

– Asta *este* o pernă drăguţă.

– Nu numai perna, dragă. De prânz se bucură.

– Îi este foame, nu-i aşa?

– Îi place propria mâncare. Îşi *adoră* mâncarea.

– Poate că nu are destulă mâncare la Jokhang? insinuă Tenzin.

– Sunt sigur că nu e vorba de asta. Doar că Rinpoche are gusturi aparte.

– *Rinpoche*? Tenzin luă o expresie caraghioasă.

– Ăsta e numele ei. Franc o spusese de atâtea ori, că ajunsese s-o şi creadă. Şi poţi înţelege de ce, nu-i aşa?

– Aşa cum ne spune *Dharma* – replica lui Tenzin fu obscură –, *totul* depinde de raţiune.

*

Acasă, câteva după-amiezi mai târziu, Tenzin stătea vizavi de Sfinţia Sa, în biroul familiar. Era ceva ritualic la sfârşitul unei zile de lucru – Tenzin îl punea la curent pe Sfinţia Sa cu orice chestiune importantă şi amândoi vorbeau de ce trebuia făcut, în timp ce se delectau cu o ceaşcă cu infuzie proaspătă de ceai verde.

Mă aflam pe pervazul meu obişnuit, privind coborârea soarelui dincolo de orizont şi ascultând pe jumătate discuţia lor, care trecea de la geopolitica globală la cele mai fine aspecte ale filozofiei ezoterice budiste.

– O, Sfinţia Voastră, întorcându-ne la chestiuni mai importante – Tenzin închise dosarul Naţiunilor Unite din faţa lui –, sunt încântat să vă spun că am rezolvat misterul dezechilibrului alimentar al lui PSS.

În ochii lui Dalai Lama apăru o scânteiere, răspunzând astfel expresiei lui Tenzin.

– Te rog – se lăsă el pe spate în scaun –, continuă.

– Se pare că micul nostru Leu de Zăpadă nu-şi pierde de fapt apetitul. În schimb, şi-a făcut drum în jos spre braseria condusă de prietenul nostru budist.

– Braserie?

– În josul străzii, gesticulă el. Cu umbrelă galben-roşie afară.

– O, da. Ştiu locul. Sfinţia Sa dădu din cap. Am auzit că au mâncare foarte bună. Sunt surprins că nu s-a mutat acolo!

– După cum se pare, proprietarul este un iubitor de câini.

– Cu adevărat?

– Are o anume rasă deosebită.

– Dar o hrăneşte şi pe micuţa noastră?

– O venerează pentru că ştie că locuieşte cu dumneavoastră.

Sfinţia Sa chicoti.

– Nu numai asta, i-a dat şi numele de Rinpoche.

– *Rinpoche*? Era prea mult pentru Dalai Lama, care izbucni în râs.

– Da, zise Tenzin, întorcându-se amândoi spre mine.

– Un nume hazliu pentru o pisică.

O briză de după-amiază târzie aduse parfumul de pin himalayan prin fereastra deschisă.

Expresia Sfinţiei Sale era gânditoare.

– Dar poate că nu este un nume aşa de rău dacă l-a ajutat pe proprietarul restaurantului să-şi dezvolte calmul faţă de câini *şi* pisici. Pentru el, ea *este* aşadar preţioasă.

Ridicându-se de pe scaun, veni să mă dezmierde.

– Ştii, Tenzin, uneori când lucrez îndelung la biroul meu, micul nostru Leu de Zăpadă vine şi se freacă de picioarele mele. Uneori, chicoti el, chiar mă muşcă de glezne până când mă opresc din ce fac. Vrea s-o iau în braţe, s-o salut şi să petrecem câteva momente împreună, doar noi doi.

Pentru mine, continuă el, este un memento frumos de a trăi momentul prezent, aici şi acum. Ce poate fi mai preţios? Aşa că presupun – se uită la mine cu acea iubire oceanică – că este şi Rinpoche a mea.

CAPITOLUL PATRU

Era o zi mohorâtă şi nepromiţătoare atunci când m-am aventurat afară din biroul lui Dalai Lama în cel al asistenţilor săi. Se întâmplă ca şi Chogyal, şi Tenzin să nu fie la pupitrele lor, însă biroul nu era absolut gol.

Acolo, ghemuit într-un coş din nuiele lângă radiator, se afla un Lhasa apso.

Pentru cei nefamiliarizaţi cu rasa, Lhasa apso sunt câini de talie mică, cu blană lungă, care în trecut păzeau mănăstirile din Tibet. Ei ocupă un loc aparte în inimile tibetanilor – uneori, de pe pervazul meu, îi privesc pe vizitatori umblând de jur-împrejur prin templu cu ai lor Lhasa apso, un ritual prielnic despre care se crede că ajută la dobândirea unei renaşteri mai nobile. Descoperind însă unul atât de aproape de sanctuarul meu interior, am avut o surpriză extrem de neplăcută.

Moţăind în coşul său, atunci când am intrat în cameră, câinele şi-a ridicat botul şi a adulmecat în aer, înainte de a decide să fie prudent şi de a-şi îngropa capul blănos în coş. Cât despre mine, am trecut pe acolo fără să arăt că ştiu de existenţa sa, sărind pe biroul lui Chogyal şi apoi pe platforma mea preferată de observare, adică pe dulapul de lemn.

Câteva clipe mai târziu, se întoarse Chogyal. Aplecându-se, mângâie căţelul şi vorbi cu el pe tonul familiar şi fermecător pe care crezusem dintotdeauna că mi-l rezervase doar mie. Pe când îmi sărea muştarul, trădarea doar se adânci. Nedându-şi seama de prezenţa mea, Chogyal petrecu ceva timp mângâind şi dezmierdând acea bestie – care părea un specimen foarte uscăţiv –, asigurându-l de aspectul lui frumos, temperamentul lui încântător şi de grija specială pe care el avea să i-o poarte.

Exact aceleaşi sentimente mi le şoptea şi mie la ureche de obicei – pe care le crezusem de altfel dintotdeauna sincere şi cordiale. Ascultându-l cum repeta acele cuvinte intrusului cu ochi terni şi blană lungă şi subţire, am ajuns să realizez că nicidecum nu erau fraze exclusive, ci erau repetate oricărei creaturi cu patru picioare şi chip blănos.

Cam atât despre relaţia noastră deosebită!

Chogyal îşi reocupă locul la birou, scriind la tastatură şi nerealizând că eram doar la câţiva metri distanţă şi văzusem totul. Când sosi Tenzin, douăzeci de minute mai târziu, şi el i se adresă câinelui pe nume – Kyi, Kyi, pronunţat cu un „i” lung –, înainte de a se aşeza la biroul său.

Mi-a fost greu să cred că puteau sta amândoi acolo citind şi răspunzând la e-mailuri ca şi cum nu se întâmpla nimic senzaţional. Lucrurile nu au făcut decât să se înrăutăţească atunci când sosi translatorul lui Dalai Lama, cu un manuscris nou la subraţ. Lobsang era înalt, subţirel şi tânăr, părând să emane seninătate prin toţi porii. Mă crezusem preferata lui, dar şi el se aplecă să mângâie noul sosit înainte de a veni să mă salute.

– Şi ce face micul nostru Leu de Zăpadă azi? Începu să mă mângâie sub bărbie, înainte de a-i prinde degetele în strânsoarea dinţilor mei de oţel.

– Nu mi-am dat seama că l-a întâlnit pe oaspetele nostru special, zise Chogyal, uitându-se la mine cu obişnuitul lui zâmbet, ca şi cum ar fi trebuit să fiu la fel de încântată precum el.

– Nu neapărat şi invitatul *ei* special, observă Tenzin.

Întorcându-se să mă privească direct, adăugă:

– Dar să sperăm că vei găsi un loc în inima ta pentru Kyi Kyi.

Cu ochii întunecaţi de neplăcere, m-am eliberat din mâna lui Lobsang şi am coborât pe birou, apoi pe podea şi am părăsit camera, cu urechile pe spate. Cei trei angajaţi ai lui Dalai Lama păreau să nu observe asta.

La prânz, l-am văzut pe Chogyal ducând câinele la plimbare. Păşea ascultător pe lângă el în timp ce traversau templul, făcându-i pe tibetanii admirativi să se oprească des să-l dezmierde, în timp ce veneau şi intrau în complexul templului.

În bucătărie, Chogyal ne hrănea pe amândoi la ora obişnuită. Dar mi-era imposibil să nu compar mormanul uriaş de mâncare de pe farfuria lui Kyi Kyi cu obişnuita mea porţie modestă. Sau faptul că Chogyal stătea să supravegheze câinele pe când acesta îşi înfuleca cu zgomot mâncarea şi îi dădea o bătaie uşoară drept recompensă, în timp ce pe mine mă lăsa în plata Domnului.

Mai târziu, când ne trezirăm nas în nas cu Sfinţia Sa pe coridor, şi acesta se ghemui pentru a saluta câinele.

– Deci el este Kyi Kyi? se asigură el, mângâind câinele cu mult mai multă căldură decât îmi dorisem. Frumos colorit! Un flăcău atât de arătos!

Toţi făceau aşa mare caz de parcă n-ar mai fi văzut niciodată un Lhasa apso! Şi în ciuda flecărelii, toate întrebările mele rămâneau fără răspuns – precum ce făcea câinele acolo? Şi cât avea să stea?

Speranţa mea arzătoare era ca Dalai Lama să nu plănuiască să-l adopte. Nu era loc în această relaţie pentru trei.

Dar când m-am aventurat afară a doua zi, Kyi Kyi era tot în coşul său.

Şi ziua următoare.

*

Din acest motiv, un alt vizitator, mult mai important, sosi în acea săptămână ca o binevenită distracţie.

Mulţimea din McLeod Ganj ştiu că sosea cineva special atunci când un uriaş Range Rover negru urcă greoi colina spre Jokhang. Localnicii şi turiştii se holbau la apariţia extrem de lustruită, costisitoare şi expansivă, în contrast cu oraşul, ca şi cum aterizase de pe o altă planetă. Cine anume se afla în spatele acelor geamuri fumurii? Oare ce trebuia să faci ca să fii transportat cu un asemenea mister extravagant?

O întrebare pe care totuşi nu trebuia s-o pun era pe cine venise vizitatorul să vadă. Şi destul de sigur, Range Roverul îşi făcu uşor drum pe porţile către locuinţa lui Rinpoche, a lui Bodhicatva, a Leului de Zăpadă din Jokhang, a Celei Mai Frumoase Fiinţe Care A Existat Vreodată – şi a companionului ei uman.

L-am recunoscut pe oaspete din clipa în care a păşit în camera Sfinţiei Sale. La urma urmei, era unul din cei mai faimoşi şi cei mai vechi guru în materie de dezvoltare personală. Chipul îi era proslăvit pe coperţile a milioane de cărţi şi DVD-uri. Făcuse un tur prin capitalele lumii, vorbind mulţimilor uriaşe din cele mai importante zone urbane. Avea admiratori personali printre personalităţile de la Hollywood, întâlnise preşedinţi ai Statelor Unite şi era constant prezent la toate talk show-urile importante.

Şi totuşi, simţul meu profund de discreţie mă opreşte să vă spun despre cine e vorba – nu, serios, mai ales în lumina revelaţiilor explozive pe care avea să le facă şi pe care nu le intenţiona pentru un public mai larg. Din momentul în care

intră pe uşă, prezenţa sa fu impunătoare. Ca şi cum te-ar fi obligat să îl priveşti.

Desigur, şi Dalai Lama are o prezenţă puternică – dar de o natură complet diferită. În cazul Sfinţiei Sale, nu este atât prezenţa personală, cât o întâlnire cu divinitatea. Încă din prima clipă a întâlnirii cu el, devii absorbit de o stare în care toate gândurile şi grijile tale obişnuite devin irelevante şi devii conştient, oarecum straniu de *reconştient*, că natura ta esenţială este una de dragoste nemărginită şi că, astfel, totul este în regulă.

Oaspetele nostru – să-i spunem Jack – păşi în cameră, se prezentă tradiţional Sfinţiei Sale cu o eşarfă şi se aşeză lângă el, în fotoliul cu aripi laterale rezervat oaspeţilor. Erau aceleaşi gesturi făcute de majoritatea oaspeţilor, dar felul în care le făcea Jack părea oarecum mai viguros, ca şi cum fiecare cuvânt şi fiecare gest îi erau impregnate cu sens. Conversaţia lor începu cu remarcile politicoase obişnuite şi apoi Jack îi dădu Sfinţiei Sale o copie a ultimei sale cărţi. Pe când îi povestea lui Dalai Lama despre turneul internaţional pe care îl făcuse cu un an în urmă, era de-a dreptul fascinant. Povestind despre un film în care apăruse recent, era uşor de imaginat charisma lui Jack pe ecran.

Dar după zece minute conversaţia făcu loc tăcerii. Sfinţia Sa stătea pe scaunul său, relaxat, concentrat, cu un zâmbet amabil pe chip. Părea că, în ciuda siguranţei de sine puternice, lui Jack îi era greu să ajungă la subiectul pentru care venise în vizită. În cele din urmă, începu să vorbească din nou – dar cum făcu asta, ceva extraordinar începu să se dezvăluie.

– Sfinţia Voastră, aşa cum probabil ştiţi, am fost coach pentru mai mult de douăzeci de ani. Am ajutat milioane de oameni din

lumea întreagă să-şi găsească pasiunile, să-şi realizeze visurile şi să ducă o viaţă de succes şi îmbelşugată.

Cuvintele îi veneau cu o familiaritate degajată, dar când le rosti, ceva din el se schimbă. Ceva ce îmi fu greu să identific.

– Am ajutat oameni să găsească împlinire în fiecare aspect al vieţii lor, nu numai materiale.

Jack continuă.

– I-am motivat să-şi dezvolte talentele şi abilităţile unice. Să-şi creeze relaţii pline de succes.

Cu fiecare propoziţie, părea să-şi piardă din eleganţă. Se făcea mic, aproape fizic, în scaun.

– Am creat cea mai mare companie de dezvoltare personală din America sau poate din lume.

O spuse de parcă era un eşec.

– În tot acest proces, am devenit un om de succes, înstărit.

Această ultimă propoziţie avu cel mai mare impact. Dând glas îndeplinirii tuturor acelor lucruri pe care şi le propusese, părea şi să mărturisească cât de puţin îl ajutase asta. Se aplecă în faţă, cu umerii rotunjiţi şi coatele pe genunchi. Privirea îi era distrusă. Când se uită la Sfinţia Sa, o făcu cu o expresie de implorare.

– Dar asta nu m-a ajutat.

Sfinţia Sa îl privi compătimitor.

– În ultimul nostru turneu, am făcut un sfert de milion de dolari pe noapte. Am umplut cele mai mari scene din America. Însă niciodată nu m-am simţit atât de pustiit. Motivând oamenii să fie prosperi, să aibă succes şi relaţii reuşite s-a dovedit brusc fără sens. Poate că a fost odată visul meu, dar acum nu mai e. M-am dus acasă şi le-am spus tuturor că am nevoie de o pauză.

Am încetat să mai merg la lucru. Mi-am lăsat barbă. Mi-am petrecut mult timp acasă doar citind şi având grijă de grădină. Soţiei mele, Bree, nu i-a plăcut asta. Voia încă să-şi petreacă weekendurile cu celebrităţi şi la petreceri şi să apară în paginile sociale. La început, a crezut că treceam prin criza vârstei de mijloc. Apoi lucrurile au devenit caustice. Relaţia noastră s-a înrăutăţit din ce în ce mai mult, până când ea a zis că vrea să divorţeze. Asta se întâmpla acum trei luni de zile. Sunt atât de confuz acum, că nu ştiu ce să fac. Şi ştiţi ce e cel mai rău? De fapt, mă simt rău că mă simt rău. Toţi din jurul meu cred că-mi trăiesc visul. Îşi imaginează că viaţa îmi este incredibil de împlinită şi fericită. I-am încurajat să creadă asta, deoarece chiar am crezut că este adevărat. Dar m-am înşelat. Nu este adevărat. Niciodată n-a fost.

Autoritatea impresionantă se evaporase, charisma dispăruse, lăsând loc doar acestui bărbat trist, prăbuşit. Era imposibil să nu-ţi pară rău pentru Jack. Diferenţa dintre persoana pe care o proiectase şi bărbatul dezvăluit nu putea fi mai mare de atât. Văzute din exterior, prosperitatea, faima şi statutul său de guru păreau să-l fi înzestrat să facă faţă problemelor vieţii mult mai bine decât majoritatea oamenilor. Însă acum părea să fie adevărat exact contrariul.

Sfinţia Sa se aplecă înainte în scaun.

– Îmi pare rău că ceea ce trăieşti este atât de dureros. Dar poţi privi altfel lucrurile. Ceea ce trăieşti acum poate fi foarte util. Poate că mai târziu vei vedea că este cel mai bun lucru care ţi s-a petrecut. Nemulţumirea faţă de lumea materială este – ce crezi? – vitală pentru dezvoltarea spirituală.

Ideea că nefericirea sa prezentă era oarecum utilă îl luă pe Jack prin surprindere. Dar răspunsul lui Dalai Lama îl şi tulbură.

– Doar nu spuneţi că este ceva în neregulă cu prosperitatea, nu-i aşa?

– O, nu, zise Sfinţia Sa. Prosperitatea este o formă de putere, o energie. Poate fi foarte profitabilă atunci când este folosită în scopuri pozitive. Dar, aşa cum vezi, nu este adevăratul motiv al fericirii. Unii dintre cei mai fericiţi oameni pe care îi cunosc au foarte puţini bani.

– Dar cum rămâne cu împlinirea abilităţilor noastre unice? Jack se întoarse la o altă credinţă a sa din trecut. Şi asta credeţi că nu este un motiv de fericire?

Dalai Lama zâmbi.

– Toţi avem anumite predispoziţii. Anumite puncte forte deosebite. Cultivarea acestor abilităţi poate fi de mare ajutor. Dar, ca şi cu banii, ceea ce contează nu sunt abilităţile în sine, ci felul în care ne folosim de ele.

– Dar romantismul şi dragostea? Jack recurgea în acele momente la resturile fostului său crez, făcând loc propriului scepticism.

– Ai o relaţie fericită cu soţia de mult timp?

– De optsprezece ani.

– Şi apoi – Sfinţia Sa îşi întoarse palmele în sus –, schimbare. Impermanenţă. Este în firea tuturor lucrurilor, în special a relaţiilor. Cu siguranţă acestea nu sunt un motiv adevărat de fericire.

– Când spuneţi „adevăratul motiv”, la ce vă referiţi?

– Un motiv pe care te poţi bizui. Unul care funcţionează mereu. Căldura aplicată apei este o cauză reală a formării aburului. Indiferent cine aplică respectiva căldură sau cât de des a fost aplicată căldura anterior ori unde anume în lume, rezultatul este mereu aburul. În cazul banilor, statutului sau al

relaţiilor − Sfinţia Sa chicoti − putem vedea uşor că nu sunt adevăratele motive de fericire.

În timp ce adevărul evident a ceea ce Dalai Lama tocmai zisese confirma propria experienţă a lui Jack, simplitatea şi claritatea cu care o spusese păreau să-l ia prin surprindere pe oaspetele nostru.

– În toţi aceşti ani am predicat Evanghelia Dezvoltării de Sine, însă am făcut-o atât de greşit.

– N-ar trebui să fii atât de aspru cu tine, zise Sfinţia Sa. Dacă ajuţi oamenii să ducă vieţi pozitive de care să beneficieze alţii, dar şi ei înşişi, acesta este un lucru bun. Un lucru foarte bun. Pericolul este că dezvoltarea de sine ne poate duce la mai multă preţuire de sine, acaparare de sine, infatuare de sine. Şi acestea nu sunt adevăratele motive de fericire, dimpotrivă.

Lui Jack îi luă o clipă să proceseze înainte de a întreba.

– Aşadar, adevăratele motive de fericire. Avem nevoie să descoperim ce sunt acestea pentru noi sau sunt principii generale? Trebuie să întoarcem spatele lumii materiale?

Nu merse mai departe înainte ca Dalai Lama să înceapă să râdă.

– O, nu! zise el. Nici să devii călugăr nu este un motiv adevărat de fericire!

Apoi, adoptând o expresie mai serioasă, continuă:

– Fiecare dintre noi trebuie să găsim propriile metode de a cultiva fericirea, însă *există* principii generale. Principalele două motive de fericire: primul, dorinţa de a oferi fericire celorlalţi, ceea ce budiştii numesc dragoste, şi al doilea, dorinţa de a-i elibera pe ceilalţi de nemulţumire sau suferinţă, ceea ce noi numim compasiune. Principalul mod este de a trece de la centrarea pe *sine* la centrarea *pe alţii*. Este − cum spui tu? − un

paradox în care, cu cât ne concentrăm mai mult gândurile asupra binelui celorlalţi, cu atât mai fericiţi devenim. Primii care beneficiază de asta suntem noi înşine. Numesc asta a fi egoist într-un mod înţelept.

– O filozofie interesantă, cugetă Jack. Egoist în mod înţelept.

– Ar trebui să verificăm aceste principii prin propria experienţă pentru a vedea dacă sunt adevărate, zise Sfinţia Sa. De exemplu, gândeşte-te la perioadele din viaţa ta când ai trăit o mare satisfacţie. Poate că descoperi că te gândeai la altcineva. Apoi compară. Gândeşte-te la perioadele de nefericire, supărare absolută. La cine te gândeai atunci?

Pe când oaspetele reflecta la asta, Sfinţia Sa continuă:

– Cercetarea ştiinţifică este foarte de ajutor. S-au făcut tomografii meditatorilor, în timp ce aceştia se concentrau pe subiecte diferite. Ne aşteptăm ca meditatorii să aibă cea mai mare fericire atunci când minţile lor sunt complet calme şi relaxate. Dar cortexul prefrontal din creier, partea legată de emoţia pozitivă se luminează atunci când oamenii meditează la fericirea altora. Aşadar, cu cât suntem mai „centraţi pe ceilalţi”, cu atât mai fericiţi putem fi.

Jack dădea din cap.

– Dezvoltarea de sine nu ne duce prea departe. Apoi trebuie să devină Dezvoltarea Altora.

Dalai Lama îşi împreună mâinile cu un zâmbet.

– Exact.

Jack făcu pauză înainte de a spune:

– Acum înţeleg de ce spuneţi că se poate înfiripa ceva util din această experienţă.

– Există o povestire, o metaforă, pe care o poţi găsi utilă, zise Sfinţia Sa. Un bărbat ajunge acasă şi găseşte în curtea din faţă o grămadă uriaşă de bălegar de oi. Nu a comandat bălegarul. Nu îl vrea. Însă este acolo şi singura lui opţiune acum este să decidă ce să facă cu el. Îl poate pune în buzunare şi să se plimbe prin jur toată ziua, plângându-se tuturor de ce s-a întâmplat. Dar dacă face asta, oamenii vor începe să-l evite după o vreme. *Mai* util ar fi să împrăştie bălegarul în grădină.

Toţi ne confruntăm cu această opţiune similară atunci când avem de-a face cu probleme. Nu le cerem. Nu le dorim. Dar felul în care le facem faţă este cel mai important lucru. Dacă suntem înţelepţi, cele mai mari probleme pot duce la cele mai mari revelaţii.

*

Mai târziu în acea zi, mă aflam la locul meu obişnuit din biroul asistenţilor. Reamintindu-mi de sosirea lui Jack în acea dimineaţă, am continuat să fiu uimită de cât de puternic dominase încăperea de îndată ce intrase pe uşă − şi cât de diferit părea atunci când îi povestea lui Dalai Lama despre cum se simţea de fapt. Diferenţa dintre aparenţă şi realitate nu ar fi putut fi mai evidentă. Am reflectat şi eu la sfatul Sfinţiei Sale despre felul în care trebuie să facem faţă problemelor de viaţă. Ele nu sunt căutate, însă felul în care ne confruntăm cu ele ne defineşte viitoarea fericire sau nefericire.

Spre sfârşitul acelei după-amiezi, şoferul lui Dalai Lama apăru în birou. Trecuse mai mult de o săptămână de când ne vizitase şi îl observă imediat pe Lhasa apso, care stătea încolăcit în coş.

– Cine este acesta? îl întrebă pe Chogyal, care îşi făcea curat pe birou, grăbit să îşi încheie ziua.

– Doar un câine de care avem grijă până când se găseşte un cămin pentru el.

– Un alt refugiat tibetan? făcu o glumă răutăcioasă şoferul, aplecându-se să mângâie câinele.

– Ceva de genul, zise Chogyal. A aparţinut vecinilor vărului meu din Dharamsala. L-au avut doar câteva săptămâni şi vărul meu a tot auzit un scheunat din curtea lor. Apoi, acum o săptămână, vărul meu a auzit câinele lătrând din casă noaptea. S-a dus acolo şi a bătut la uşă. Nu a răspuns nimeni, dar lătratul a încetat. Următoarea noapte, acelaşi lucru. A început să se întrebe ce se întâmpla. Părea că vecinii nu aveau grijă cum trebuie de câine.

Şoferul dădu din cap în semn de dezaprobare.

– Două zile mai târziu, s-a întâmplat ca vărul meu să povestească despre câine vecinului de peste drum, care i-a zis că stăpânii câinelui se mutaseră în weekendul precedent. Evacuat, închis cu lacătul, depozitat şi la drum.

– Şi au abandonat căţelul? întrebă şoferul.

Chogyal încuviinţă din cap.

– Vărul meu s-a dus acolo imediat şi a pătruns în casă. L-a găsit pe Kyi Kyi zăcând în bucătărie la capătul unui lanţ greu, aproape fără suflare. Era o imagine lamentabilă. Niciun pic de mâncare sau de apă. A luat câinele acasă imediat şi a reuşit să îl facă să bea apă şi apoi să mănânce. Dar vărul meu nu l-a putut păstra, pentru că trăieşte singur şi abia trece pe acasă. Aşa că – Chogyal ridică din umeri –, neavând altundeva unde să-l ducă, a venit la noi.

Era prima oară când auzisem povestea lui Kyi Kyi şi nu pot pretinde, dragă cititorule, că nu am fost afectată. Mi-am amintit cât de geloasă fusesem pe el atunci când sosise, câte resentimente am avut faţă de afecţiunea lui Chogyal pentru el şi faţă de mâncarea pe care i-o dădea. Dar şi cât de amărât era câinele şi ce blană jalnică avea. Dacă aş fi ştiut întreaga poveste, şi mie mi-ar fi fost milă de el.

– Pare că ai deschis un adăpost pentru animale, remarcă şoferul Sfinţiei Sale. Cum a fost primit noul orfan de către Şoricica Flocoasă?

Mustăţile îmi zvâcniră iritant. Şoferul Sfinţiei Sale păruse întotdeauna un fel de brută. De ce insista să-mi spună pe numele ăla îngrozitor?

– O, cred că încă nu s-a hotărât în privinţa lui. Chogyal îmi aruncă o privire, înainte să-şi exprime judecata tipic generoasă.

– Să se hotărască? Îndreptându-se către dulap, şoferul se întinse să mă dezmierde. În acest caz, este o pisică foarte înţeleaptă. Majoritatea dintre noi îi judecăm pe alţii doar după aparenţe.

– Şi, aşa cum ştim – Chogyal îşi închise cu zgomot geanta de ataşat –, aparenţele pot fi foarte înşelătoare.

*

În dimineaţa următoare, când am vizitat biroul asistenţilor şi l-am văzut pe Kyi Kyi în coş, în loc să-l ignor complet, m-am plimbat şi am adulmecat într-o doară prin jur. Kyi Kyi răspunse cu aceeaşi monedă, înainte de a-şi ridica capul şi de a mă privi îndelung. În timpul acestui moment de comunicare am ajuns să obţinem o oarecare înţelegere.

Şi totuşi nu m-am suit în coşul său şi nici nu l-am lăsat să mă lingă pe faţă.

Nu sunt genul acela de pisică. Şi nici aceasta nu este genul acela de carte. Dar nu l-am mai invidiat pe Kyi Kyi. Chogyal putea să-l plimbe, să-l hrănească şi să-i şoptească nimicuri plăcute cât dorea, nu mă mai deranja câtuşi de puţin. Ştiam că, în spatele acestei aparenţe, era o altă realitate. Aşa cum aveam să descopăr, chiar şi cele mai puternice prime impresii pot masca un adevăr cu totul diferit.

Am descoperit şi că eram mult mai fericită în absenţa geloziei. Invidia şi resentimentele erau emoţii consumatoare, care îmi tulburaseră liniştea sufletească. Şi, pentru binele meu, nu merita să mă consum din cauza unor trăiri triste şi iraţionale.

*

Mai puţin de şase luni mai târziu, sosi o scrisoare pentru Sfinţia Sa, aşternută pe hârtia de filigran a noului Institut pentru Dezvoltarea Alternativă, înfiinţat de Jack. După vizita lui la Jokhang, îi cedase managementul companiei sale de Dezvoltare Personală unui coleg şi crease un institut partener care se concentra pe Dezvoltarea Alternativă. Ideea era de a încuraja cât mai mulţi oameni să-şi dedice timpul, banii şi abilităţile de relaţionare socială pentru cauze nobile. Primul impuls al lui Jack fusese de a denumi aceste cauze nobile. Dar în spiritul Dezvoltării Alternative, decisese să-i lase pe ceilalţi să aleagă organizaţiile pe care doreau să le sprijine.

În numai câteva luni, mai mult de 10.000 de oameni deveniseră susţinători şi mai mult de 3 milioane de dolari se strânseseră pentru o mare varietate de activităţi de caritate în

toată lumea. Valul uriaş de suport, spunea Jack, era emoţionant, umil şi plin de viaţă. Nu se simţise niciodată mai fericit sau mai împlinit.

Oare Sfinţia Sa lua în consideraţie să meargă la conferinţa inaugurală a Institutului din acel an, poate cu o cuvântare despre adevăratele motive de fericire?

Pe când Tenzin îi citea lui Chogyal scrisoarea lui Jack, se simţea o emoţie neobişnuită în glasul său.

– Chiar dacă am lucrat aici mai mult de douăzeci de ani, zicea el, tot sunt surprins. Atunci când oamenii îngăduie ca binele *celorlalţi* să devină motivaţia lor, rezultatele sunt pur şi simplu...

– Incomensurabile? sugeră Chogyal.

– Da. Exact.

CAPITOLUL CINCI

Este uşor să trăieşti drept companion anonim al unei celebrităţi globale? În opinia unora, companionii necunoscuţi ai indivizilor faimoşi trebuie să se simtă constant supravegheaţi şi neapreciaţi, precum găinile maro-gălbui faţă de cocoşii glorioşi. Cum cocoşul atrage atenţia cu penajul lucios şi arpegiul său maiestuos din zori, nu este de înţeles dacă uneori găina tânjeşte şi ea să fie în centrul atenţiei?

În cazul acestei găini anume, nu.

În lumea mea mică de la Jokhang, sunt deja cunoscută cât se poate de mult. La Café Franc sunt venerată ca o comoară! Şi, deşi Sfinţia Sa apare frecvent la televizor, şi el trebuie să treacă prin viaţă fiind fotografiat şi cu microfoane vârâte în faţă dimineaţa, la prânz şi seara. Trebuie să răspundă la întrebările neobosite ale ziariştilor despre budismul elementar – precum un profesor de fizică aplicată care este solicitat neîncetat să recite tabla înmulţirii. Dalai Lama reuşeşte să facă asta cu o căldură pură şi sensul umorului revelează nu numai calităţile sale personale, ci şi valoarea practicilor budiste – cel mai important, perfecţiunea răbdării!

Motivul pentru care sunt atât de categorică – dacă vei ierta jocul de cuvinte – în dorinţa mea de a nu fi faimoasă este acela că am simţit efectele neplăcute ale atenţiei mass-mediei. Acest lucru te poate surprinde. Te poţi întreba de ce nu ai dat încă peste pisica lui Dalai Lama în paginile revistei *Vanity Fair*, fotografiată poate de marele Patrick Demarchelier. Sau dichisindu-şi mustăţile şi arătându-şi cizmele lungi şi gri cu o nonşalanţă studiată, invitând revista *Hello!* să cerceteze deliciile somptuosului ei budoar himalayan? Mă întristează să

admit că atenţia mass-mediei pe care am primit-o nu era una a unor reviste glossy. Fotografiată? Da. Pagini de celebritate? Din păcate, nu.

A început într-o dimineaţă de primăvară, atunci când Sfinţia Sa îşi termina meditaţia cu o oră mai devreme decât de obicei şi era pregătit să se aventureze afară. Schimbările de rutină nu erau o surpriză în cazul său – avea adesea drumuri de făcut sau ceremonii de prezidat. Dar în acea dimineaţă, deşi cei doi asistenţi ai săi se prezentaseră devreme la datorie, şoferul lipsea. Mi-am dat seama că Sfinţia Sa nu putea fi prea departe. Auzind sunetul incantaţiilor dinspre curte, mi-am dat seama şi că nu fusese prezent la procesiunile obişnuite de dimineaţă din templu. Când şeful de protocol începu să verifice paza, parcarea şi alte aranjamente, mi-a fost clar că aşteptam oaspeţi. Cine puteau fi?

Începură să sosească maşini şi să debarce ziarişti şi echipe de televiziune internaţionale. Erau conduşi pe o alee care ducea din spatele templului către zona împădurită din apropiere. Apoi se răspândi vestea că se apropia maşina în care se afla oaspetele Sfinţiei Sale. Sfinţia Sa începu să coboare scările, urmat de Tenzin şi Chogyal, cu Kyi Kyi în lesă. Curioasă să aflu ce se întâmpla, i-am urmat îndeaproape şi eu.

Cum am făcut-o, am surprins fragmente de informaţii despre oaspete: „Campania Tibetul Liber”; „Ordinul Imperiului Britanic”. Era menţionată filantropia ei, dat fiind că prezerva un stil de viaţă modest, împărţindu-şi timpul între casele din Londra şi Scoţia.

De îndată ce apăru Dalai Lama, sosi şi oaspetele. O doamnă foarte elegantă, cu păr blond până la umeri şi trăsături sprintene, era înveşmântată nu în hainele conservatoare sau formale pe care majoritatea oaspeţilor lui Dalai Lama le purtau,

ci într-o jachetă rezistentă la apă, pantaloni largi de bumbac kaki şi ghete de căţărat maronii.

Mă cunoşti deja destul de bine, dragă cititorule, ca să-ţi dai seama că nu divulg niciodată identitatea oaspeţilor Sfinţiei Sale. Să spunem doar că era o actriţă engleză extraordinară care a apărut în numeroase producţii de televiziune şi de teatru şi este protectoarea mai multor cauze caritabile.

După întâmpinarea tradiţională, Dalai Lama şi musafira sa începură să se plimbe înspre pădure. I-am urmat îndeaproape, în timp ce la o distanţă discretă în spatele meu restul anturajului încheia cortegiul.

– Vă sunt profund recunoscătoare că ne oferiţi suportul pentru cauza noastră, zise actriţa.

– Distrugerea pădurilor este un subiect care ar trebui să ne preocupe pe noi toţi, replică Dalai Lama. Mă bucur să ajut.

Doamna engleză vorbi despre importanţa pădurilor ca fiind „plămânii verzi” ai planetei, esenţiale în transformarea dioxidului de carbon în oxigen. Pădurile sunt reduse dramatic cu fiecare zi, pentru a face loc porumbului şi plantaţiilor de ulei de palmier, sublinia ea, ceea ce duce la eroziunea solului şi poluarea proviziilor de apă vitale, dar şi la distrugerea biodiversităţii. Multe specii, precum urangutanul, sunt acum ameninţate, explica ea, pentru că există atât de puţine locuri în care îşi mai pot duce existenţa.

– Salvarea pădurilor nu este doar o chestiune de bani, zise ea. Este nevoie şi de conştientizare şi educaţie. Trebuie să motivăm cât mai mulţi oameni să acţioneze sau, cel puţin, să sprijine ideea reîmpăduririi. Pentru că sunteţi atât de cunoscut şi de susţinut, sprijinul dumneavoastră ne va ajuta să răspândim acest mesaj.

Luându-i mâna într-a sa, Sfinţia Sa zise:

– Împreună putem să ne unim acţiunile pentru cele mai bune rezultate. Aţi fost foarte, foarte generoasă în sprijinirea personală a acestei munci. Şi suportul dumneavoastră faţă de campania Tibetului Liber şi faţă de celelalte acţiuni de caritate a fost exemplar.

Ea ridică din umeri modest.

– Simt doar că este lucrul corect care trebuie făcut.

În acele momente, ne plimbam pe o alee din pădure. De-o parte şi de alta, pământul era acoperit cu primule şi vâsc. Tufişuri mari de rododendron înfloreau în buchete extravagante de roz şi roşu.

– Dacă ne permitem să fim absorbiţi de consumism, riscăm să distrugem totul, zise actriţa, gesticulând în jurul nostru.

Sfinţia Sa încuviinţă din cap.

– Aveţi o motivaţie foarte bună – să daţi fără să aşteptaţi ceva în schimb.

– O, nu mă preocupă asta. Mă simt norocoasă să pot oferi.

Când Dalai Lama chicoti, îl privi iscoditoare.

– Nu aveţi aceeaşi părere?

– Foarte favorizată, aprobă Sfinţia Sa. Dar norocoasă? Poate nu aşa de mult. În budism, urmăm principiul karmei, legea cauzei şi a efectului. Nu poate exista efect, precum succesul, dacă nu există şi o cauză.

– *Am* lucrat pentru cariera mea mulţi ani, încuviinţă ea. Am avut şi perioade grele.

– Nu vom numi lucrurile precum condiţii de muncă solicitantă ca fiind cauze, zise Dalai Lama. Condiţiile sunt necesare, desigur, pentru germinarea karmei, tot aşa cum un

copac are nevoie de sol, umezeală şi căldură ca să crească. Dar fără o cauză karmică, fără sămânţa iniţială, indiferent cât de favorabile sunt condiţiile, nu poate fi niciun efect.

Actriţa urmărea cu atenţie vorbele lui Dalai Lama. Conversaţia luase o întorsătură neaşteptată, aşa cum se întâmplă atunci când Sfinţia Sa percepe că cineva poate beneficia de o anume perspectivă.

– Dacă munca asiduă este doar o condiţie, atunci care este cauza karmică a succesului? întrebă ea.

Sfinţia Sa îi aruncă o privire de imensă mărinimie.

– Generozitatea, răspunse el. Succesul de care vă bucuraţi acum vine din generozitatea dumneavoastră din trecut. Şi generozitatea pe care o oferiţi acum înseamnă că veţi avea şi mai mult succes pe viitor.

Ne-am plimbat de-a lungul aleii timp de câteva minute – mai departe decât mă aventurasem eu vreodată – şi am ajuns într-un loc în care pădurea se termina brusc, făcând loc unui peisaj dezolant de stânci golaşe şi sol nisipos, cu doar câteva cioturi de copaci din ceea ce fusese odată o vegetaţie luxuriantă.

Sfinţia Sa şi actriţa făcură o pauză pentru un moment. Mai multe găuri fuseseră deja săpate în semn de pregătire pentru o ceremonie de plantare de copaci. Puieţi de pini erau aşezaţi lângă găuri, dimpreună cu câteva roabe pline de pământ. Ziariştii erau strânşi laolaltă cu promptitudine, camerele se pregăteau, făcându-şi loc în afara pădurii şi prin pustietate.

Pe când camerele zumzăiau şi membrii cortegiului ne urmau îndeaproape, am resimţit deodată nevoia de a răspunde chemării naturii. Fiind o pisică cu standarde înalte când vine vorba de asemenea chestiuni, am decis să caut un loc care să ofere intimitate şi sol afânat. Un banner mare cu logoul carităţii

actriţei era poziţionat în zona în care urmau să se facă fotografii mai târziu. Părea să asigure perspectiva perfectă. Pe neobservate, m-am strecurat în spatele bannerului. În liniştea de acolo, am descoperit rânduri-rânduri de puieţi de brad, întocmai ca cei care urmau să fie plantaţi ceremonios. Dincolo de ei era visul oricărei pisici – un morman de pământ bogat, argilos.

La vederea sa, am trecut la acţiune şi am alergat într-acolo cât mă ţineau picioarele, cu o încântare pisicească. Am împrăştiat pământul într-o parte şi alta, căţărându-mă spre vârf şi delectându-mă cu descoperirea mea. Odată ajunsă în vârful colinei, am adulmecat terenul, căutând un loc de maxim confort.

Era linişte şi pace în umbrarul pădurii, pe când stăteam meditativă. Aerul de dimineaţă timpurie – înviorător şi cu parfum de pin – era vesel datorită corului armonios de păsări matinale. În depărtare, am putut auzi o voce – oare a actriţei? – care făcea un anunţ, urmată de o brumă de aplauze.

Şi apoi se întâmplă. Bannerul şi toată intimitatea mea se năruiră brusc. Un moment de dramă plănuită pentru a dezvălui întreaga poveste a proiectului de reîmpădurire atrase, în schimb, atenţia asupra mea.

Nu mă înţelege greşit. Noi pisicile nu suntem pudice. Dar nici nu ne place să facem o expoziţie din noi înşine – mai ales în faţa mass-mediei internaţionale.

Pentru o clipă, singurele sunete au fost pocnitul şi huruitul camerelor de filmat. Apoi un freamăt de râsete cutremură mulţimea. Sfinţia Sa fu primul care chicoti. Pe urmă actriţa spuse ceva despre pământul care era acum bine fertilizat.

Singura mea grijă era, totuşi, să scap cât mai repede posibil. Am coborât movila de pământ chiar mai repede decât o urcasem şi m-am pierdut în tufişuri. Fără să mă opresc. M-am grăbit spre templu şi, prin curte, către siguranţa căminului.

Descoperisem o cale de acces către locuinţa pe care o împărţeam cu Dalai Lama, ce nu presupunea să aştept pe cineva să-mi deschidă uşa. Strecurându-mă în spălătoria de la subsol, am sărit pe un raft şi apoi am mers pe o poliţă spre o fereastră care dădea spre sufragerie. Acolo, epuizată de eforturile de dis-de-dimineaţă, m-am încolăcit pe un fotoliu mare şi am adormit.

*

Mă trezi aroma delicioasă a fripturii la grătar, pregătită aşa cum numai o persoană o putea face. Doar când mi-am ridicat capul am devenit conştientă că sufrageria era ocupată. Dalai Lama se întorsese la alte responsabilităţi, dar îi lăsase pe actriţă şi pe câţiva membri ai echipei de reîmpădurire în grija lui Tenzin, a lui Lobsang, translatorul, şi a asistentului translatorului. Acum stăteau în jurul mesei, luându-şi un mic dejun copios cu friptură şi ouă, în timp ce doamna Trinci se agita în jurul lor, oferindu-le o garnitură suplimentară de ciuperci prăjite, inele de ceapă şi frigănele. Văzând că mă clătinam, se întoarse curând cu o farfuriuţă chinezească albă pe care aranjase cu grijă câteva bucăţele de friptură. O puse jos, aproape de mine.

Pe când toţi ne înfruptam cu ardoare din friptură, conversaţia de la masă se mută de la ceremonia de plantare de arbori la campania de reîmpădurire şi la calendarul plin al

actriţei pentru restul anului. Apoi, după o pauză, ea zise meditativ:

– Am avut mai devreme cea mai interesantă discuţie cu Sfinţia Sa despre karma. Nu este un subiect foarte cunoscut în Occident.

Tenzin o urmărise pe actriţă încă de când era student la Oxford şi acum se ivise ocazia să i se adreseze.

– Da, asta m-a frapat mereu. Legea cauzei şi a efectului este presupusa bază a tehnologiei occidentale. Nimic nu e fără de cauză; totul se întâmplă ca efect a altceva. Dar de îndată ce cineva se aventurează dincolo de lumea imediată, materială, occidentalii vorbesc despre noroc, soartă sau intervenţie divină.

Grupul rumega toate astea în linişte.

– Presupun, continuă Tenzin, că dificultatea este că efectele karmei nu sunt vizibile brusc. E nevoie de ceva timp pentru ca aceste cauze să provoace efecte. Din acest motiv, poate părea că nu există vreo legătură între cauză şi efect.

– Da, încuviinţă actriţa. Sfinţia Sa afirma că prosperitatea sau succesul de care se bucură cineva în momentul de faţă derivă din generozitatea anterioară, nu din munca asiduă, din asumarea unor riscuri sau din profitarea de oportunităţi care sunt mai mult *condiţii* decât cauze.

– Adevărat, încuviinţă Tenzin. Pentru a desăvârşi karma, e nevoie de ambele – *şi* de cauze, *şi* de condiţii.

– Nu e niciun secret pentru grupul de faţă – actriţa făcu un gest spre susţinătorii ei apropiaţi – că s-a întâmplat un lucru straniu în anul în care am făcut o donaţie financiară substanţială pentru campania de reîmpădurire.

Zâmbete cu înţeles se răspândiră în jurul mesei.

– Am făcut donaţia în mai. Apoi, în decembrie, am primit exact aceeaşi sumă într-un dividend pe care nu aveam cum să-l prevăd. Mulţi au zis că e karma.

Toţi mesenii râseră.

Actriţa se întoarse către Tenzin.

– Asta ar fi interpretarea corectă?

– Pot înţelege de ce oamenii pot crede asta, replică el. Dar este important să nu fim aşa de literali. Doar pentru că dai cuiva ceva într-o zi nu înseamnă că ai creat cauza pentru a primi exact acelaşi lucru altă dată. Karma nu operează ca un registru contabil extern de credit şi debit, ci mai degrabă ca o energie, ca o încărcătură care creşte în timp. Astfel chiar şi micile gesturi de generozitate, mai ales atunci când sunt motivate de cele mai bune intenţii, pot deveni cauze pentru o prosperitate mai mare în viitor.

Actriţa şi colegii ei îl analizau cu atenţie.

– Ceea ce e interesant, continuă Tenzin, este că oferind nu numai că dăm naştere cauzelor prosperităţii viitoare, ci şi creăm condiţiile pentru maturizarea oricărei karma a prosperităţii pe care o deţinem deja. Munca asiduă şi jocurile de afaceri iscusite sunt condiţiile pentru prosperitate, însă şi generozitatea este la fel.

– Este logic ceea ce spui, zise actriţa. Şi mă interesează că şi Iisus a spus: „Culegi ceea ce semeni.”

– Noţiunea de karma a fost larg acceptată în zilele timpurii ale creştinătăţii, încuviinţă Tenzin. Nu numai că au fost împrumutate simboluri importante din Orient, precum semnul peştelui şi al nimbului – gesticulă către o decoraţiune de pe perete care îl înfăţişa pe Buddha încoronat de un nimb azuriu strălucitor –, însă mi se pare că învăţăturile centrale ale iubirii

faţă de aproapele tău, ale compasiunii şi altele asemenea şi-au făcut drum de-a lungul Vechiului Drum al Mătăsii acum două mii de ani.

Privirile concentrate ale oaspeţilor erau pătrunzătoare.

– Un lucru pe care nu-l înţeleg la karma, zise actriţa, este unde se petrece totul. Dacă nu există un Dumnezeu care să decidă pedeapsa sau recompensa şi niciun computer cosmic care să aibă un registru, unde se întâmplă toate astea?

– Această întrebare atinge esenţa lucrurilor, replică Tenzin. Totul se întâmplă în continuumul minţilor noastre. Experienţa noastră a realităţii este mult mai subiectivă decât realizăm în general. Nu suntem doar simpli receptori ai evenimentelor. În orice moment ne proiectăm activ propria versiune asupra realităţii către lumea din jurul nostru. Doi oameni în circumstanţe similare vor avea experienţe diferite asupra celor trăite. Asta pentru că au karme diferite.

Legea cauzei şi a efectului, continuă Tenzin, spune că, pas cu pas, putem crea cauzele experienţei realităţii într-un fel care rezultă într-o mai mare mulţumire şi abundenţă şi că putem evita cauzele nefericirii şi lipsei resurselor. Însuşi Buddha a surprins asta cel mai bine când a zis: „Gândul se manifestă în cuvânt, cuvântul se manifestă în faptă, fapta se dezvoltă în obicei; iar obiceiul se solidifică în caracter. Aşa că veghează asupra gândului şi asupra căilor sale cu grijă şi lasă-l să izvorască din iubire născută din grija pentru toate fiinţele... Aşa cum umbra urmează trupul, tot aşa ceea ce gândim şi devenim.”

*

Puţin mai târziu, actriţa şi tovarăşii ei se ridicară de la masă, mulţumind lui Tenzin şi celorlalţi pentru tot ajutorul lor. Îşi strângeau jachetele şi eşarfele, când deodată actriţa privi spre fotoliul pe care stăteam, cu labele îndoite strâns sub mine.

– Dumnezeule! Asta este pisica... ştiţi... de azi-dimineaţă?

Tenzin îmi aruncă o privire, cu acelaşi chip inexpresiv din după-amiaza în care mă descoperise aşezată pe perna lotus din Café Franc.

– Arată la fel, recunoscu el.

– Nu l-am văzut pe Leul de Zăpadă aventurându-se atât de departe, zise Lobsang.

– Pisicile himalayene sunt chiar foarte populare aici, îndrăzni asistentul lui Lobsang.

Actriţa îşi scutură capul cu un zâmbet ascuns.

– Păi, cu siguranţă a fost o performanţă neaşteptată.

*

Mai târziu în acea după-amiază, Tenzin îi rezuma lui Dalai Lama evenimentele din acea zi, pe când îşi sorbeau ceaiul verde, acompaniat cu acea ocazie de biscuiţi foarte subţiri gătiţi de prea mărinimoasa doamnă Trinci. Terminând de discutat despre cea mai mare parte a activităţilor zilei, Sfinţia Sa reveni la ceremonia de plantare a copacilor.

– Cum a mers micul dejun? Sper că oaspeţii au fost mulţumiţi de rezultat.

– A mers foarte bine, Sfinţia Voastră. Şi oaspetele nostru mi-a telefonat acum puţin timp pentru a ne spune cât de încântată a fost de conştientizarea realizată.

– Au fost multe echipe de televiziune azi-dimineaţă, observă Dalai Lama. Nu am văzut niciodată atâtea camere tv la Jokhang!

– Evenimentul a fost surprins foarte bine de mass-media, zise Tenzin. Dar adevăratul susţinător este un film de pe You Tube care s-a răspândit instantaneu viral. Aparent, are mai mult de zece milioane de vizualizări.

– Pentru o ceremonie de plantare de copaci? Sfinţia Sa îşi ridică sprâncenele.

– Cu asta începe. Dar adevărata vedetă a show-ului – Tenzin se întoarse să privească în direcţia mea – este mica noastră Rinpoche.

Dalai Lama izbucni în râs. Apoi, făcând un efort să se stăpânească, zise:

– Poate că nu trebuie să râdem. Nu sunt sigur cine a fost surprins mai mult, Rinpoche a noastră sau ziariştii.

Venind spre locul în care eram aşezată, mă luă în braţe şi mă mângâie uşor.

– De dimineaţă când ne-am trezit, niciunul dintre noi nu ne-am dat seama că aveai să devii – cum să spun? – o senzaţie internaţională. Dar ai creat mai multă conştientizare asupra problemei pădurilor într-o singură dimineaţă decât pot crea unii oameni într-o viaţă.

Am început să torc.

– O karma foarte interesantă.

CAPITOLUL ŞASE

Ghemotoace de blană. Există puţine lucruri mai neplăcute, nu eşti de acord, dragă cititorule?

Ei, acuma! Nu are rost să faci pe nevinovatul cu mine! Doar pentru că eşti o fiinţă umană, asta nu te face imun la obsesia de sine. Nu este aşa că, din când în când, ai o grijă excesivă atunci când întâlneşti alţi semeni? Că eşti obsedat de haine, încălţăminte, ornamente şi de dichiseală, care au mai mult de-a face cu o imagine pe care doreşti s-o proiectezi asupra lumii decât cu lucrurile practice?

Atunci când vine vorba despre tine, acea remarcă subtilă despre calitatea fantastică a mărfii recent cumpărate, despre atenţia romantică pe care o primeşti sau despre extraordinara poziţie yoga pe care acum poţi s-o practici – oare asemenea remarci nu au şi intenţia de a crea o impresie aparte pe care doreşti s-o obţii despre tine?

Şi la cine, mă rog, te gândeşti cel mai mult din momentul în care te trezeşti până când mergi la culcare? Cine exact este cauza celei mai mari anxietăţi şi a celui mai mare stres pe care le trăieşti? Te poţi gândi la anumiţi indivizi – poate nu aşa departe de locul pe care îl ocupi acum – care au devenit la un moment dat captivi într-o spirală descendentă a obsesiei de sine şi care, în ciuda linsului, scărpinatului frenetic şi ferchezuielii lor, în ciuda tuturor eforturilor lor nebuneşti de a se simţi mai bine în pielea lor, tot ceea ce au reuşit să facă este de a fi ingurgitat cantităţi atât de mari de resturi de egocentrism, încât au ajuns să se îmbolnăvească – literalmente, poate?

Dacă ţi se pune un nod în gât doar citind aceste câteva paragrafe, atunci înţelegi cu siguranţă neplăcerea

ghemotoacelor de blană. Dacă nu, atunci eşti în mod clar o fiinţă mai adaptată decât majoritatea, caz în care îmi cer scuze pentru că pun sub semnul întrebării caracterul tău. Cu siguranţă nu ai nevoie să citeşti acest capitol, aşa că îţi pot sugera să treci imediat la următorul?

Fiind înstrăinată de mama şi familia mea la o vârstă fragedă, sunt anumite aspecte ale comportamentului pisicilor pe care le ignoram complet. Din acest motiv prima mea experienţă cu ghemotoacele de blană a fost şi neaşteptată, şi neplăcută. Una din poverile de a fi o pisică somptuos de frumoasă de genul celor care ornează ocazional cutiile de praline belgiene cele mai scumpe este că dichiseala poate deveni o activitate compulsivă. Este atât de uşor să devii captiv într-un ciclu de lins şi ferchezuit, fără să realizezi care vor fi consecinţele.

În dimineaţa pe care mi-am petrecut-o pe dulapul de acte, absorbită pe deplin de o asemenea activitate, Tenzin îmi aruncă o privire ascuţită de mai multe ori, iar Chogyal chiar încercă să îmi distragă atenţia − fără niciun folos însă. Furnicătura iniţială părea să se intensifice şi se răspândi într-atât, că nu m-am putut abţine să nu mă ling!

Şi apoi veni lovitura. Brusc, am ştiut că trebuie să cobor pe podea. Făcându-mi drum spre birou, direct peste coşul lui Kyi Kyi, nici nu am ajuns bine pe coridor, că am simţit întorcându-mi-se stomacul pe dos. Ca şi cum tot interiorul meu voia să iasă afară. M-am ghemuit pe covor, întregul corp fiindu-mi chinuit de o respiraţie şuierătoare. Ritmul spasmelor violente crescu rapid până când... ei bine, poate că e mai bine să te scutesc de asemenea detalii.

Sărind în picioare, Chogyal apucă un exemplar al ziarului din acea zi. Folosi secţiunea de modă feminină pentru a curăţa covorul pe care depozitasem cantităţi generoase de blană. M-

am strecurat în bucătărie pentru o băutură de curăţare şi, până când m-am întors, nu mai era niciun semn de oroarea care se abătuse asupra mea în sanctuarul calm al coridorului.

Mi-am reocupat locul pe dulapul de acte, căzând într-un somn adânc. Nimic nu este mai bun decât un somn bun şi lung pentru a permite neplăcerii să dispară în trecut.

*

Numai că atunci am fost trezită de un parfum puternic şi tulburător. Nu cumva era mirosul inconfundabil de Kouros, care de obicei îl anunţa pe Franc de la câţiva metri? Nu mă aflam însă la Café Franc! Câteva clipe mai târziu apăru confirmarea sub forma cadenţelor san franciscane inconfundabile ale lui Franc.

Nici Chogyal, nici Tenzin nu erau în birou, însă acolo, în cadrul uşii, era silueta cu urechi rotunjite a lui Marcel. Câteva clipe mai târziu, Chogyal sosi cu o lesă. Trezindu-l pe Kyi Kyi din somn, îi puse lesa şi îl duse spre locul unde Marcel se zbătea, dând din coadă într-o frenezie de anticipare.

Franc şi Chogyal vorbeau pe coridor, pe când cei doi câini începură să se miroasă reciproc. Complet absorbit de ceea ce se întâmpla, Franc nu mă observă pe platforma mea de unde supravegheam evenimentele. Deşi fusesem tulburată de sosirea neaşteptată a lui Tenzin la Café Franc cu câteva săptămâni în urmă, urmărind acum evenimentele în desfăşurare, totul începu să capete un sens.

Franc se comporta admirabil. Îmbrăcat formal într-o jachetă închisă la culoare şi încălţat cu bocanci lustruiţi, era la fel de preocupat ca atunci când cel mai important VIP îşi făcuse

apariţia în cafeneaua sa. Între timp, Chogyal era la fel de imperturbabil ca de obicei, relatând cum ajunsese Kyi Kyi la reşedinţa de la Jokhang.

Bărbaţii luară câinii la plimbare în curte. Traversând spre o fereastră care permitea o vedere mai bună, am continuat să urmăresc evenimentele. Eliberaţi din lese, Marcel şi Kyi Kyi se urmăreau, jucându-se şi încăierându-se. Părea că cei doi câini puteau într-adevăr să devină prieteni.

La întoarcere, Chogyal şi Franc începură să discute despre obiceiurile de hrană şi somn ale lui Kyi Kyi. Apoi l-am auzit pe Chogyal zicând:

– Noi toţi, inclusiv Sfinţia Sa, am fi foarte recunoscători dacă vei lua în consideraţie...

– Nu e nevoie să fac asta, îl asigură Franc. Cei doi câini se vor înţelege bine. Va fi onoarea mea.

Chogyal se uită în jos spre Kyi Kyi cu un zâmbet.

– A stat aici pentru o scurtă vreme, dar îi vom simţi lipsa.

– Îl pot aduce înapoi pentru a vă vizita, replică Franc.

În acel moment uşa biroului Sfinţiei Sale se deschise şi acesta ieşi.

Când Franc se închină în faţa acestuia cu o formalitate elaborată, Dalai Lama îşi duse mâinile la frunte chicotind.

– Acesta este Franc, Sfinţia Voastră. A acceptat cu amabilitate să aibă grijă de Kyi Kyi.

– Foarte bine. Dalai Lama se întinse să îi ia mâna într-ale sale. Minunată compasiune. Apoi zări toate şnururile de binecuvântare strânse la încheietura lui Franc. Ai primit multe binecuvântări?

Ca de obicei, Franc recită lista de iniţieri pe care le primise de la diverşi preoţi de rang înalt în răstimpul ultimului deceniu. Sfinţia Sa ascultă cu răbdare înainte de a întreba:

– Cine este profesorul dumitale?

– Toţi preoţii care mi-au făcut aceste iniţieri, replică Franc, ca şi cum repeta un articol de credinţă.

– Este util, zise Sfinţia Sa, să ai un profesor permanent şi să frecventezi şedinţele. Iniţierile şi manualele sunt utile. Mai de ajutor este practica sub îndrumarea unui maestru calificat. Dacă ai vrea să înveţi să cânţi la pian, nu ai vrea să găseşti cel mai bun profesor de pian – şi să lucrezi numai cu el? Acelaşi lucru este valabil şi pentru *Dharma*. Întocmai aşa.

Sfatul păru revelator pentru Franc, căruia îi luă ceva să proceseze asta. După câteva momente, întrebă:

– Este vreun maestru pe care îl recomandaţi?

– Pentru dumneata?

Sfinţia Sa părea captivat de Om-ul de aur care îi atârna lui Marcel de urechea stângă şi cugetă la un răspuns. În cele din urmă, zise:

– Îl poţi ruga pe Geshe Wangpo, aici la Mănăstirea Namgyal. Cred că este potrivit pentru dumneata.

*

Puţin mai târziu, Franc părăsi Jokhangul, luându-l cu el pe Kyi Kyi. Eram curioasă să ştiu cum aveau să fie relatate evenimentele zilei sub umbrelele elegante de la Café Franc. Şi nu mă puteam stăpâni să nu mă întreb dacă aveam să-mi menţin poziţia de graţie şi favoare la cafenea, între ultimele numere ale revistelor *Vogue* şi *Vanity Fair*. Acum că Franc

acceptase tutela unei fiinţe care sigur avea să fie cunoscută sub numele de Câinele Sfinţiei Sale, aveam să rămân oare obiectul principal al unei asemenea venerări?

M-am întrebat şi de ce, în anumite răstimpuri din următoarele zile, Chogyal şi Tenzin aveau să se uite unul la altul, bâiguind „Geshe Wangpo” şi râzând zgomotos.

Răspunsul la toate aceste întrebări se limpezi curând. Începând cu Geshe Wangpo. O săptămână mai târziu, tocmai mă odihneam pe pervazul meu preferat, când, din nou, am fost trezită de un parfum cunoscut, cel al after shave-ului lui Franc. Deşi îndepărtat, se bucla precum o panglică prin aer, din curtea din josul locului în care stau ca o şopârlă înălţată. Deschizând ochii, l-am zărit pe Franc mergând de la porţile Jokhangului către templu.

Fiind asaltată de curiozitate, m-am surprins curând coborând scările, păşind, în timp ce Franc se apropia, pe treptele templului şi performând acolo un salut profund şi generos către soare, ca şi cum îmi petrecusem toată dimineaţa lenevind în acel loc. Părea că prezenţa mea familiară la această vizită importantă îi dădea un sentiment de siguranţă lui Franc, care se aplecă să mă mângâie.

Abia puţin mai târziu apăru Geshe Wangpo din templu. În vârstă de circa 50 de ani, scund, cu faţa rotundă şi îndesat, emana o autoritate ce îi depăşea cu mult statura, ca şi cum prezenţa lui fizică de-abia reuşea să sugereze extraordinara, chiar furtunoasa-i putere. În clipa în care se ivi, mi-am dat seama de ce Chogyal şi Tenzin se amuzaseră atât atunci când Dalai Lama îl recomandase pe Geshe Wangpo ca maestru pentru Franc: cu greu se putea imagina un lama mai serios. Şi totuşi, el zâmbi atunci când Franc se prezentă.

– Mă întreb dacă binevoiţi să mă acceptaţi ca ucenic? zise Franc, norul de Kouros, Om-ul de aur şi hainele negre şi strâmte părând chiar mai nelalocul lor în acel moment.

– Poţi veni la orele mele marţi noaptea, zise Geshe Wangpo. E important să devii sigur asupra cuiva înainte de a-l accepta ca maestru personal.

– Însuşi Dalai Lama v-a recomandat, contracară Franc.

– Chiar şi aşa, poate că nu îţi place abordarea mea. Fiecare dintre noi avem stiluri diferite, temperamente diferite.

Aproape că părea că Geshe Wangpo încerca să-l facă să se răzgândească.

– Poate că este înţelept să îţi iei timp înainte de a te decide. Odată ce accepţi pe cineva drept mentor – gesticulă cu un deget –, trebuie să îţi doreşti să urmezi sfaturile acestuia.

Însă Franc nu se lăsă descurajat.

– Dacă Sfinţia Sa v-a recomandat pe dumneavoastră – tonul său era reverenţios –, asta este suficient pentru mine.

– Bine, bine, încuviinţă *lama*.

Aplecându-se asupra încheieturii noului său discipol, adăugă:

– Ai deja multe iniţieri. Angajamentele par să te ţină foarte ocupat.

– Angajamente?

– Cele pe care ţi le-ai asumat atunci când ai primit iniţierile.

– Aşa am făcut?

Sprânceana lui Geshe Wangpo se ridică.

– De ce cauţi iniţieri în practică dacă nu doreşti să urmezi practica?

– Nu mi-am dat seama... Pentru prima oară, Franc părea cu adevărat sfios.

– Ce împuterniciri ai primit?

Franc reîncepu înşiruirea familiară de date, preoţi şi iniţieri ezoterice – doar că de data asta o făcu pe un ton nefamiliar. Ca şi cum recitarea fiecărei iniţieri succesive era o recunoaştere a ignoranţei şi neglijenţei, mai degrabă decât o demonstraţie de lăudăroşenie.

Când în cele din urmă tăcu, Geshe Wangpo îl privi cu severitate înainte de a izbucni în râs.

– Ce? întrebă Franc, toţi fiind mult prea conştienţi că era obiectul amuzamentului preotului.

– Voi occidentalii! Geshe Wangpo o drese după o vreme. Atât de amuzanţi!

– Nu înţeleg. Franc îşi băgă capul între umeri.

– *Dharma* este o călătorie interioară, zise Geshe Wangpo, atingându-l pe piept în dreptul inimii. Şi nu să spui că eşti budist sau să porţi haine care să arate că eşti budist sau chiar să crezi că eşti budist. Ce înseamnă „budist”?

Făcu un gest cu mâinile deschise.

– Doar un cuvânt. Doar o etichetă. Ce înseamnă valoarea unei etichete dacă produsul din interior nu este autentic? Exact ca un Rolex contrafăcut.

Aruncă o privire răutăcioasă.

Franc ezită stânjenit.

Geshe Wangpo îşi mişcă degetul dreapta-stânga.

– Nu vrem Rolexuri false aici la Mănăstirea Chogyal, zise el. Ci numai pe cele originale.

– Ce ar trebui să fac cu şnururile mele de binecuvântare? întrebă nefericit Franc.

– Ce doreşti dumneata, îi zise Geshe Wangpo. Doar dumneata poţi şti despre asemenea lucruri – nimeni altcineva nu poate decide.

Apoi, privind trăsăturile meditative ale noului discipol, îl trase pe Franc de braţ.

– Vino. Să ne plimbăm în jurul templului. Trebuie să-mi dezmorţesc picioarele.

Cei doi bărbaţi înconjurară templul în sensul acelor de ceasornic. I-am urmat îndeaproape. Geshe Wangpo îl întrebă pe Franc de unde era, iar acesta începu să-i povestească despre copilăria din California, pasiunea sa pentru călătorii, periplul care îl adusese în cele din urmă la Dharamsala şi decizia sa total neaşteptată de a deschide Café Franc.

– Dintotdeauna am simţit această atracţie pentru budism, îi zise Franc preotului. M-am gândit că iniţierile şi primirea de împuterniciri de la înalt preoţii sunt tot ceea ce trebuie să fac. Ştiam că trebuie să şi meditez, dar am o viaţă plină. Nu mi-am dat seama că am nevoie de un maestru sau că trebuie să merg regulat la ore.

Geshe Wangpo prinse şi strânse brusc mâna lui Franc după această confesiune.

– Să facem din asta un nou început pentru dumneata, sugeră el. Cunoşti Cele Patru Adevăruri Nobile?

Franc ezită.

– Le-am auzit pomenite.

– Prima învăţătură pe care Buddha a dat-o după ce a atins starea de iluminare a fost cea a Celor Patru Adevăruri Nobile. Ele sunt un bun punct de plecare pentru înţelegere. Vezi, Buddha este precum un doctor la care mergi atunci când te simţi rău. Mai întâi, doctorul verifică simptomele. Apoi,

diagnostichează starea. În continuare spune dacă este posibil să rezolve problema – dă un prognostic. În cele din urmă, prescrie tratamentul. Buddha a urmat exact aceiaşi patru paşi, privind din prisma experienţei noastre de viaţă.

Franc îl urmărea atent pe lama.

– Ce simptome a descoperit?

– În general, zise Geshe Wangpo, un nivel ridicat de nemulţumire, sau *dukkha* în sanscrită. *Dukkha* înseamnă orice, de la disconfortul banal la cea mai profundă suferinţă fizică şi emoţională. Buddha a înţeles că o mare parte a experienţei noastre în ceea ce priveşte viaţa obişnuită este dificilă. Stresantă. Este greu să fim noi înşine.

Franc încuviinţă din cap.

– Cauzele acestei nemulţumiri sunt multiple. Faptul că ne-am născut înseamnă că trebuie să înfruntăm moartea şi probabil loviturile bolii şi îmbătrânirii. Efemeritatea poate fi o altă cauză a nefericirii. Putem să obţinem lucruri aşa cum vrem noi şi apoi – *lama* pocni din degete – ele se schimbă.

Geshe Wangpo continuă.

– Dar motivul fundamental pentru nemulţumirea noastră, cauza originară, este că interpretăm greşit felul în care lucrurile există. Vedem obiectele şi oamenii ca fiind separate şi independente de noi. Credem că au caracteristici, calităţi de care suntem atraşi sau respinşi. Credem că totul se întâmplă în afara noastră şi că doar reacţionăm la asta – ca şi cum totul ar veni către noi din afară.

Făcură câţiva paşi în linişte înainte ca Franc să întrebe:

– De ce este o greşeală să vedem lucrurile astfel?

– Pentru că, atunci când ne uităm îndeaproape, nu putem vedea vreo esenţă în nicio persoană sau niciun obiect, inclusiv

eu. Nu putem găsi nicio calitate care să existe izolat de propria minte.

– Spuneţi – Franc vorbi mai repede decât de obicei – că nu există nimic în exterior şi că inventăm totul?

– Nu. Dar este greşeala cea mai comună. Acest adevăr subtil este numit „originea dependentă” şi poate necesita mult studiu şi multă meditaţie pentru a-l înţelege. Dar este conceptul cel mai uimitor de puternic – care ne schimbă existenţa atunci când începem să-l înţelegem. Aşa cum au confirmat fizicienii cuantici, ceea ce Buddha a propovăduit este că *felul*, *modul* în care lucrurile există depinde parţial de propria minte. Asta înseamnă că Cel de-al Treilea Adevăr Nobil, pronosticul, este unul pozitiv.

– Pentru că putem lucra cu minţile noastre? se aventură Franc.

– Da, da! Geshe Wangpo încuviinţă brusc din cap. Dacă toată această nemulţumire, toată această *dukkha* ar veni din exterior, ar fi imposibil să facem ceva în privinţa asta. Însă pentru că îşi are originea chiar în minte, atunci avem o speranţă. Aşadar, Cel de-al Patrulea Adevăr Nobil este leacul – ce putem face în privinţa problemelor noastre mentale. Îl privi din nou pe Franc cu un zâmbet îndrăzneţ.

Însă Franc era prea absorbit de ceea ce spunea *lama* ca să se simtă ofensat.

– Şi care este leacul? voi el să ştie.

– Toate învăţăturile lui Buddha, replică Geshe Wangpo. Se spune că a propovăduit optzeci şi patru de mii.

– *Dharma*?

– Da. Ştii ce înseamnă *Dharma*?

Franc dădu din umeri.

– Filozofia lui Buddha?

Geshe Wangpo îşi aplecă capul într-o parte.

– În linii mari, poţi spune asta. În budism interpretăm *Dharma* ca „încetare”, ca în sfârşitul nemulţumirii, al *dukkha*. Acesta este scopul învăţăturilor lui Buddha.

Lama făcu un moment pauză când ajunseră într-un loc din spatele templului unde un copac mare forma o umbrelă asupra aleii. Pământul din jurul lor era răvăşit de frunze.

– Ştii, Buddha a primit odată o întrebare misterioasă despre univers. Felul în care a răspuns este foarte interesant.

Geshe Wangpo se aplecă să ia o mână de frunze.

– I-a întrebat pe discipolii săi: „Sunt mai multe frunze în mâna mea sau pe solul pădurii din jurul nostru?” Discipolii au zis: „Pe solul pădurii.” Buddha a replicat: „Frunzele din mâna mea reprezintă cunoaşterea care duce la sfârşitul suferinţei.” Astfel – Geshe Wangpo îşi deschise mâna, lăsând frunzele să cadă pe jos – Buddha a fost foarte clar în ceea ce priveşte scopul învăţăturilor sale.

– Dacă există optzeci şi patru de mii de învăţături, de unde începeţi? întrebă Franc, pe când îşi continuau plimbarea.

– *Lam Rim* sau calea gradată către iluminare este un început bun, îi zise lama. Ne învaţă să devenim mai conştienţi asupra propriului comportament mental, să înlocuim tiparele negative de gândire cu unele pozitive.

– Sună ca un fel de psihoterapie.

– Exact! Lama Yeshe, unul din primii preoţi care au adus învăţăturile budiste tibetane în Occident, obişnuia să spună exact asta: „Fii propriul tău terapeut.” A scris o carte cu acest titlu.

Cei doi continuară în linişte pentru o vreme înainte ca Franc să întrebe:

– Este adevărat că anumiţi preoţi sunt clarvăzători?

Geshe Wangpo se uită la el tăios:

– De ce întrebi asta?

– Doar mă întreb... asupra căror tipare negative de gândire ar trebui să lucrez.

– Nu este nevoie să fii clarvăzător ca să ştii asta.

Vocea preotului era fermă.

– Nu?

– Toţi au aceeaşi problemă elementară. Exprimată în diverse feluri. Principala noastră problemă este că suntem toţi specialişti în „eu” (*I* în engleză, *n. trad.*).

Franc nu părea să înţeleagă.

– Dar nu ştiu nimic despre viziune.

– Nu acel tip de *eye* (ochi). *Eu* precum în „eu, eu însumi şi cu mine”.

– O! Aşa.

– Nu încetăm să ne gândim la noi înşine tot timpul. Chiar dacă asta ne face nefericiţi şi furioşi. Dacă ne concentrăm prea mult asupra noastră, ne îmbolnăvim. Avem această neîncetată pălăvrăgeală interioară dimineaţa, la prânz şi seara, acest dialog interior. Însă paradoxal, cu cât suntem capabili să ne gândim cum să facem fericite alte fiinţe, cu atât mai fericiţi devenim.

Franc se uita deznădăjduit pe când asimila asta.

– Nu e prea multă speranţă pentru oamenii ca mine, nu-i aşa?

– De ce?

– Am un restaurant foarte aglomerat. Sunt acolo în fiecare zi şi lucrez ore întregi. Nu am timp să mă gândesc la fericirea altor fiinţe.

– Dar aş spune că ai un mare avantaj! Geshe Wangpo ripostă. Fericirea celorlalţi nu este o idee abstractă. Nu trebuie să mergi pe munte ca să meditezi la asta. Începi acasă şi la job, cu oamenii şi alte fiinţe din viaţa dumitale. Dacă ai clienţi, gândeşte-te la oricare dintre ei ca o oportunitate de a pune în practică bunăvoinţa iubitoare. Le poţi servi o cafea sau o cafea şi un zâmbet – ceva care îi face mai fericiţi în clipa în care sunt cu dumneata. Dacă ai angajaţi – păi, atunci eşti o persoană importantă în viaţa lor. Ai o mare putere de a-i face fericiţi – sau nefericiţi.

– Nu am realizat, zise Franc, că a avea o afacere şi a face bani ar putea fi o parte din a fi budist.

– Desigur! Totul este o parte din *Dharma*. Afacerea dumitale. Familia dumitale. Totul. Când începi, practica *Dharma* este ca o picătură de apă de pe munte. Picătura afectează doar o porţiune mică, verde, pe o rază de un centimetru-doi, atunci când apa curge pe sol. Dar practicând *Dharma* mai mult şi mai mult, şuvoiul devine mai puternic şi i se alătură şi alte ape. Poate ocazional să bolborosească, precum o cascadă, sau să dispară sub suprafaţă, dar continuă să curgă, devenind mai puternic. În cele din urmă, devine un râu foarte mare, lat şi puternic şi centrul oricărui lucru din viaţa dumitale.

Gândeşte-te la practica *Dharma* întocmai aşa – în fiecare zi creşte şi mai mult. Oferi şi mai multă iubire celorlalţi şi dobândeşti şi dumneata mai multă fericire.

*

Câteva zile mai târziu, stăteam pe dulapul cu documente din biroul asistenţilor, când deodată am simţit o furnicătură familiară – o nevoie imperioasă de a mă linge. Am început să mă dichisesc şi brusc mi-am amintit de oroarea ghemotocului de blană şi de cuvintele lui Geshe Wangpo: „Dacă ne concentrăm prea mult asupra noastră, ne îmbolnăvim.” Mi-am adus aminte şi de sfatul preotului de a ne concentra mai mult asupra celorlalţi. După câteva clipe, m-am forţat să mă opresc şi am coborât de pe dulap.

Tenzin purta ochelarii şi era absorbit de un e-mail important de la Dalai Lama către prim-ministrul britanic. Chogyal finaliza itinerarul următoarei vizite a Sfinţiei Sale în Asia de Sud-Est.

Cu un mieunat uşor, m-am îndreptat către Chogyal şi i-am împins mâna de pe tastatură.

Cei doi asistenţi schimbară priviri. În timp ce Chogyal ezita, i-am lins recunoscătoare podul palmei.

– Ce înseamnă asta, micul meu Leu de Zăpadă? întrebă el, surprins de gestul meu de afecţiune.

– Foarte neobişnuit, remarcă Tenzin, înainte să adauge: Iarăşi se lingea. Ai observat? Poate că năpârleşte.

– Nu am observat. Chogyal se întinse să deschidă sertarul biroului. Dar o pot ajuta.

Scoase din sertar o pungă cu un pieptene şi o perie. Apoi, ridicându-mă de pe birou, mă duse pe coridor, unde începu să îmi pieptene blana deasă, îndepărtând la fiecare mişcare smocuri mari de blană.

Am început să torc mulţumită. Şi torsul continuă în următoarele zece minute pe când îmi pieptăna spatele, apoi fiecare laterală şi burtica mea albă şi luxuriant de pufoasă. Chogal îndepărtă fiecare smoc, până când blana îmi străluci

catifelată. Rar am simţit asemenea extaz. Cu capul pe spate şi ochii închişi, m-am gândit că, dacă asta era răsplata cuiva pentru dorinţa sa de a-i face pe ceilalţi fericiţi, atunci ar trebui să fac mai des asta!

*

În săptămânile de după adopţia lui Kyi Kyi de către Franc şi prima sa întâlnire cu Geshe Wangpo, am fost mai atentă la evenimentele de la Café Franc. Marcel şi Kyi Kyi erau acum o echipă de doi confirmată, cei doi câini împărţind un coş sub tejghea şi fiind scoşi la plimbare împreună. Blana linsă şi alura sfrijită a lui Kyi Kyi dispăruseră, luându-le locul un drăcuşor cu ochi ageri.

Am fost uşurată că nu era nicio schimbare vizibilă în comportamentul său faţă de mine. Eram tot Rinpoche, Pisica lui Dalai Lama, care ocupa cel mai bun raft din restaurant şi era hrănită cu cele mai gustoase porţii din *plat du jour*.

Dar era imposibil să nu vezi transformarea lui Franc. Prima dată când l-am văzut după ce ne-am plimbat prin templu, am observat imediat că Om-ul de aur îi dispăruse de la ureche. Uitându-mă la încheietura mâinii, am văzut că îşi dăduse jos şi şnururile de binecuvântare. În mod evident, pusese la inimă aluziile ţintite ale lui Geshe Wangpo despre Rolexurile contrafăcute şi hotărâse că versiunea autentică, deşi mult mai dificil de obţinut, era de preferat.

În fiecare dimineaţă, ajungea la muncă cu o jumătate de oră mai târziu decât de obicei, din cauza unei sesiuni de meditaţie matinală. Începu să poarte toată ziua şi o şapcă de baseball. La început nu mi-am dat seama ce era cu şapca. Dar odată, când o scoase brusc de pe cap pentru a se scărpina, am remarcat

câteva firişoare de păr. Crescându-i părul, caricatura vechiului său sine începu să se disperseze. Erau puţine aluzii la budist şi *Dharma* în sus, budist şi *Dharma* în jos. Rar amintea că eram pisica lui Dalai Lama şi nu menţiona nici măcar o dată originea lui Kyi Kyi, cel mai nou membru al gospodăriei de la Café Franc.

În felul straniu în care funcţionează karma, metamorfoza lui Franc nu putea fi nicicând mai oportună.

Într-o zi la amiază, un cuplu foarte serios sosi la Café Franc, unde se puse pe răsfoit meniul de prânz. Îmbrăcaţi în culori terne modeste şi cu o înfăţişare ascetică, păreau să fie un alt cuplu de intelectuali occidentali care îşi făceau călătoria prin India. Poate că el era lector în studii budiste pali din vreun campus american. Poate că ea preda Ashtanga yoga sau era bucătar vegan la un centru de sănătate alternativ. Prin felul în care îşi mestecau mâncarea cu o concentrare maximă, păreau să ia foarte în serios experienţa Café Franc.

O oră şi jumătate mai târziu, când farfuriile de desert fură golite şi la fel şi ceştile de cafea, bărbatul îl chemă pe Franc cu un gest surprinzător de categoric al degetului său arătător drept. Nu era prima oară când cei doi bărbaţi vorbiseră. Deja îl perpelise ceva pe Franc înainte de a-şi alege felul principal, o experienţă căreia Franc îi făcuse faţă cu o amabilitate nou descoperită.

– Doar voiam să mă prezint aşa cum trebuie, zise el pe tonul său cultivat, tipic pentru Noua Anglie. Charles Hayder de la *Ghidul culinar al lui Hayder*.

Să spun că Franc era surprins ar fi o afirmaţie spusă numai pe jumătate. Era uimit! *Ghidul culinar al lui Hayder* se număra printre cele mai respectabile de pe planetă. Publicate pretutindeni şi apreciate îndeosebi, puteau să aducă succesul sau puteau să năruie un local.

Franc îngăimă ceva despre a fi onorat.

– Am auzit de Café Franc de la un prieten din New Delhi. Am zis să facem o încercare, zise Hayder, dând din cap spre soţia sa, care zâmbi cu vioiciune. Trebuie să spun că masa pe care am luat-o astăzi a fost grozavă. Fiecare parte din ea! Aş merge mai departe şi aş spune că este cea mai bună din zonă. Vom scrie un elogiu în articolul nostru despre India din *New York Times*.

Franc era atât de copleşit, că pentru prima oară în viaţă părea să nu mai aibă replică.

– O singură dezamăgire, continuă Hayder mai confidenţial. Mi s-a spus că ospătarul de aici era cel mai înspăimântător aspirant budist. Nu am fost informat corect?

Franc făcu o clipă pauză, uitându-se la încheietura sa goală.

– Nu, nu aţi fost, zise el. Despre el era vorba.

– A, aşadar o operaţie estetică la Café Franc?

– E mai mult decât atât, sugeră Franc.

– Desigur! vorbi ritmat Hayder. Trăieşte întreaga experienţă. Îşi îngădui un zâmbet crispat. Fără tragere de inimă, voi scrie o recenzie absolut favorabilă.

*

Ar fi ridicol, dragă cititorule, să îţi imaginezi că o singură învăţătură a unui *lama* ar da naştere la o vindecare permanentă a preţuirii de sine fie la pisici, fie la oameni. Dintre toate deziluziile, obsesia de sine este poate cea mai vicleană şi mai ascunsă, părând să dispară complet din vedere, doar pentru a fi revelată în proporţii monstruoase sub o formă schimbată.

Nu am dezvăluit nimic despre ultimul meu ghemotoc de blană.

Nici Franc. Dar se petrecu o schimbare. Apăruse o nouă posibilitate. Şi în lunile care urmară, aveau să aibă loc tot felul de lucruri uimitoare la Café Franc, aşa cum aveam să descopăr.

CAPITOLUL ŞAPTE

Eşti o fiinţă a rutinei? Printre ceştile de cafea din bucătăria ta este vreuna favorită, deşi toate servesc aceluiaşi scop? Ai anumite ritualuri personale – poate cum citeşti un ziar, te delectezi cu un pahar de vin într-o seară sau te îmbăiezi –, care îţi dau o senzaţie liniştitoare că viaţa este aşa cum trebuie să fie?

Dacă răspunsul tău la oricare dintre aceste întrebări experimentale este da, atunci, dragă cititorule, este posibil să fi fost pisică într-o viaţă anterioară. Şi în ceea ce mă priveşte, nu îmi pot imagina o distincţie mai mare!

Noi pisicile suntem cele mai tipicare fiinţe. Şezlonguri la soare, ore de masă, ascunzători şi poziţii de scărpinat preferate sunt câteva motive de satisfacţie zilnică pentru noi. Şi tocmai pentru că mulţi oameni se dedică rutinei, chiar ne gândim să le permitem să îşi împartă căminul cu noi, ca să nu mai vorbim de faptul că îi păstrăm ca membri ai personalului nostru.

Desigur, există anumite întreruperi de care ne bucurăm cu toţii. Cât de plictisitoare ar fi viaţa în lipsa, de exemplu, a gustării ocazionale a unei noi delicatese, precum ziua în care doamna Trinci sosise triumfător la Jokhang, aducând o tavă cu lasagna de vânătă coaptă pentru ca toţi s-o guste. Sau fără distracţia de dimineaţă de la Café Franc, când un domn asiatic şi-a rupt laborios felia de pâine prăjită de la mic dejun în bucăţele, a întins pe fiecare din ele unt şi gem şi apoi a folosit beţigaşe chinezeşti să le mănânce.

Asemenea incidente sunt o diversiune binevenită. Însă atunci când evenimente mai importante ameninţă tiparul confortabil al vieţii, este o cu totul altă poveste. Vorbesc aici de schimbare.

Un subiect favorit al lui Dalai Lama. Singura constantă în viaţă, după cum însuşi Buddha a spus.

Cât despre majoritatea pisicilor şi oamenilor, este probabil potrivit să spunem că această schimbare este ceva ce ne-am dori să li se întâmple altor fiinţe decât nouă înşine. Însă, ce păcat, nu pare să fie nicio ieşire din asta. Îţi imaginezi că viaţa ta familiară, cu toate ritualurile şi obiceiurile sale reconfortante, va continua la nesfârşit. Apoi, de unde nu te aştepţi, precum un pitbull bălos şi eliberat din lesă sau un alt asemenea arhetip demonic care îţi iese în faţă, totul devine o nebunie.

Propria mea descoperire a acestui adevăr avu loc firesc într-o dimineaţă când, din meditaţia mea matinală, am ajuns pe negândite cu Sfinţia Sa în biroul asistenţilor săi. Iniţial, nimic nu fu rostit. Acea zi de lucru aparte începu ca oricare alta, cu bâzâitul obişnuit al telefoanelor şi al întâlnirilor şi cu sosirea şoferului pentru a-l duce pe Sfinţia Sa la aeroport. Ştiam că avea să lipsească două săptămâni pentru a vizita şapte ţări din Europa. Trăind la Jokhang mai mult de opt luni, răstimp în care Sfinţia Sa făcuse mai multe incursiuni peste hotare, mă obişnuisem cu ideea că trebuia să călătorească des. Când pleca, personalul său se asigura că eram bine îngrijită.

De obicei.

Cu acea ocazie, totuşi, lucrurile au stat cu totul altfel. Pe la jumătatea acelei prime dimineţi, doi bărbaţi în salopete stropite cu vopsea intrară în birou. Chogyal îi duse către locuinţa pe care o împărţeam cu Sfinţia Sa, unde instalară curând scări şi acoperiră podeaua cu folii de plastic.

Urmă imediat o dezordine îngrozitoare. Se dădură jos fotografii şi picturi de pe pereţi, se scoaseră perdelele de la

ferestre, mobila fu acoperită cu pânze. În câteva minute, sanctuarul meu elegant fu redus la un haos de nerecunoscut.

Chogyal mă ridică în braţe, credeam că pentru a mă linişti. Mă aşteptam să se scuze pentru această neplăcere, să-mi spună că zugravii vor termina repede şi să-mi confirme că propriul cămin va fi din nou al meu. Însă evenimentele deveniră chiar mai deranjante.

Ducându-mă înapoi în birou, mă puse într-o cutie de lemn hidoasă care apăruse pe biroul său. Fabricată din lemn brut, era atât de mică, că abia puteam să mă întorc în ea. Înainte să pot protesta, strânse capacul cu grilă de metal şi coborî încărcătura pe scări.

Nu ştiam ce simţeam mai mult – furie sau groază.

La început, predomină furia. Era o răpire! Cum de îndrăznea să îşi ia o asemenea libertate? Uitase cine sunt? *Şi* chiar în clipa în care Dalai Lama nu era de faţă! Dintre toţi, chiar Chogyal cel atât de amabil! Sub ce influenţă răuvoitoare nimerise? Dacă Sfinţia Sa ar fi ştiut ce se întâmplă, fără îndoială că ar fi pus imediat capăt.

Chogyal străbătu o parte a Mănăstirii Namgyal care îmi era cunoscută şi apoi merse pe o alee pe care nu o traversasem niciodată. În timp ce mergea, recita mantre în felul său obişnuit, relaxat, ca şi cum nu se întâmpla nimic nelalocul său. Din când în când se oprea pentru o scurtă conversaţie, de mai multe ori ţinând cuşca în aşa fel încât ceilalţi să se uite la mine ca la un exponat zoologic. Privind duşmănoasă printr-o crăpătură dintre două bucăţi de lemn, puteam să percep doar străfulgerări de robe roşii şi picioare în sandale. Dacă aş fi putut să lovesc cu putere şi să aplic o gheară biciuitoare, cu siguranţă aş fi făcut-o.

Chogyal îşi continuă plimbarea. Şi brusc am avut revelaţia că asta se mai întâmplase. Nu mie personal – cel puţin nu în această viaţă. Însă a existat o perioadă istorică când indivizi distinşi de rasă superioară erau scoşi cu forţa din căminele lor şi erau expulzaţi într-un viitor sumbru. Aşa cum studenţii de la istoria europeană vor fi ghicit deja, mă refer aici la Revoluţia Franceză.

Era ceva total diferit de ce mi se întâmpla acum? Se metamorfozase oare Chogyal cel manierat într-un Robespierre tibetan sinistru? Felul în care mă expunea celor cu care ne întâlneam nu era exact acelaşi cu ce se întâmplase atunci când nefericiţii aristocraţi erau purtaţi pe străzile Parisului, pentru a-şi găsi moartea la ghilotină – un ritual înfiorător despre care auzisem în timp ce Tenzin îşi clefăia sendvişul de la prânz doar cu o săptămână în urmă?

Brusc mi-a fost teamă, cu fiecare pas pe care Chogyal îl făcea pe teritoriul necunoscut. Poate că nu exista vreo ghilotină la capătul acestei călătorii, însă pentru prima dată m-am întrebat dacă nu cumva nu era o greşeală. Şi dacă acest plan fusese consimţit de Dalai Lama? Poate că Sfinţia Sa făcuse o anume remarcă indirectă pe care asistenţii săi o interpretaseră drept un semn că nu îşi dorea să mă mai aibă prin preajmă. Şi dacă eram retrogradată din funcţia de Pisica Sfinţiei Sale la cea de Pisică Domestică din McLeod Ganj?

Zona în care ne aflam acum era într-o stare precară. Prin crăpătura lemnului observam trotuarele murdare şi grădinile aride, mirosurile înţepătoare şi plânsetele copiilor. Chogyal se abătu de la drum şi o luă pe o potecă noroioasă către o clădire de beton urâtă. Cu greu puteam să îmi dau seama că ne aflam pe un coridor deschis, cu uşi de o parte şi de alta. Unele dintre

ele erau întredeschise, dezvăluind camere în care familii întregi erau reunite, pe podea, în jurul mâncării.

Temnicerul meu scoase o cheie din robă şi descuie o uşă, apoi intră în cameră şi puse cuşca pe jos.

– Casă, dulce casă, zise el vesel, descuind uşa de metal, ridicându-mă şi punându-mi trupul micuţ, tremurând pe ceea ce era în mod evident pilota sa. Va trebui să stai cu mine, PSS, până când zugravii vor termina, explică el, mângâindu-mă într-un fel care sugera că făcuse doar o plimbare de douăzeci de minute, şi nu că mă făcuse să trec prin cel mai mare chin din viaţa mea. Nu ar trebui să dureze mai mult de o săptămână.

O săptămână întreagă!

– Vor zugrăvi totul, pereţi, tavane, tocuri de ferestre şi uşi. Când vor termina, totul va fi ca nou. Între timp, poţi avea o vacanţă cu mine. Şi nepoata mea, Lasya, va avea grijă de tine.

O fată în jur de zece ani, cu ochi pătrunzători şi degete murdare, apăru de afară şi îngenunche pe podea, unde începu să scâncească la mine cu o voce ascuţită, ca şi cum eram şi proastă, şi tare de auz.

Furişându-mă în capul patului, cu urechile lăsate pe spate şi coada moale, m-am încolăcit sub pilotă. Cel puţin mirosul lui Chogyal de pe lenjerie îmi era familiar.

Mi-am căutat refugiu în întuneric.

*

Acolo am stat următoarele trei zile, dormind ore întregi. Mă ridicam doar pentru a răspunde celor mai urgente chemări ale naturii, încolăcindu-mă apoi din nou într-un ghem pufos jalnic.

Chogyal era plecat în cea mai mare parte a zilei la lucru, iar Lasya obosi curând încercând să se joace cu o pisică care nu răspundea. Vizitele ei deveniră sporadice şi scurte. Treptat, zgomotele familiilor care umblau după treburile lor şi aromele mâncărurilor îmi deveniră mai familiare. După trei zile de semi-conştienţă în semi-întuneric, am avut o revelaţie: eram plictisită.

Aşa că, în cea de-a patra zi, când Lasya sosi după-amiaza târziu, m-am târât de sub pilotă şi am sărit pe podea pentru prima oară. Acolo am născocit un nou joc, chiar din întâmplare. Când m-am frecat de piciorul ei drept, degetul ei mare alunecă în urechea mea stângă, celelalte degete rămânând în afară. Mişcându-şi degetele, improviză un masaj al urechii încântător – m-am trezit torcând recunoscătoare. Nici Dalai Lama, nici altcineva din stafful său nu aveau obiceiul să-şi bage degetul mare de la picioare în urechea mea, însă, aşa cum descoperisem, senzaţia era foarte plăcută. Urechea stângă fu curând urmată de cea dreaptă şi, privind chipul mucalit al Lasyei, am înţeles pentru prima dată că fericirea mea nu însemna să mă aflu într-un mediu anume.

Mi-am făcut drum spre uşă şi pe coridor. Cu Lasya ca paznic, am mers tiptil într-o doară către fundul clădirii. În camera de alături, o femeie şi trei copii stăteau pe podea, amestecând într-o oală pe arzător şi fredonând un fel de versuri pentru copii. Ascultându-i în ultimele trei zile cum pregăteau o varietate de mâncăruri, eram curioasă să-i şi văd în cele din urmă. Spre deosebire de demonii zgomotoşi din imaginaţia mea, păreau oarecum mai mici şi mai comuni.

În momentul în care am apărut, se opriră din ce făceau şi se întoarseră să se holbeze. Fără îndoială, de-a lungul coridorului circulaseră zvonuri despre sosirea mea. Oare erau intimidaţi să

se găsească în prezenţa Pisicii lui Dalai Lama? Ştiam sigur că aşa se simţeau!

În cele din urmă, unul dintre copii, probabil în vârstă de opt ani, făcu o mişcare. Scoţând o fâşie de carne fragedă din oală, suflă peste ea pentru a o răci înainte să vină să mi-o ofere. Am adulmecat ezitantă. Nu era filet mignonul de la Café Franc. Însă mi-era foame. Mirosea ciudat de apetisantă. Şi luându-i carnea din mână şi mestecând-o contemplativ, a trebuit să recunosc că era o gustare delicioasă.

Continuându-ne drumul, eu şi Lasya ne-am îndreptat prin curte − un spaţiu dezolant de pământ arid − către un zid înalt de circa un metru. Când am sărit pe zid, am fost surprinsă că mă uitam, de-a lungul unei zone deschise, la un teren de fotbal din depărtare. Două echipe de adolescenţi se confruntau în praf pentru a poseda o minge confecţionată din pungi de plastic încreţite, legate strâns cu sfoară. *Atunci* am înţeles de unde auzeam de sub pilotă toate strigătele şi toată agitaţia.

Lasya se cocoţă lângă mine pentru a urmări meciul, bălăbănindu-şi picioarele peste zid. Părea să-i cunoască pe jucători şi ocazional striga a încurajare. Aşezată lângă ea, urmăream meciul derulându-se: era primul meu meci de fotbal şi, prin comparaţie cu liniştea vieţii sedentare de la Jokhang, era fascinant.

Am observat că soarele apunea doar atunci când m-am uitat în sus şi am văzut lumânările şi lămpile aprinzându-se în casele din jur. Aromele unei duzine de mâncăruri adiau prin briza serii, odată cu sunetele farfuriilor zornăitoare, râsetele şi gâlcevile, zgomotul apei curgând şi al televizorului. Cât de diferite erau toate astea de sunetele şi priveliştile de pe pervazul meu preferat de la fereastra Sfinţiei Sale. Dar nu

puteam nega că exista o energie vibrantă în acel loc în care viaţa era trăită sub cerul liber.

Soarele aluneca dincolo de orizont, iar cerul se întuneca şi mai mult. Lasya se întorsese de mult la familia sa, lăsându-mă cocoţată pe zid, cu labele îndoite strâns sub mine.

Atunci am devenit conştientă de o mişcare pe latura clădirii, o umbră fluidă care aluneca fără efort în spatele unui bidon de o sută şaizeci de litri. O pisică! Şi nu o pisică oarecare, ci una care era neobişnuit de mare şi puternică, cu dungi întunecate viu definite. Nu aveam nicio îndoială că era acelaşi magnific motan tigrat pe care îl văzusem prima oară vizavi de curtea templului, în lumina verde a unei gherete. Cât timp stătuse pe bidon supraveghindu-mă nu am putut ghici. Însă acţiunile sale nu-mi lăsară nicio îndoială asupra interesului său.

Mergând tiptil prin curtea aridă, într-o parte şi alta, mă ignora complet, ca şi cum nici nu existam. Se putea *să fie* mai clar de atât?

Brusc am devenit foarte agitată. Pentru cineva care ar fi privit asta, puteam să par o pisică care stătea placid pe un zid. Însă gândurile şi emoţiile mele erau cuprinse de o răvăşeală înduioşătoare. Felul stăpânitor în care motanul cutreiera curtea transmitea limpede că acela era domeniul său. Aventurându-se departe până la Jokhang, era clar o pisică cu ceva rang. Sigur, dungile sale verticale denotau o origine umilă. Însă teritoriul său avea dimensiuni impresionante.

Şi se făcea luntre şi punte pentru a mă câştiga!

Nu aveam nicio îndoială că se va întoarce. Nu în acea seară, desigur. Ar fi fost prea evident. Însă... a doua zi probabil?

Când Chogyal se întoarse pe coridor de la muncă puţin mai târziu, Lasya îl apucă de mână şi îl duse să vadă unde stăteam.

– Mă bucur să te văd afară, PSS! Ridicându-mă, mă gâdilă sub bărbie. Ne întoarcem la normal.

Trăiam un amestec de lucruri în acel moment.

Şi totuşi, normalul nu era unul dintre ele.

*

A doua zi abia aşteptam să se întoarcă Lasya după-amiaza. Îmi petrecusem toată dimineaţa dichisindu-mă într-atât, încât blana mea albă şi deasă strălucea indiscutabil. Cu urechile curăţate minuţios şi mustăţile lucind, am cântat şi la violoncel cu o vigoare aparte – mai mult *allegro vivo* decât *adagio*, pentru cei dintre voi familiarizaţi cu faimosul concert al lui Dvořák.

Nici nu deschise bine Lasya uşa, că am şi ieşit. M-am întors la zid într-o manieră care încerca să sugereze că stăteam acolo în mod obişnuit, aproape întâmplător. Din nou, un meci de fotbal era în plină desfăşurare pe terenul de dedesubt. Din camerele din spatele meu veneau sunetele deja familiare ale vieţii de familie. Lasya îşi petrecu câteva minute stând în apropiere şi citind un manual, înainte de a se întoarce repede înăuntru.

Cu colţul ochiului l-am zărit. Umbra apăru pe bidonul de o sută şaizeci de litri. Ridicându-mă în picioare, mi-am întins mai întâi labele din faţă, apoi spatele cu o nonşalanţă excesivă, înainte de a sări de pe zid, prefăcându-mă că mă duc înăuntru.

Aşa cum sperasem, asta atrase atenţia admiratorului meu.

Tiptil, se strecură de pe bidon şi umblă în aşa fel încât drumurile ni se încrucişară. La o distanţă potrivită unul de altul, ne-am oprit amândoi. Pentru prima dată, am privit direct în acei ochi de chihlimbar incandescenţi.

– Nu ne-am mai întâlnit cumva? întrebă el, deschizând discuţia cu cea mai clişeistică replică.

– Nu cred. Am încercat să insuflu vocii mele doza potrivită de curaj, ca să nu par îngăduitoare.

– Sunt sigur că ne-am mai văzut.

Ştiam exact unde mă văzuse, însă nu aveam nicio intenţie să-i spun cât de subjugată fusesem de privirea sa.

Cel puţin, nu atunci.

– Sunt câteva himalayene, am replicat, confirmând rasa mea impecabilă, deşi nedocumentată. E teritoriul tău?

– Până la Jokhang, zise el. Şi în josul străzii principale către gherete.

Gheretele erau la o aruncătură de băţ de destinaţia mea preferată.

– Dar Café Franc? l-am întrebat eu.

– Eşti ţicnită? Tipul de acolo *urăşte* pisicile.

– Cea mai bună mâncare din Himalaya, conform *Ghidului Culinar al lui Hayder*, i-am răspuns calm.

Clipi. *Nu mai întâlnise niciodată o pisică din inima oraşului*? M-am mirat.

– Cum de reuşeşti să te apropii măcar de acel loc...?

– Ştii vorba aia: „Pe cine cunoşti contează”?

Încuviinţă din cap.

– Nu e adevărat, am zâmbit eu enigmatic. Ar trebui să sune aşa: „Cine te cunoaşte *pe tine* contează.”

Pentru o vreme, tăcu, holbându-se. Puteam să-i citesc curiozitatea în privire.

– Ai cumva vreun sfat pentru o pisică din partea rea a oraşului? se aventură el.

O, ce drăguţ!

– „Păi poartă pălăria aurie, dacă asta o va impresiona”, am început eu, citând mottoul din cartea pe care Tenzin o considera cel mai bun roman american – *Marele Gatsby*. „Dacă sari la înălţime, sari şi pentru ea / Până va striga: Iubitule cu pălărie de aur, iubitule cu săritură mare/Trebuie să te am!”

Mişcă din nas gânditor.

– De unde e asta?

– Dintr-o carte pe care o ştiu.

Începu să se îndepărteze.

– Pleci? am strigat eu, mirându-mă din nou de acel calm zdrobitor.

– Ca să iau o pălărie, replică el.

*

Nu era nici urmă de el a doua zi de dimineaţă, însă eram sigură că îl voi revedea după-amiaza. Nu mai simţisem niciodată un delir atât de romantic, un amestec atât de arzător şi năucitor de dor şi teamă şi magnetism animal inexplicabil. Eram atât de preocupată în acea dimineaţă, încât abia am observat când Chogyal s-a întors acasă la prânz, şi nu seara. Am fost prea puţin atentă când a scos cuşca de transport de sub pat. Abia când m-a băgat înăuntru mi-am dat seama de ce se întâmpla.

– Zugravii au terminat treaba devreme, explică el, ca şi acum ar fi trebuit să fiu încântată de asta. Ştiind cât de nefericită ai

fost să te afli aici, m-am gândit că ai vrea să te întorci cât mai repede posibil.

În mod neceremonios, am fost cărată înapoi la Jokhang.

Fără îndoială că redecorarea fusese un mare succes. Camerele familiare străluceau acum de vopsea proaspătă, accesoriile erau poleite cu smalţ calitativ şi totul era ca înainte, însă mai curat şi recondiţionat. Singura schimbare se făcuse pentru mine: două perne dreptunghiulare fuseseră acoperite cu lână de culoare gri şi plasate pe pervaz pentru confortul meu.

Tenzin mă copleşi cu atenţia lui la întoarcere, mirosul mâinilor sale proaspăt spălate cu fenol fiind un reminder înţepător că eram acasă. Marca mea favorită de mâncare de pisici era expusă pentru delectarea mea. În acea după-amiază, pentru că stafful Sfinţiei Sale plecase acasă pentru restul zilei, lăsându-mă în linişte, ar fi trebuit să fiu mulţumită că trauma mea din suburbia aglomerată din McLeod Ganj dispăruse.

Numai că nu eram aşa.

Îmi doream atât de mult să mă întorc acolo! Tânjeam după motanul-tigru! Ce şanse erau să ne mai întâlnim dacă rămâneam în turnul meu de fildeş de la Jokhang? Oare credea că absenţa mea bruscă însemna că el nu prezintă niciun interes pentru mine? Un motan tigrat, măreţ ca un leu, ar trebui să aibă o tovarăşă. Dacă renunţa la mine înainte să avem o şansă?

Gândindu-mă la timpul petrecut la Chogyal, care căpăta calitatea unui vis reamintit, trebuia şi să accept că fusesem nebună să-mi petrec trei zile întregi sub pilotă. Ce şansă ratată! Ce risipă! Doar îmi puteam închipui ce s-ar fi întâmplat dacă aş fi ieşit de sub ea în prima zi, şi nu în cea de-a patra. Ce experienţe aş fi putut să trăiesc şi cum ar fi evoluat relaţia cu

motanul visurilor mele! În schimb, ratasem acea ocazie cu autocompătimirea mea ridicolă.

*

Dalai Lama ajunse acasă a doua zi. Doar păşi în cameră şi totul fu din nou bine. Trauma izvorâtă din angoasa relaţiei şi incriminarea de sine părea complet irelevantă acum că Sfinţia Sa se întorsese. Fără să spună un cuvânt, prezenţa sa de calm binecuvântat părea să înlăture orice fel de gând negativ, lăsând loc doar unei senzaţii stăruitoare de profundă stare de bine.

Condus de Tenzin şi Chogyal prin camerele sale redecorate, Dalai Lama radia de încântare. „Foarte bine! Excelent!”, tot zicea, pe când ei îi arătau mânerele de alamă de la uşi şi îi explicau măsurile de securitate optimizate.

Odată ce aceştia plecară, el veni să mă dezmierde. Am simţit un val de fericire când m-a privit în ochi şi a şoptit câteva mantre.

– Ştiu că ai avut o perioadă dificilă, zise el după un timp. Prietena ta bună, doamna Trinci, vine să pregătească prânzul. Sunt sigur că va avea ceva delicios doar pentru tine.

*

Chiar dacă nu auzisem niciodată de oaspetele Sfinţiei Sale din acea zi, mi-aş fi dat seama că era cineva special, pentru că dincolo de fragilitatea delicată a bărbatului în vârstă, scund, îmbrăcat în robă de călugăr, era o putere impresionantă în atitudinea sa. Părea că planurile sale de călătorie fuseseră întrerupte de o grevă a uniunii comerciale din Franţa.

Conducându-l către un fotoliu confortabil, Dalai Lama empatiza cu oaspetele său în ceea ce privea provocările călătoritului.

Însă Thich Nhat Hanh − pronunţat Tick Nyut Han −, maestru zen, profesor, guru preaiubit şi autor al multor cărţi uimitoare, lăsă deoparte dificultăţile.

– Cine ştie ce oportunităţi pot apărea ca urmare a amânărilor? Sunt sigur că vă este cunoscută povestea zen a fermierului şi calului său.

Sfinţia Sa îi făcu semn să continue.

– Povestea are loc în Japonia de odinioară, când un cal nu era un simplu cal, ci şi un semn de bunăstare.

Dalai Lama încuviinţă din cap. Thich Nhat Hanh îmi captase şi mie atenţia.

– Fermierul ăsta cumpără primul său cal şi toţi sătenii veniră să-l felicite. „Cât de mândru trebuie să fii să deţii un asemenea cal superb!”, ziceau ei.

Însă fermierul, înţelegând importanţa stăpânirii de sine, doar zâmbi şi spuse: „Vom vedea.”

Curând după aceea, calul scăpă din padoc şi alergă prin sat. Sătenii îl căinară pe fermier. „Ce tragedie teribilă! Ce mare pierdere! Cum să-ţi revii din asta?”

Fermierul zâmbi din nou şi zise: „Vom vedea.”

Nu trecu nici o săptămână şi fermierul se trezi că se întoarse calul − însoţit de doi cai sălbatici. Cu cea mai mare uşurinţă îi duse în padoc şi închise poarta. Sătenilor nu le venea să creadă. „Este un mare noroc! Un motiv de mare sărbătoare! Cine ar fi crezut aşa ceva?”

Desigur că fermierul doar a zâmbit şi a spus: „Vom vedea.”

Fiul său începu să-i îmblânzească pe cei doi cai sălbatici. Era o muncă periculoasă şi în acest răstimp fu aruncat de unul dintre cai şi îşi rupse piciorul. Asta se întâmplă puţin înainte de recoltă, aşa că, fără ajutorul fiului său, fermierul avu de înfruntat o mare încercare de a strânge recolta. „Cât de grea este soarta ta", îi ziceau sătenii. „Să pierzi ajutorul fiului tău tocmai acum – rar aşa ghinion."

„Vom vedea", e tot ce zise fermierul.

Câteva zile mai târziu, Armata Imperială trimise trupe în fiecare sat pentru a recruta bărbaţi tineri în putere, apţi pentru a lupta. Împăratul hotărâse să meargă la război şi îşi strângea trupele. Însă pentru că fiul fermierului avea piciorul rupt, fu absolvit de această sarcină.

Thich Nhat Hanh zâmbi.

– Şi tot aşa.

Sfinţia Sa se uită la el cu un zâmbet apreciativ.

– O frumoasă pildă.

– Da, încuviinţă oaspetele. Mult mai bine decât să reacţionăm constant la schimbare ca şi cum am fi prinşi într-un fel de melodramă egocentrică. Înainte şi înapoi ca într-un roller coaster.

– Într-adevăr, zise Dalai Lama. Uităm că este doar o chestie de timp înainte să existe schimbare – şi, încă o dată, o schimbare de perspectivă.

Oricât mă mâhneşte să recunosc, în timp ce ascultam conversaţia celor doi mari lideri spirituali, mi-a fost greu să evit să reacţionez la schimbările recente din propria mea existenţă. Cât de furioasă fusesem pe bietul Chogyal, când tot ce voise să facă era să aibă grijă de mine. În acel moment, chiar mi-l imaginasem ca un revoluţionar sângeros!

Apoi a fost reacţia mea ulterioară − zăcând în pat timp de trei zile. Cât de patetic fusese asta! Am ştiut imediat că am ratat şansa îngropându-mă sub pilota lui Chogyal.

Melodramă egocentrică. Dacă m-aş privi cu o sinceritate fermă, dar şi miloasă, nu ar descrie asta cu acurateţe felul în care îmi petrecusem o mare parte din viaţă?

– Foarte des, zise Sfinţia Sa, când întâlnesc oameni − lideri în afaceri, animatori şi alţii −, aceştia îmi spun că ceea ce părea cel mai rău lucru care li se putea întâmpla s-a dovedit, de fapt, cu beneficiul înţelegerii ulterioare, a fi cel mai bun.

– Suntem forţaţi să făurim o nouă cale, zise Thich Nhat Hanh. Una care poate duce la o congruenţă mai mare şi la împlinire, dacă permitem asta.

– Da, da, fu de acord Sfinţia Sa.

– Chiar dacă circumstanţele sunt potrivnice, continuă oaspetele, tot putem găsi noi posibilităţi.

Dalai Lama păru gânditor pentru o clipă înainte de a zice:

– Cel mai sumbru moment din viaţa mea a fost să trebuiască să părăsesc Tibetul. Dacă China nu ne-ar fi invadat ţara, aş fi tot în Lhasa. Însă din cauza invaziei, sunt aici, şi au venit aici şi alţi călugări, şi alte măicuţe. Şi în ultimii cincizeci de ani, *Dharma* s-a răspândit în întreaga lume. Cred că asta a fost o contribuţie utilă.

– Sunt chiar sigur de asta, replică Thich Nhat Hanh. Probabil din cauza acelui eveniment de acum cincizeci de ani ne-am întâlnit noi astăzi.

Şi faptul că sunt PSS, am gândit eu.

Şi că tu, dragă cititorule, ţii în mână această carte.

*

În acea seară, cu burta plină de ficatul de pui delicios şi tăiat cubuleţe al doamnei Trinci, am stat pe pervazul acoperit cu perne, privind la lumina verde care lucea de cealaltă parte a pieţei. O briză uşoară purta parfumul subtil al pădurilor de pini şi al rododendronului luxuriant, dimpreună cu cânturile stăruitoare ale călugărilor la rugăciune.

M-am trezit uitându-mă la piatra golaşă pe care îl văzusem prima oară pe motanul tigrat. Motanul meu tigrat. Cel la care speram atât de mult... *Aşteaptă o clipă*, m-am verificat eu. Acesta nu era un prim caz de melodramă egocentrică? Eram mai degrabă încântată că mă surprinsesem înainte de a merge mai departe. Şi apoi am realizat că încântarea de sine intră probabil tot în categoria melodramei egocentrice.

O, acest antrenament mental budist! Nu ne putem amăgi oare în privinţa tuturor lucrurilor? Nici măcar puţin? Mi-am amintit de Thich Nhat Hanh: de calmul, puterea şi simplitatea sa.

M-am holbat meditativă în întuneric la lumina verde care lucea de cealaltă parte a pieţei.

Vom vedea.

CAPITOLUL OPT

Dacă eşti un observator foarte perspicace al condiţiei feline, poate că ai obţinut o percepţie personală profundă asupra mea. Nu una pe care am încercat conştientă s-o transmit. Dar fie că-i place sau nu, un scriitor se trădează subliminal, nu prin cuvintele de pe pagină, ci prin a lăsa în urmă alte indicii subtile. Un şir de firimituri psihologice, dacă vrei, sau poate, mai corect spus, un şir de somon solzos. Garnisit ideal cu mărar sau înmuiat într-un sos dijonais uşor, dar iute.

Desigur, poate că nu citeşti această carte într-un mediu care se pretează la o analiză medico-legală. De aceea voi continua să-ţi spun adevărul gol-goluţ, care este acela – şi nu e uşor să fac această confesiune – că sunt o pisică căreia îi place mâncarea. Şi când spun „îi place”, nu vorbesc, din păcate, despre a fi un expert culinar.

Eu, dragă cititorule, sunt o gurmandă.

Ştiu, ştiu – *e* greu de crezut, nu-i aşa? Nu te-ai fi gândit că e vorba de mine, cu frumuseţea mea excesivă şi sofisticăreala ochilor mei albaştri. Însă blana mea lucioasă ascunde un stomac care, cel puţin în trecut, era prea mare pentru a fi sănătos şi care mă folosea ca sclavă a sa.

Cu siguranţă nu sunt mândră de a fi fost sub robia mâncării. Există vreo cultură pe Pământ care admiră mâncăii, senzualii, hedoniştii neîncătuşaţi? Însă înainte să te grăbeşti să mă judeci, permite-mi să te întreb asta: ai încercat vreodată să-ţi imaginezi cum ar fi să fii pisică pentru o zi?

Nu există nicio anticipare palpitantă a primei ceşti de cafea pe ziua respectivă, ceva ce văd întipărit pe chipurile clienţilor matinali de la Café Franc. Nici degustarea de seară cu ochii

închişi a primei sorbituri de sauvignon blanc. Noi pisicile nu avem acces la substanţele de schimbare a stării de spirit de zi cu zi. În afară de umila iarbă a mâţei, nu avem niciun refugiu farmaceutic dacă suferim de plictiseală, depresie, crize existenţiale sau chiar de o durere de cap banală.

Tot ceea ce avem este mâncarea.

Întrebarea este în ce moment întreţinerea senzaţiei de plăcere a cuiva poate evolua de la o plăcere sănătoasă la o obsesie periculoasă.

În cazul meu, mi-aduc aminte de acea zi foarte clar. Sfinţia Sa fusese în oraş mai mult de şase săptămâni fără să călătorească, răstimp în care îşi petrecuse zilele cu VIP-uri, cu unele dintre acestea întreţinându-se la prânz. Doamna Trinci era o prezenţă constantă şi melodramatică, care atingea culmile perfecţiunii.

Cu toate acestea, nu a uitat niciodată de nevoile Celei Mai Frumoase Fiinţe Care A Existat Vreodată. Nu numai că eram tratată cu provizii constante de delicatese, ci în timp am colecţionat şi o listă mereu în creştere de noi apelative. *Dolce mio* – dulceaţa mea – îmi murmura ea, ţinându-mă la pieptul ei generos şi sărutându-mă pe ceafă. *Tesorino* – comoară mică – îmi fredona ea, punându-mi în faţă o farfurie generoasă de ficat de pui tăiat cubuleţe. Pentru doamna Trinci, mâncarea era o manifestare fizică a dragostei şi ea era generoasă cu efuziune în privinţa amândurora.

Mi-am stabilit o anumită rutină. Micul dejun trebuia servit în camerele noastre private, pregătit pentru Dalai Lama. Apoi, între micul dejun şi prânz, mă duceam la Café Franc, unde Jigme şi Ngawang Dragpa munceau la meniul de prânz. Pregătite pentru prânz, primele şi cele mai fine bucate din *menu du jour* erau rezervate lui Rinpoche. Îmi savuram mâncarea şi apoi adormeam pentru o oră sau mai multe pe

raftul de sus. Când îmi făceam apariţia la Jokhang, între orele 3 şi 4 după-amiaza, doamna Trinci îşi termina treaba în bucătărie. Sărind pe băncuţa din bucătărie, era suficient un simplu „miau” pentru ca ea să-mi servească masa, dimpreună cu asigurările mărinimoase în ceea ce privea aspectul meu rafinat, şarmul, inteligenţa, rasa şi orice alte calităţi superioare fără de număr care îi veneau pe buze în acele momente.

Toate acestea ar fi fost de-ajuns – unii chiar ar spune mai mult decât suficient – să satisfacă cel mai pretenţios apetit felin. Dar repetând întrebarea căreia şi filozofii, şi consilierii financiari îşi dedică atâta energie: cât de mult este suficient?

Asta mă duce la ziua în care am alunecat pe panta de la expertă în gastronomie la gurmandă.

Îmi făceam drum sus pe colina care urca de la Café Franc, unde mă delectasem cu o porţie extrem de generoasă de raţă cu portocale. Aproape sigur din această cauză urcatul era mai chinuitor decât de obicei şi, pentru prima oară, m-am oprit pe trotuarul din faţa Bazarului cu Preţuri Reduse.

Aşa se întâmplă ca doamna Patel, proprietară a stabilimentului, care stătea pe un scaun în faţa uşii, să o recunoască imediat pe Pisica Sfinţiei Sale. Într-o stare de mare entuziasm, îi ordonă fiicei sale să-mi aducă o farfurioară cu lapte din spatele magazinului şi mă sili să nu continui până nu voi fi lipăit destul lapte pentru a-mi recăpăta puterile. Nevrând să-i aduc vreo ofensă, i-am făcut pe plac.

În acest timp, doamna Patel o trimise pe fiica ei la băcanul de alături pentru o conservă mică de ton, pe care o deşertă pe o farfurioară drept gustare suplimentară. Nu am obiceiul să accept mâncare de la străini, însă o remarcasem anterior pe doamna Patel în mai multe rânduri. Matriarh robust, care îşi petrecea mult timp vorbind cu trecătorii, ea părea o femeie

sufletistă şi amabilă. Punând jos farfurioara, mirosul sărat şi delicios al tonului îmi gâdilă nările.

Doar câteva guri, am gândit eu, *ca să arăt că am bunăvoinţă*.

După-amiaza următoare, în urcuşul meu pe colină, chiar înainte să ajung la Bazarul cu Preţuri Reduse, doamna Patel mă aştepta cu lapte şi ton. Un simplu gest de bunăvoinţă începea să se transforme într-un obicei mai perfid.

Mai rău era să-i dau curs.

Doar câteva zile mai târziu, o binevoitoare doamnă Patel mă interceptă pe drumul către Café Franc. Plescăind la un codru de pâine *naan* umplut cu pui, rupse câteva bucăţele pentru mine – un snack între mic dejun şi prânz care deveni curând rutină.

„Pisicile ştiu ce e bun pentru ele", aud zicându-se adesea. „O pisică va mânca doar când îi e foame", e altă vorbă. Din nefericire, dragă cititorule, nu este deloc adevărat! Deşi nu realizasem la acel moment, o luasem pe un drum primejdios spre nefericire.

*

Sus la Jokhang, valul de oaspeţi părea să crească. Schimbările de program de ultim moment şi apelurile telefonice de la mare distanţă din cele patru colţuri ale lumii au dus şi la mai mulţi oaspeţi care-şi făceau drum de la Aeroportul *Indira Gandhi* către McLeod Ganj. Ca întotdeauna, doamna Trinci era sârguincioasă în pregătirea mesei specifice pentru clienţi. Fie că era vorba de *krasnye blini* pentru oaspeţii ruşi sau de *dulce de leche* pentru argentinieni, nimic nu era prisosit pentru a-i surprinde şi încânta pe oaspeţii Sfinţiei Sale.

Însă cine ar uita vreodată de sorbetul de zmeură pe care îl plănuia pentru doctorul, oratorul şi scriitorul indian extrem de faimos care venea din California? Nimeni din stafful lui Dalai Lama. Cu siguranţă nici doamna Trinci în persoană.

Acesta era al treilea oaspete de rang înalt din acea săptămână, care, după două experienţe culinare, pusese la încercare răbdarea limitată a doamnei Trinci. Prima fusese o congelare eşuată peste noapte în bucătăria principală – un eveniment inexplicabil, însă dezastruos de inoportun. Jumătate din produsele din frigider fuseseră distruse, necesitând vizite frenetice de ultim moment la piaţă, băcănie şi magazine de specialităţi pentru a fi înlocuite. Să spun că doamna Trinci era într-o stare de cedare nervoasă la sfârşitul acelei după-amiezi nu ar fi deloc nepotrivit.

Două zile mai târziu, nici nu se pusese bine felul principal pe ochiul de aragaz, că gazul se termină. Buteliile din bucătărie erau goale. Nu erau alte resurse. Au fost trimişi curieri la bucătăria Mănăstirii Namgyal pentru a aduna toate aragazele electrice, dând naştere la o criză care era, din perspectiva bucătarului şef, de neiertat.

Se putea întâmpla de trei ori la rând? Doamna Trinci se făcu luntre şi punte să nu fie aşa. De data aceasta se verifică gazul. Frigiderul personalului de la etaj, folosit temporar până la înlocuirea lui, fusese cercetat amănunţit, conţinutul său fiind verificat şi răsverificat. Fiecare ingredient şi fiecare ustensilă din bucătărie fuseseră supuse unui control serios, nemaiîntâlnit până atunci. Nimic nu avea să facă acest prânz să fie un dezastru.

Şi aşa a şi fost.

Cel puţin, nu atunci. Mult înainte decât era prevăzut, doamna Trinci aduse prăjiturile de dovlecei cu ciocolată şi biluţele cu

roşcove şi alune pe care le pregătise peste noapte pentru desert. Anxioasă, tensionată şi speriată de superstiţia că lucrurile rele vin unul după altul, doamna Trinci sosi curând după ce Sfinţia Sa plecă la o întâlnire de dimineaţă în templu. Nu lăsa nimic la voia întâmplării.

Salata niçoise cu asparagus fu curând aşezată pe farfurie, orezul basmati, pus la fierbătorul de orez, iar legumele, pe grătar. Era momentul să fie gătită fasolea verde cu cocos. Deschizând însă pungile de fasole din frigiderul de sus, doamna Trinci descoperi că se stricaseră. Într-un fel sau altul, când fuseseră mutate din frigiderul din bucătărie în cel al personalului, nu fuseseră verificate şi răsverificate. Dacă rândul de sus era în regulă, dedesubt multe dintre păstăi erau moi şi vâscoase. Pur şi simplu nu mai erau bune de nimic.

Trăsăturile doamnei Trinci deveniră mult mai prevestitoare de rău decât norii musonici care se adunau deasupra Văii Kangra. Răţoindu-se la cei trei călugări neajutoraţi care fuseseră însărcinaţi cu treburile din bucătărie, îi trimise pe doi dintre ei la piaţă pentru a găsi altă fasole, iar pe celălalt la Mănăstirea Namgyal pentru personal auxiliar. Stresată, pocnind din degete, brăţările de aur răsunându-i de fiecare dată când îşi agita braţele, doamna Trinci luă neglijenţa faţă de fasole drept un semn rău.

Ceea ce cu siguranţă era.

Cei doi asistenţi nu se întoarseră de la piaţă cu altă fasole. Timpul trecea. Cel de-al treilea asistent nu găsi alte ajutoare la Namgyal. Doamna Trinci urlă la el să întrebe sus. Astfel, Chogyal, asistentul Sfinţiei Sale, se trezi în rolul de *sous chef* până când doamna Trinci avea să suplimenteze personalul.

Prima sa sarcină fu să scoată zmeura din frigiderul personalului, pentru a începe pregătirea unui sorbet de zmeură

ayurvedic.

– Nu e pic de zmeură, raportă el, când se întoarse în bucătărie după câteva minute.

– Imposibil. Am verificat azi-noapte. Punga roşie din congelator. Doamna Trinci trăncăni în timp ce îi făcu un gest să se întoarcă sus. Punga roşie. *SACCHETTO ROSSO*!

În zadar însă.

– Nu e absolut nimic acolo, confirmă el la întoarcere puţin mai târziu. Nicio pungă roşie.

– *Merda*! trânti doamna Trinci un sertar pe care îl deschisese din dulap, scăpând zgomotos nişte tacâmuri înainte de a porni furtunoasă pe scări. Ai grijă de legumele la grătar!

Nimeni din bucătărie nu putea face abstracţie de paşii grei de pe scară, de sacadatul tocurilor ei pe când umbla printre cei din bucătărie sau de strigătele ei de exasperare când descoperi adevărul înspăimântător.

– Ce s-a întâmplat? întrebă ea la întoarcere. Cu faţa roşie şi ochii scânteietori, îşi vărsă toate frustrările din ultima săptămână în acel moment, un sabotaj atât de şocant, că ea încă se clătina de neîncredere. Era aici noaptea trecută. M-am asigurat. Acum, *nulla, niente* – nimic! Unde este?

– Îmi pare rău. Chogyal dădu din cap. N-am nicio idee.

Ridicatul său din umeri relaxat nu reuşi s-o liniştească.

– Lucrezi acolo sus. *Trebuie* să ştii.

– Personalul de la bucătărie...

– Am dat instrucţiuni clare: nu trebuia să se atingă nimeni de ea. Nu poate fi înlocuită. Am comandat-o special de la Delhi. Nu aşa, *stupido*!

Doamna Trinci îl dădu la o parte pe Chogyal de la grătar, căci întorcea dovleceii prea încet pentru placul ei, şi îi smulse cleştii din mână.

– Nu am toată ziua la dispoziţie!

Apucă violent fiecare legumă, o învârti şi o aruncă din nou pe grătar.

– Ce trebuie să fac? Să-i trimit pe călugării de la Namgyal să caute zmeură?

Chogyal hotărî înţelept să nu răspundă.

– Să dau telefon la fiecare restaurant din oraş? continuă ea, furioasă. Să îl rog pe oaspetele nostru VIP să cumpere în drumul său prin Delhi?

Terminând cu grătarul, doamna Trinci se întoarse.

– Te întreb – flutură ea ameninţător cleştii prin faţa lui Chogyal – ce trebuie să fac?

Chogyal ştia că, orice ar fi spus, ar fi fost greşit. Încolţit şi supus, optă pentru ceea ce era evident:

– Nu vă faceţi griji de sorbetul de zmeură.

– Să nu-mi fac griji?! Era ca şi cum el aruncase benzină pe un butoi în flăcări. *Incredibil*! De câte ori încerc să fac ceva cu adevărat special, ceva mai presus de mediocritate, voi mă sabotaţi.

Cu spatele întors la uşă, doamna Trinci nu putea să vadă ce îi provocă o grijă subită lui Chogyal. O grijă mai mare decât zmeura lipsă.

– Doamnă Trinci..., încercă el să intervină.

Însă ea era pradă complet furiei.

– Mai întâi au fost utilităţile – frigiderul. Apoi provizia de gaz. Cum aş putea să gătesc fără cuptor? Acum, *porca miseria* – la

naiba! –, am şi oameni care îmi fură ingredientele!

– Doamnă Trinci, vă rog! Chogyal pledă, cu un zâmbet pe jumătate, acompaniat de o încruntătură anxioasă. Sunteţi dură!

– Nu mă lua cu de-astea! Walkiriile erau nimic pe lângă doamna Trinci. Ce idiot ar folosi singura pungă de zmeură din tot Jokhangul în ziua de dinainte de prânzul VIP? Spumă albă îi apăru la colţurile gurii. Ce nebun egoist, ce *imbecile* ar face aşa ceva?!

Vărsându-şi furia pe nefericitul Chogyal, nu se aştepta la vreun răspuns. Însă în toată această furtună, se ivi totuşi un răspuns.

– Eu am fost, zise uşor o voce din spatele ei.

Doamna Trinci se întoarse brusc şi îl văzu pe Dalai Lama uitându-se la ea cu o imensă compasiune.

– Îmi pare rău. Nu am ştiut că nu era voie să luăm din ea, se scuză el. Va trebui să ne descurcăm fără ea. Veniţi să mă vedeţi după prânz.

În mijlocul bucătăriei, roşeaţa de pe chipul doamnei Trinci dispăru subit. Deschise gura precum un peşte, încercă să zică ceva, însă nu ieşi niciun sunet.

Împreunându-şi mâinile la inimă, Sfinţia Sa se aplecă scurt. Pe când doamna Tenzin rămase zguduită în bucătărie, el se întoarse către Tenzin, care îl însoţea.

– Acest... sorbet, ce este mai exact? întrebă el, după ce părăsiră bucătăria.

– De obicei, un desert, zise Tenzin.

– Făcut din zmeură?

– Poate fi făcut din variate arome, explică Tenzin.

După ce se plimbară puţin mai departe, adăugă:

– De fapt, cred că doamna Trinci plănuia să-l servească ca un fel de intermezzo, între celelalte feluri de mâncare.

– Un intermezzo.

Era oare un licăr de amuzament în ochii lui Dalai Lama care cugeta asupra conceptului?

– Mintea cuprinsă de furie este un lucru ciudat, nu-i aşa, Tenzin?

*

Mai târziu în acea după-amiază, doamna Trinci se prezentă în camera Sfinţiei Sale. Din confortul pervazului meu, am văzut cum a sosit, tulburată şi umilă, înecată în lacrimi în acel moment.

Sfinţia Sa începu prin a o asigura că oaspetele lăudase mult prânzul, în special biluţele de roşcove şi alune, care îi amintiseră de o reţetă de familie.

Însă doamna Trinci ştia că Dalai Lama nu o chemase pentru a discuta despre biluţele de roşcove şi alune. Cu lacrimi şiroind din ochii ei de chihlimbar şi cu rimelul curgând, mărturisi că avea o fire iute, făcând-o să spună lucruri regretabile şi să se repeadă la Chogyal şi la oricine altcineva care era acolo. Pe când stătea acolo plângând în hohote, Sfinţia Sa îi ţinu mâna pentru un timp şi zise:

– Ştii, draga mea, nu e nevoie să plângi.

Ridicându-şi o batistă parfumată de pe chip, doamna Trinci tresări la aceste vorbe.

– Este bine, foarte bine atunci când îţi dai seama că ai o problemă cu furia, continuă el.

– Am fost încordată toată viaţa, zise ea.

– Uneori ştim că e nevoie să ne schimbăm comportamentul. Dar asta necesită un oarece şoc ca să *realizăm* că trebuie să ne transformăm. Începând din acest moment.

– *Sì*, îşi înghiţi doamna Trinci un nou val de lacrimi. Dar cum?

– Începând prin a lua în consideraţie avantajele practicării răbdării şi dezavantajele nepracticării ei, îi zise Dalai Lama. Când suntem furioşi, cei care suferă cu adevărat suntem noi înşine. Nicio persoană furioasă nu are o minte fericită şi calmă.

Doamna Trinci îl privi atent, cu ochii încercănaţi.

– Trebuie să ne gândim şi la impactul asupra celorlalţi. Când rostim lucruri care rănesc, dar pe care nu le intenţionăm cu adevărat, putem crea răni profunde care nu pot fi vindecate. Gândeşte-te la toate rupturile dintre prieteni şi din cadrul familiilor, despărţiri care au dus la distrugerea completă a relaţiilor, şi asta din cauza unui singur acces de furie.

– Ştiu! hohoti doamna Trinci.

– Apoi, trebuie să ne întrebăm de unde vine furia. Dacă adevărata cauză a furiei este frigiderul sau gazul sau lipsa de zmeură, atunci de ce nimeni altcineva nu este furios din această pricină? Vezi dumneata, furia nu vine din exterior. Ci din mintea noastră. Şi asta e un lucru bun, pentru că nu putem controla orice ne înconjoară, însă putem învăţa să ne controlăm mintea.

– Dar eu am fost dintotdeauna o persoană furioasă, mărturisi doamna Trinci.

– În acest moment mai eşti furioasă? întrebă Sfinţia Sa.

– Nu.

– Ce îţi spune asta despre natura unei minţi furioase?

Pentru o vreme, doamna Trinci se uită pe fereastră spre acoperişul templului, unde soarele de după-amiază învăluia cu flăcări aurii roata *dharmachakra*-ei încadrată de statuile înfăţişând căprioare.

– Presupun că vine şi pleacă.

– Exact. Nu este permanentă. Nu este o parte din dumneata. Nu poţi spune: „Am fost dintotdeauna o persoană furioasă.” Furia dumitale apare, se manifestă şi trece, întocmai ca pentru oricine altcineva. Poate că ai de-a face mai mult cu ea decât alţii. Şi de fiecare dată când cedezi în faţa ei, faci un obicei din asta şi mai mult ca sigur că vei trece din nou prin asta. Nu ar fi mai bine ca în schimb să-i slăbeşti puterea?

– Desigur. Însă nu mă pot abţine. Nu-mi propun să mă înfurii. Pur şi simplu se întâmplă.

– Spune-mi, există anumite locuri, situaţii, în care este mai probabil să devii mai furioasă decât alţii?

Răspunsul doamnei Trinci fu brusc:

– Bucătăria. Arătă cu degetul jos pe scară.

– Foarte bine, zise Dalai Lama, plesnind din palme cu un zâmbet. De acum încolo, bucătăria de la Jokhang nu mai este un loc obişnuit pentru dumneata. Ci o Casă Preţioasă.

Gândeşte-te la ea, continuă Sfinţia Sa, ca la un loc în care vei găsi multe oportunităţi preţioase care nu îţi sunt oferite nicăieri altundeva.

Doamna Trinci scutură din cap.

– *Non capisco*. Nu înţeleg.

– Ai recunoscut că furia pe care o trăieşti vine, cel puţin în parte, de acolo, nu-i aşa?

– *Sì*.

– Şi că va fi foarte bine pentru dumneata – şi pentru oricine altcineva – să scapi treptat de ea?

– *Sì.*

– Pentru ca asta să se întâmple, ai nevoie de contexte în care să practici opusul ei, care este răbdarea. Asemenea oportunităţi nu vor fi create adesea de prietenii dumitale. Însă îi vei găsi pe mulţi dintre ei aici la Jokhang.

– *Sì, sì*. Zâmbi cu mâhnire.

– De aceea o poţi numi o Casă Preţioasă. Îţi oferă *multe* oportunităţi de a-ţi cultiva răbdarea şi de a învinge furia. Există un cuvânt anume pentru a descrie acest mod de gândire. Fruntea i se încruntă a concentrare. *Reconstrucţie* îi spunem. Da. Întocmai.

– Dar dacă... eşuez? Vocea îi era tremurată.

– Continui să încerci. Un obicei vechi nu are rezultate imediate. Însă uşor-uşor, vei progresa cu siguranţă dacă întrevezi beneficiul.

El se uită o vreme la expresia ei temătoare înainte de a spune:

– Te ajută dacă ai o minte calmă. În acest sens, meditaţia este de mare ajutor.

– Dar nu sunt budistă.

Dalai Lama chicoti.

– Meditaţia nu aparţine budiştilor. Oamenii din fiecare tradiţie meditează, iar cei care nu au tradiţie beneficiază şi ei de avantajele ei. Eşti catolică, iar ordinul benedictin are cele mai utile învăţături despre meditaţie. Poate că încerci?

Cum audienţa doamnei Trinci se sfârşi, ei se opriră.

– Într-o zi – Sfinţia Sa o luă de mână şi se uită în adâncul ochilor ei – poate că vei vedea ziua de azi ca un punct de

cotitură.

Neavând încredere să vorbească, doamna Trinci doar dădu din cap, pe când îşi ştergea ochii cu o batistă.

– Dacă înţelegerea noastră despre ceva se adânceşte până în punctul în care ne schimbă comportamentul, numim asta în *Dharma* o *conştientizare*. Poate că azi ai avut o conştientizare?

– *Sì, sì*, Sfinţia Voastră. Emoţia i se citea pe buze. Cu siguranţă am avut.

– Aminteşte-ţi de cuvintele lui Buddha: „Deşi un singur om poate învinge în bătălie o mie de oameni de o mie de ori, cel care se învinge pe sine este cel mai mare războinic.”

*

Singura mea conştientizare se petrecu câteva săptămâni mai târziu.

Ar fi trebuit să ţin cont de primul semnal – o remarcă pe care Tenzin o făcu lui Chogyal şi surprinsă de mine pe când mă preumblam într-o zi prin biroul nostru.

– PSS s-a îngrăşat, zise el.

Era tipic pentru Tenzin, o observaţie atât de indirectă, că doar am avut o idee vagă ce însemna de fapt, aşa că nu puteam să mă simt ofensată.

Nu a fost necesar niciun training diplomatic atunci când m-am întors în săptămâna următoare în bucătăria de la Jokhang pentru cina de curtoazie a doamnei Trinci.

Un aer nefamiliar de seninătate se răspândea în bucătărie la fiecare vizită a doamnei Trinci de când cu Criza Sorbetului de Zmeură. Nu numai că liniştea domnea în acea după-amiază, însă doamna Trinci chiar adusese un CD-player din care corul

sfânt, dumnezeiesc al *Recviemului* lui Fauré plutea în aerul după-amiezii.

Plimbându-mă prin bucătărie, am întâmpi-nat-o cu un mieunat prietenos. Nu am sărit pe tejghea din simplul motiv că ştiam că nu o voi putea face. În schimb, m-am uitat într-acolo.

Atentă ca întotdeauna, doamna Trinci mă luă în braţe.

– O, biata mea micuţă *dolce mio*, nu mai poţi sări! exclamă ea, alintându-mă făţiş. Pentru că ai pus ceva pe tine.

Ce făcusem?

– Mănânci prea mult.

Nu poate vorbi serios! Aşa se adresa Celei Mai Frumoase Fiinţe Care a Trăit Vreodată? Lui *Tesorino*? Lui *Cara Mia*?

– Te-ai transformat într-o adevărată purceluşă.

Nu-mi venea să cred ce auzeam. Doar ideea în sine era absurdă!

Purceluşă? *Eu*?!

Aş fi muşcat-o tare de locul acela sensibil dintre degetul mare şi arătător dacă nu era acea minunăţie suculentă de picior de miel în sos abundent plasată în faţa mea. Lipăind sosul picant, am fost brusc absorbită de vâscozitatea apetisantă a acesteia. Remarcile crude şi ciudate ale doamnei Trinci doar îmi trecură pe la urechi.

O umilinţă chiar mai mare era necesară ca să fac faţă problemei mele. Întorcându-mă dintr-o vizită matinală în templu cu Sfinţia Sa, am urcat scările către camerele noastre. Din cauză că picioarele mele din spate sunt aşa de şubrede, trebuie să fac acest urcuş cu o anume viteză. Însă în ultimele săptămâni, să obţin viteza necesară devenise din ce în ce mai

mult o provocare. În acea dimineaţă, era o provocare prea mare.

Sărind primele trepte, am ajuns să înţeleg că energia mea obişnuită mă lăsa baltă. Am reuşit să ajung la a doua şi a treia treaptă, însă, în loc să accelerez, ceva părea să mă ţină pe loc. Obişnuita mărire a forţei nu mai apărea.

La momentul critic, când eram pe la jumătatea saltului, în loc să-mi întind picioarele pentru a ateriza în siguranţă, m-am trezit în aer, dând din labe disperată. Ca într-un film realist rulat cu încetinitorul, mă rostogoleam înapoi şi în lateral. Am aterizat greoi, jumătate pe o treaptă – jumătate pe cealaltă. Apoi, împleticindu-mă, am făcut o coborâre groaznică şi umilitoare, doar pentru a mă opri la picioarele Sfinţiei Sale.

În câteva momente, Dalai Lama mă duse în cameră. A fost chemat veterinarul. Un prosop a fost pus pe biroul Sfinţiei Sale şi am fost supusă unei verificări complete. Doctorului Guy Wilkinson nu îi luă mult să constate că, deşi eram fizic neafectată de cădere şi plesneam de sănătate, exista totuşi o hibă a stării mele de sănătate: aveam o greutate prea mare. Cât de mult eram hrănită zi de zi?, voi el să ştie.

Era o întrebare la care nimeni din stafful Sfinţiei Sale nu putea răspunde cu exactitate, una de care nu-mi păsa să răspund direct la ea. Îndeajuns umilită de rostogolire, nu aveam nicio dorinţă să mă complic revelând adevărata măsură a apetitului meu nestăvilit.

Însă adevărul ieşi la iveală.

Tenzin dădu câteva telefoane ţintite şi, până la sfârşitul zilei, îi raportă lui Dalai Lama că, în plus faţă de cele două mese pe zi, luam altele trei în altă parte.

A fost convenit curând un nou regim. Aşadar, doamna Trinci şi Café Franc trebuiau să mă hrănească cu jumătăţi de porţii. Nu mai aveam să primesc deloc mâncare de la doamna Patel. În numai câteva ore, regimul meu zilnic fusese supus unei schimbări drastice şi permanente.

Ce credeam despre toate astea? Dacă aş fi fost întrebată despre obiceiurile mele culinare, aş fi acceptat că trebuiau îmbunătăţite. Aş fi recunoscut în cele din urmă că da, cinci mese pe zi erau o cantitate excesivă pentru o pisică mică – însă nu suficient de mică. Ştiusem de la început că trebuia să reduc mesele. Însă cunoaşterea mea fusese intelectuală până la rostogolirea umilitoare. Doar în acel moment acea înţelegere deveni o *conştientizare* care avea să-mi schimbe comportamentul.

Viaţa după acea căzătură nu a mai fost la fel.

În acea noapte, în întunericul tihnit al patului, am simţit mâinile Sfinţiei Sale. Abia mă atinse şi am şi început să torc cu satisfacţie.

– A fost o zi grea, micule Leu de Zăpadă, şopti el. Însă lucrurile se vor îmbunătăţi de acum înainte. Când vedem noi înşine că avem o problemă, schimbarea e mai uşoară.

Şi într-adevăr aşa a fost. După şocul iniţial al porţiilor mai mici şi al absenţei mâncării la Bazarul cu Preţuri Reduse, a fost doar o chestie de zile până să încep să mă simt mai puţin letargică. În câteva săptămâni, paşii mei nesiguri deveniră flexibili.

Curând, eram din nou capabilă să urc pe băncuţa din bucătărie. Şi niciodată nu am mai căzut pe scările locuinţei noastre de la Jokhang.

*

Într-o vineri dimineaţa, o cutie dreptunghiulară de polistiren adresată doamnei Trinci sosi printr-un curier la Jokhang. A fost dusă direct la bucătărie, unde ea pregătea o masă pentru prim-ministrul indian, în acompaniamentul lui Andrea Bocelli. Surprinsă de livrarea neaşteptată, îl strigă pe *sous chef-ul* din acea zi:

– Vrei să-mi aduci un cuţit să deschid asta, Comoară?

Era termenul pe care îl folosea acum în mod uzual – doar uneori prin scrâşnit de dinţi. În timp ce maniera ei exuberantă era în mare parte aceeaşi dintotdeauna, furia ei izbucnea mai mult sub forma scânteilor de iritare decât a izbucnirilor vulcanice.

Şi într-un fel straniu, părea că era deja recompensată pentru stăpânirea de sine. Chiar de curând primise veşti de la fiica sa, Serena, care se specializase ca bucătar şef în Italia, înainte de a petrece mai mulţi ani lucrând într-o serie de restaurante Michelin de trei stele din Europa. Doamna Trinci era foarte încântată să afle că Serena se hotărâse că se săturase pentru o vreme de Europa. În numai câteva săptămâni avea să se întoarcă acasă la McLeod Ganj.

Cu cuţitul în mână, doamna Trinci tăie sfoara şi ambalajul protector al pachetului misterios şi-l deschise, dând la iveală un recipient de plastic congelat ce conținea un lichid de culoare roşu deschis – şi cu un plic cu numele ei.

„Dragă doamnă Trinci”, suna mesajul. „Mulţumirile mele profunde pentru minunata masă ayurvedică de care m-am bucurat recent alături de Sfinţia Sa. Am regretat să aud că nu aţi putut pregăti sorbetul de zmeură pe care îl plănuiserăţi. Aşa

că sper să vă bucuraţi de conţinutul acestui pachet, pregătit după o reţetă ayurvedică preferată. Să vă aducă dumneavoastră şi oaspeţilor dumneavoastră sănătate şi multă fericire.”

– *Mamma mia*! Doamna Trinci se holba la scrisoare. Uimitor! Câtă generozitate!

Câteva clipe mai târziu, deschise capacul şi gustă conţinutul.

– Excelent! rosti ea, cu ochii închişi, plimbându-şi meditativă amestecul prin gură. Mult mai bun decât l-aş fi făcut eu.

Ridică recipientul pentru a vedea cât conţinut mai avea.

– Şi merge perfect azi ca intermezzo între gustări.

*

Mai târziu, i-am auzit pe Tenzin şi Chogyal discutând despre prânzul din acea zi. Marele acord politic al momentului fusese sprijinit, în mare parte, de minunata mâncare. Prim-ministrul, nevenindu-i să creadă că bucătarul Sfinţiei Sale nu era indian, o chemase sus pentru a-i oferi mulţumirile sale. Se pare că fusese încântat peste măsură de sorbetul de zmeură.

– Nu e interesant cum se termină lucrurile cu bine? Tenzin îi atrase atenţia lui Chogyal. Doamna Trinci este mult mai calmă şi mai mulţumită zilele astea.

– Cu siguranţă! Încuviinţarea lui Chogyal era sinceră.

– Şi dintre toate zilele în care l-ar fi putut servi, sorbetul de zmeură de azi a fost o lovitură de maestru.

– Aşa este.

CAPITOLUL NOUĂ

– Face *ce*?

Vocea lui Tenzin era încordată la telefon. Mi-am ridicat capul de unde moţăiam, pe dulapul de acte din spatele lui. Nu-i stătea în caracter lui Tenzin, diplomatul desăvârşit, să reacţioneze atât de vehement.

De cealaltă parte a biroului, am zărit chipul surprins al lui Chogyal.

– Da, desigur.

Tenzin întinse mâna spre fotografia înrămată de pe biroul său. Era fotografia unei tinere îmbrăcate într-o rochie neagră, cântând la vioară, cu o întreagă orchestră în fundal. Soţia sa, Susan, era un muzician de succes atunci când se cunoscuseră la Universitatea Oxford cu ani în urmă. Asta se întâmpla înainte ca Tenzin să accepte poziţia de consilier diplomatic al Sfinţiei Sale. Şi cu mult timp înainte de a-i avea pe fiul lor, Peter, şi pe fiica lor, Lauren. Lauren avea 14 ani, o vârstă care era menită să pună la încercare răbdarea părinţilor, după cum Tenzin i se destăinuise odată lui Chogyal. Am presupus că acea conversaţie telefonică era legată de ea.

– Vorbim mai târziu.

Tenzin închise telefonul.

Aşa cum se întâmplă adesea, Tenzin avea o perioadă grea din toate privinţele. Pe lângă toate responsabilităţile sale, acum plănuia ca mutarea arhivei Sfinţiei Sale să se facă săptămâna următoare. Timp de mai bine de 60 de ani, în camera alăturată se tot strânseseră documente importante şi, deşi multe dintre ele fuseseră scanate şi salvate electronic, încă mai rămâneau

spre păstrare contracte diplomatice, rapoarte financiare, autorizaţii, precum şi alte documente. Tenzin pregătise o cameră în Mănăstirea Namgyal pentru a fi viitorul loc de depozitare al celor mai multe dintre acestea şi plănuise minuţios ca aceste arhive să fie transferate timp de trei zile consecutive – zile in care Sfinţia Sa, în mod neobişnuit, nu primea vizite. Astfel, nu aveau să fie aproape deloc întrerupţi.

În cele mai multe dintre organizaţii, sarcini de acest tip intrau în categoria „plictiseală administrativă”. Dar la Jokhang există o calitate neaşteptată conform căreia până și cele mai plictisitoare sarcini sunt îndeplinite de parcă ar însemna mult mai mult decât ceea ce se vede.

Transferarea arhivelor Sfinției Sale era un astfel de exemplu. Tenzin îşi expusese planul în linii generale la o ceașcă de ceai într-una dintre întâlnirile de după-amiază cu Dalai Lama. Sfinţia Sa fusese de acord și, spre surprinderea lui Tenzin, spusese că avea să-i aleagă personal pe călugării care aveau să ajute la transfer.

În dimineaţa următoare, Sfinția Sa se întoarse de la prima sesiune din templu cu doi călugări tineri, sănătoși și în formă, care aveau să primească instrucțiuni de la Tenzin. Împreună cu ei mai erau încă doi frați tineri novici, cu ochi mari, pe numele lor Tashi și Sashi, neajunşi încă la adolescenţă, care se ploconeau de fiecare dată când Sfinția Sa fie și numai privea în direcția lor.

– Avem voluntari pentru transfer.

Dalai Lama arătă către cei doi tineri.

– Precum și două ajutoare care să aibă grijă de PSS.

Dacă pe Tenzin îl surprinse cumva această informaţie, nu o arată deloc. Ce plan de relocare de arhive nu includea

managementul pisicesc? Era adevărat că traficul de documente prin biroul asistenţilor mi-ar fi întrerupt inactivitatea obișnuită.

Platforma mea de observare trebuia mutată. De aceea se hotărî ca, pentru cele trei dimineți în discuție, să fiu dusă în camera musafirilor de alături. O încăpere spațioasă, luminoasă, cu fotolii și măsuțe de cafea, cu o selecție de ziare și un birou de colț cu un computer. Aici era locul unde așteptau de obicei oamenii înainte de a intra în audiență la Sfinția Sa.

Însuși Dalai Lama explică ce îndatoriri aveau Tashi și Sashi. Urma să fiu transportată cu mare grijă în camera de oaspeți și pusă pe un pervaz din colț, unde fusese așezată o pătură din lână pentru mine. Două castronele ce conțineau apă, respectiv bobițe, aveau să fie ținute curate și pline. Dacă voiam să cobor, urma să fiu însoțită, ca nu cumva să ajung printre picioarele oamenilor. În timp ce dormeam, călugării novici aveau să mediteze lângă mine, recitând mantra „Om Mani Padme Hum”.

– Şi, mai presus de orice – expresia Sfinției Sale era fermă –, trebuie să vă purtați cu ea așa cum vă purtați cu un lama preferat.

– Dar *dumneavoastră* sunteți acela! Sashi, cel mai tânăr dintre novici, izbucni năvalnic, ducându-și mâinile la inimă.

– În acest caz, zâmbi Sfinția Sa, poartă-te cu ea ca și cum ar fi Dalai Lama.

*

Și exact așa se și purtară, cu respectul pe care mi-l arătau de obicei cei de la Café Franc. La sfârșitul acelei prime dimineți, întorcându-mă în biroul asistenţilor, mi-am găsit dulapul de acte dat la o parte. Ca orice pisică, îmi plac scenele familiare cu

o ușoară schimbare de poziție, așa că am sărit imediat pe dulap ca să privesc camera dintr-un unghi nou.

Uitasem deja de vocea ridicată a lui Tenzin la telefon din săptămâna precedentă, dar, în după-amiaza aceea, încheind conversaţia cu soţia sa, era clar că ceva îl tulbura.

Chogyal îl privi întrebător.

– Este vorba de Lauren, confirmă el. Săptămâna trecută, Susan a intrat în camera ei şi a surprins-o stând pe pat, aruncând priviri pe furiş şi ascunzând ceva la spate. A pretins că totul e în regulă.

Dar Susan a ştiut că nu era adevărat. Lauren se poartă ciudat în ultima vreme. Obosește foarte repede și se simte amețită. Nu este în apele ei. Într-o dimineață, Susan dădea cu aspiratorul în camera lui Lauren și a găsit niște pietre sub patul ei. De dimensiuni diferite. Susan nu a înțeles ce era cu ele. S-a întrebat dacă asta era ceea ce ascundea Lauren. Dar de ce ar ascunde pietre? Când Susan a întrebat-o despre pietre, Lauren a izbucnit în plâns. I-a luat ceva timp să recunoască, deoarece îi era rușine. Mânca pietre.

Chogyal rămase surprins.

– Pietre...?

– Simţea acea nevoie inexplicabilă și ciudată de a merge în grădină, de a găsi o piatră și de a o mesteca.

– Biata fată!

– Susan a dus-o la medic. Se pare că este ceva neobișnuit, dar nu fără precedent. Adolescentele simt nevoia uneori să mănânce cretă, săpun sau alte lucruri din cauza deficiențelor nutriționale. În cazul ei, lipsă de fier.

– Ah!

Chogyal ezită.

– Este vegetariană?

Tenzin dădu din cap aprobator.

– Ca mama ei.

– Îi pot da suplimente pe bază de fier?

– Ca soluție pe termen scurt. Dar medicii spun că ar trebui să-și ia fierul din alimentație. Recomandă carne slabă, de preferat de vacă. Dar ea nici nu vrea să audă.

– Din principiu?

– A spus: „Nu vreau să fiu responsabilă de uciderea animalelor! De ce nu pot pur și simplu lua un supliment pe bază de fier?" Susan și cu mine suntem foarte îngrijorați.

– Dificil de convins un adolescent.

– Copiii de vârsta asta nu-și ascultă părinții. Tenzin dădea din cap. Mă gândesc la o altă soluție.

*

Am aflat două zile mai târziu care era soluția. Era a treia zi, și ultima, de mutare a arhivelor. Moţăiam în camera oaspeţilor, cei doi călugări novici recitând mantre lângă mine, când Tenzin veni cu Lauren după el, cărându-i ghiozdanul. Își terminase orele şi, pentru că mama ei avea treabă, trebui să vină la Jokhang să-și facă temele. Asta se repeta de câteva ori pe an. De obicei, stătea în birou cu Tenzin și Chogyal, dar din cauza agitaţiei generale, Tenzin o așeză la biroul din colț din camera pentru oaspeţi.

Sau, cel puțin, asta era ceea ce lăsa să se creadă.

Scoțându-și cărțile, Lauren începu să lucreze la limba engleză. Era concentrată asupra exercițiului, fața îi era plină de bucurie, când, o jumătate de oră mai târziu, ușa apartamentului Sfinției Sale se deschise, iar el ieși afară.

– Lauren! Îmi pare bine să te văd!

Își duse palmele la inimă și făcu o plecăciune în fața ei.

Ea se ridicase deja din scaun și făcea și ea o plecăciune, înainte de a-l îmbrățișa sfioasă. Sfinția Sa o știa încă de când se născuse, iar între ei existau sentimente reale de afecțiune.

– Ce mai faci, draga mea?

Cei mai mulți dintre noi răspund cu un automatism politicos. Dar poate pentru că Dalai Lama pusese întrebarea sau poate datorită felului în care o făcuse să se simtă în acel moment, în loc de răspunsul obișnuit, ea spuse:

– Am lipsă de fier, Sfinția Voastră.

– Oh! Îmi pare tare rău.

Luându-i mâna, se așeză într-una din canapele și îi făcu semn să se așeze lângă el.

– Medicul spune asta?

Ea încuviință din cap.

– Se poate trata?

– Asta este problema.

Ochii ei se umplură de lacrimi.

– Spune că trebuie să mănânc carne.

– A, da. Tu ești vegetariană.

Îi mângâie mâna liniștitor.

– Să fii vegetarian tot timpul este ideal.

– Ştiu, răspunse ea cu tristețe.

– Dacă, din milă, te poți abține de la a consuma carnea ființelor vii, atunci este cel mai bine. Prin urmare, oricine poate face asta ar trebui să o ia în calcul. Dar dacă, din motive medicale, poți fi vegetarian *cea mai mare* parte din timp, atunci poate că asta și trebuie să faci.

– Cea mai mare parte din timp?

El încuviință din cap.

– Şi mie mi-au spus medicii că trebuie să mănânc carne din când în când, din motive de nutriție.

– Nu am știut asta.

Îl studie cu atenție.

– Da. M-am hotărât, chiar dacă nu pot fi vegetarian tot timpul, să urmez o dietă vegetariană pe cât de mult posibil, dar cu moderație. A fi sau a nu fi vegetarian nu trebuie să fie o chestiune de negru sau alb. Putem să găsim o cale de mijloc. Uneori, mâncând carne din motive de nutriție, dar nefiind necesar să mâncăm tot timpul. Dorința mea este ca toată lumea să ia în calcul acest lucru.

Se părea că Lauren nici măcar nu luase în considerație această posibilitate.

– Dar ce se întâmplă atunci când nu vrei ca *niciun* animal să fie ucis doar pentru ca tu să poți mânca? întrebă ea.

– Lauren, ai o inimă bună. Dar acest lucru nu este posibil.

– Este posibil pentru vegetarieni.

– Nu.

Sfinția Sa clătină din cap.

– Nici măcar pentru ei.

Ea își încreți fruntea.

– Fiinţele conștiente sunt ucise chiar și pentru o dietă vegetariană. Atunci când pământul este lucrat pentru a face loc recoltelor, habitatul natural este distrus, iar multe ființe micuțe sunt ucise. Se plantează recolte şi se folosesc pesticide, mii de insecte fiind astfel ucise. Vezi tu, este foarte greu să eviți să faci rău altor ființe, mai ales când e vorba de hrană.

Pentru Lauren, care crezuse că a fi vegetarian însemna ca nicio ființă vie să nu fie rănită, aceasta era o descoperire gravă. Certitudinea îi era zdruncinată.

– Medicul îmi recomandă să mănânc carne slabă, cum ar fi carnea de vită. Dar din perspectiva compasiunii, dacă tot trebuie să mâncăm carnea unui animal, nu ar fi mai bine să mâncăm peşte?

Sfinția Sa încuviință din cap.

– Înţeleg ce vrei să spui, dar sunt oameni care susțin că e mai bine să mănânci o vacă, deoarece o singură vacă poate asigura mai mult de o mie de mese. Un peşte, doar una. Uneori este nevoie de mulți creveți, de multe ființe simţitoare, pentru a asigura o singură masă.

Lauren îl privi pe Dalai Lama mult timp. În cele din urmă, spuse:

– Nu mi-am dat seama că lucrurile sunt atât de complicate.

– Este un subiect foarte controversat, aprobă el. Vei vedea că unii oameni îți vor spune că există o singură cale, *această* cale, care se întâmplă să fie cea pe care o văd ei, și că toți ceilalți ar trebui să facă ca ei. Dar, în realitate, este o chestiune de alegere personală. Ceea ce este important este să ne asigurăm că deciziile noastre sunt îndrumate de compasiune *și* înțelepciune.

Ea încuviință din cap cu toată convingerea.

– Înainte să mâncăm, indiferent că masa este vegetariană sau cu carne, ar trebui întotdeauna să ne gândim la ființele care au murit pentru ca noi să putem mânca. Viețile lor au fost la fel de importante pentru ele așa cum sunt viețile noastre pentru noi. Gândește-te la ele cu recunoștință și roagă-te ca sacrificiul lor să fie spre renașterea lor pe o treaptă evoluată – și ca tu să fii sănătoasă, astfel încât să poți atinge repede, repede starea de iluminare, ca să le conduci și pe ele în aceeași stare.

– Da, Sfinția Voastră, spuse Lauren, rezemându-se de el.

Pentru un moment, întreaga încăpere se umplu de o strălucire caldă. În colț, aproape de locul unde moţăiam, cei doi călugări novici, care ascultaseră conversația, continuară să-și repete mantra.

Sfinția Sa se ridică din canapea și, în timp ce se îndrepta spre camera oaspeţilor, zise:

– Pe cât posibil, este de folos să ne gândim la toate celelalte ființe ca fiind ca noi. Fiecare ființă caută să fie fericită. Fiecare ființă încearcă să evite suferința. Nu sunt obiecte sau lucruri care să fie folosite pentru folosul nostru. Știi, Mahatma Gandhi a spus odată: „Măreția unei națiuni și progresul ei moral se văd după felul în care sunt tratate animalele.” Interesant, nu-i așa?

*

Ceva mai târziu în acea după-amiază, eram cu Dalai Lama, ocupându-mi locul obișnuit de pe pervaz. Se auzi un ciocănit ușor în ușă și cei doi novici îşi făcură apariția.

– Ne-ați chemat, Sfinția Voastră? întrebă oarecum agitat Tashi, cel mai mare ca vârstă.

– Da, da.

Dalai Lama deschise unul dintre sertarele biroului său și scoase două *mala* de santal sau mătănii.

– Acesta este un mic dar ca mulțumire că aveți grijă de PSS, spuse el.

Fiecare băiat acceptă o mătanie, făcând o plecăciune drept mulțumire. Sfinția Sa menționă câteva cuvinte despre importanţa conștientizării în timpul meditației, apoi le zâmbi binevoitor.

Scurta audienţă luă sfârşit, dar cei doi novici rămaseră pe loc, privindu-se unul pe altul agitaţi.

Doar când Dalai Lama spuse: „Puteţi să mergeţi”, Tashi întrebă cu o voce piţigăiată:

– Vă pot pune o întrebare, Sfinţia Voastră?

– Desigur, răspunse el cu ochi scânteietori.

– Am auzit ce ați spus mai devreme despre ființele vii. Cum că nu sunt numai lucruri care să fie folosite.

– Da, da.

– Avem o mărturisire de făcut. Ceva îngrozitor ce am făcut.

– Da, Sfinția Voastră, interveni Sashi, dar s-a întâmplat înainte să devenim novici.

– Familia noastră din Delhi era foarte săracă, începu Tashi să explice. Într-o zi am găsit patru pisicuțe pe o străduță și le-am vândut cu 60 de rupii...

– ... și doi dolari americani, adăugă Sashi.

– Fără întrebări, spuse Tashi.

– Poate că au fost cumpărate datorită blăniţei lor, se aventură Sashi.

De pe pervazul unde eram, mi-am ridicat imediat privirea. Oare era adevărat ce-mi auzeau urechile? Erau acești doi novici

acei demoni lipsiți de scrupule care mă răpiseră cu cruzime din casa mea? Care în mod brutal ne smulseseră pe mine și pe frățiorii mei de la mama noastră înainte ca măcar să fim înțărcați? Care se purtaseră cu noi de parcă nu eram nimic mai mult decât niște mărfuri? Cum aș putea uita felul în care m-au umilit, împingându-mă într-o băltoacă de noroi, sau cum, atunci când nu au reușit să mă vândă, au plănuit să mă distrugă?

Pe lângă șocul simțit, m-am umplut de indignare.

Dar apoi mi-am dat seama: dacă nu ar fi fost ei să mă vândă, probabil că aş fi murit sau aş fi fost condamnată la o viaţă grea în mahalalele din Delhi. În schimb, mă aflam acolo, ca Leul de Zăpadă din Jokhang.

– Da, continuă Tashi. Ultima pisicuță era mică și murdară și de-abia putea să meargă.

– Voiam să o aruncăm, adăugă Sashi.

– O înveleam deja în ziar, spuse Tashi. Era mai mult moartă.

– Apoi, spuse Sashi, apare un oficial bogat și ne oferă 2 dolari. Uite-așa. Bucuria momentului îi era încă proaspătă în memorie.

La fel și în memoria mea.

Dar sentimentele lor legate de ceea ce se întâmplase atunci suferiseră o schimbare.

– Ne dăm seama cât de greșit este ceea ce am făcut.

Amândoi arătau plini de remușcări.

– Ne-am folosit de pisicuțe în interesul nostru.

– Înţeleg, încuviință din cap Sfinția Sa.

– În special de cea mai micuță dintre ele, spuse Tashi. Era foarte slăbită...

Sashi dădu din cap.

– Ni s-au dat toți acei bani, însă probabil că pisicuța a murit.

Frații se uitară agitați la Sfinția Sa, pregătindu-se pentru o condamnare a egoismului lor.

Doar că acea condamnare nu apăru.

În schimb, Dalai Lama le spuse pe un ton serios:

– În *Dharma*, nu există loc pentru vină. Vina nu-și are sensul. Nu are rost să ne simțim vinovați pentru ceva din trecut, ceva ce nu putem schimba. Dar regretul? Da. Acesta este de folos. Amândoi regretați sincer ceea ce ați făcut?

– Da, Sfinția Voastră, răspunseră ei în cor.

– Nu veți mai face rău astfel niciunei alte ființe vii?

– Nu, Sfinția Voastră!

– Când exersaţi compasiunea în meditație, gândiţi-vă la acele pisicuțe și la alte nenumărate ființe vulnerabile care au nevoie de protecție și iubire.

Trăsăturile Sfinției Sale se luminară.

– Cât despre pisicuța slăbită despre care credeți că a murit, veți descoperi că s-a transformat într-o ființă frumoasă.

Arătă spre locul unde stăteam pe pervaz. Când se uitară la mine, Tashi exclamă:

– Pisica Sfinției Sale?

– O persoană care face parte din personalul meu v-a plătit cei doi dolari. Tocmai ne întorseserăm din America și de aceea nu avea rupii.

Apropiindu-se de mine, mă mângâiară pe cap și pe spate.

– Este foarte bine că ne putem bucura cu toții de un cămin atât de bun ca acesta de aici, de la Mănăstirea Namgyal, spuse Sfinția Sa.

– Da, aprobă Sashi. Dar este o karma foarte ciudată având în vedere cum ne-am petrecut ultimele trei zile căutând aceeași pisică pe care am vândut-o atunci.

Poate că acea parte nu era atât de ciudată. Se crede că Dalai Lama este clarvăzător. Am bănuit că motivul pentru care îi alesese pe cei doi novici pentru a îndeplini acea sarcină fusese exact cel al acțiunilor lor din trecut. Le oferea posibilitatea de a repara lucrurile.

– Da, karma ne pune în tot felul de situații neașteptate, zise Sfinția Sa. Acesta este un alt motiv pentru care ar trebui să ne purtăm cu dragoste și milă față de toate ființele vii. Nu știm când și în ce circumstanțe ne întâlnim din nou cu ele. Uneori poate chiar în aceeași viață.

CAPITOLUL ZECE

Ai fost vreodată paralizat de indecizie, dragă cititorule? Te-ai aflat într-o situaţie în care, pe de o parte, dacă faci asta sau alta, va apărea un rezultat, însă dacă, pe de altă parte, faci ceva diferit, va apărea un rezultat mai bun – doar şansele să se întâmple asta sunt destul de slabe, aşa că mai bine rămâi la primul curs al acţiunii?

Poate că ţi-ai imaginat că noi pisicile nu suntem niciodată implicate într-o asemenea complexitate cognitivă. Poate că ai crezut că această povară existenţială este rezervată doar Homo sapiensului.

Aşa cum se întâmplă, nimic nu ar putea fi mai departe de adevăr. *Felix catus* – pisica domestică – poate că nu are de construit vreo carieră, de întreprins vreun demers comercial sau de parcurs vreun carusel zbuciumat de activităţi care îi face pe oameni fiinţe necruţător de ocupate. Însă există o sferă în care suntem surprinzător de asemănători.

Vorbesc, desigur, de chestiuni romantice.

Oamenii pot aştepta cu disperare pentru un anume mesaj, e-mail sau telefon. Noi pisicile avem feluri diferite de a comunica. Forma nu este importantă. Tot ceea ce contează este confirmarea a ceea ce căutăm cu disperare.

Exact într-o asemenea poziţie eram atunci când am dat peste prietenul meu tigrat. Atracţia mea a fost instantă, încă din clipa în care l-am văzut în lumina verde. Când ne-am întâlnit cu adevărat în răstimpul locuirii mele la Chogyal, a avut loc un *frisson* evident şi, credeam eu, reciproc. Dar acum că nu mai stăteam la Chogal, ştia el oare unde locuiam? Trebuia să fac mai multe eforturi – să spunem traversând într-o noapte curtea

templului şi explorând lumea tenebroasă, de infern de dincolo? Sau trebuia să rămân enigmatică, o felină misterioasă şi să mă bazez că mă va căuta el?

Lobsang, translatorul Sfinţiei Sale, a fost cel care a făcut lumină în cazul meu. Şi, aşa cum se întâmplă cu aceste lucruri, în felul cel mai surprinzător. Călugăr budist tibetan înalt şi subţire, pe la vreo treizeci de ani, Lobsang era originar din Bhutan, unde era o rudă îndepărtată a familiei regale. Primise o educaţie occidentală înaltă în America, absolvind Yale cu o diplomă în Filozofia Limbajului şi Semiotică. Pe lângă înălţime şi inteligenţa sa radiantă, era altceva care te făcea să devii conştient de momentul în care Lobsang păşea în cameră. O aură de calm. Era inundat de seninătate. O linişte profundă şi stăruitoare părea să emane din fiecare celulă a corpului său, contaminându-i pe toţi din jurul său.

În plus faţă de responsabilităţile sale ca translator, Lobsang era şi şeful neoficial al tehnologiei informaţiei de la Jokhang. De câte ori computerele erau necooperante, imprimantele, morocănoase, iar receiver-ele tv, agresiv-pasive, Lobsang era chemat pentru a trata problema cu logica sa calmă şi incisivă.

Aşa că, atunci când într-o după-amiază modemul principal de la Jokhang nu mai funcţionă, nu-i luă nici cinci minute lui Tenzin să îl convoace pe Lobsang din biroul său din fundul coridorului. După câteva verificări simple, Lobsang concluzionă că o defecţiune de linie era problema. Imediat fu solicitat ajutor de la compania de telefonie.

Aşa ajunse Raj Goel, reprezentantul serviciilor de suport tehnic de la Dharamsala Telecom, târziu în acea după-amiază, la Jokhang. Un bărbat firav, în jur de douăzeci şi ceva de ani, slab şi musculos şi cu un smoc des de păr, părea extrem de

nemulţumit că trebuia să asigure suport tehnic clienţilor. Neruşinare! Neobrăzare!

Cu privirea încruntată şi maniera sa răstită, ceru să-i fie arătate modemul şi liniile telefonice de la Jokhang. Acestea erau plasate într-o mică cameră în josul coridorului. Trântindu-şi servieta de metal pe un raft, cu un scrâşnet de furie, deschise încuietoarea, scoase o lanternă şi o şurubelniţă şi curând cercetă şi atinse nişte cabluri încâlcite, în timp ce Lobsang stătea la câţiva metri depărtare, atent în mod calm.

– Locul ăsta e o harababură, bombăni Raj Goel în barbă.

Lobsang dădea impresia că nu auzise observaţia.

Mormăind aplecat în genunchi şi urmărind un anume cablu până în spatele modemului, tehnicianul bodogăni oarecum ameninţător despre integritatea şi interferenţa sistemelor şi despre alte chestiuni codate, înainte de a apuca furios modemul, de a trage zdravăn câteva cabluri din spate şi de a le întoarce în mână pe-o parte şi pe alta.

Pe când Raj Goel îşi vărsa furia, se întâmplă să treacă pe acolo Tenzin. Întâlni ochii lui Lobsang cu o expresie de amuzament sec.

– Voi deschide asta, îi zise tehnicianul lui Lobsang pe un ton acuzator.

Translatorul Sfinţiei Sale dădu din cap.

– În regulă.

Cotrobăind prin servieta sa după o şurubelniţă mică, Raj Goel începu să lucreze la carcasa modemului defect.

– Nu-i momentul pentru religie.

Oare vorbea pentru sine? Vocea îi părea prea curajoasă.

– Un nonsens superstiţios, se plânse el câteva clipe mai târziu, chiar cu voce mai tare.

Lobsang nu era tulburat de aceste observaţii. Un zâmbet părea să-i fi apărut pe buze.

Însă Raj Goel căuta ceartă. Aplecat deasupra modemului şi luptându-se cu un şurub care nu ceda uşor, de data asta vorbi pe un ton care cerea un răspuns:

– Care-i rostul să împui capul oamenilor cu o credinţă prostească?

– Sunt de acord, replică Lobsang. Niciun rost.

– Aş! exclamă celălalt mai târziu, pe când triumfa asupra şurubului îndărătnic. Dar eşti religios.

De data asta îi aruncă lui Lobsang o privire încruntată.

– Eşti un Credincios.

– Nu văd lucrurile deloc aşa.

Lobsang emana un calm profund. După o pauză, continuă.

– Unul din ultimele lucruri pe care Buddha le-a transmis ucenicilor săi a fost că oricine credea fie şi un cuvânt pe care el îl propovăduia era un inconştient – doar dacă nu îl verifica prin propria experienţă.

Pete de transpiraţie începură să apară pe cămaşa de poliester a tehnicianului. Reacţia lui Lobsang nu era cea la care se aştepta.

– Cuvinte şirete, bombăni el. Văd oameni închinându-se lui Buddha în temple. Rostind rugi. Ce e asta dacă nu credinţă oarbă?

– Înainte să răspund la asta, permite-*mi* să te întreb ceva.

Lobsang se sprijini de tocul uşii.

– Eşti la Dharamsala Telecom. Vin două apeluri dimineaţa: unul de la un client care şi-a răsturnat accidental un dulap de acte peste modem, iar celălalt de la un client care s-a înfuriat aşa de tare pe soţia sa pentru cumpărăturile online, încât şi-a zdrobit modemul cu un ciocan. În ambele situaţii, modemurile sunt distruse şi trebuie reparate sau înlocuite. Îi tratezi pe ambii clienţi la fel?

– Sigur că nu, se încruntă Raj Goel. Ce are asta de-a face cu plecăciunile şi îngenuncheatul în faţa lui Buddha?

– Destul de mult.

Seninătatea lui Lobsang nu putea să contrasteze mai mult cu iritarea lui Raj Goel.

– Îţi voi explica de ce. Dar cei doi clienţi...

– Unul a fost un accident, interveni tehnicianul, cu vocea ridicată. Celălalt a fost un act deliberat de vandalism.

– Spui de fapt că intenţia e mai importantă decât acţiunea în sine?

– Fireşte.

– Aşadar, atunci când o persoană se închină lui Buddha, ceea ce contează cu adevărat este intenţia, şi nu închinatul?

Abia în acea clipă reprezentantul suportului tehnic începu să realizeze că nu mai ştia pe unde să scoată cămaşa. Dar nu era gata să bată în retragere.

– Intenţia e evidentă, argumentă el.

Lobsang ridică din umeri.

– Tu să-mi spui.

– Intenţia este că îţi ceri iertare de la Buddha. Speri la mântuire.

Lobsang izbucni în râs. Maniera sa era totuşi atât de blajină, încât pentru prima dată indignarea lui Raj Goel părea să slăbească.

– Cred că te gândeşti la altceva, zise Lobsang după o vreme. Fiinţele iluminate nu pot să-ţi înlăture suferinţa sau să îţi ofere fericire. Dacă ele ar putea face asta, nu ar fi făcut-o deja până acum?

– Atunci de ce să ne mai pese?

Tehnicianul îşi scutura capul pe când mânuia nervos modemul.

– Aşa cum ai spus, intenţia este importantă. Statuia lui Buddha înfăţişează o stare de iluminare. Buddhaşii nu pretind ca oamenii să se plece în faţa lor. De ce le-ar păsa? Când ne plecăm, ne reamintim nouă înşine că potenţialul nostru natural este unul al iluminării.

Raj Goel înlăturase carcasa modemului şi umbla la conexiunile circuitelor din interior.

– Dacă nu îl venerezi pe Buddha – încercă el să-şi reţină asprimea glasului, deşi părea că era un efort –, atunci despre ce e budismul?

Lobsang reuşise până în acel moment să-şi facă o idee despre vizitatorul său înainte de a-i da un răspuns la care să se poată raporta.

– Ştiinţa minţii, zise el.

– Ştiinţă?

– Dacă cineva ar întreprinde mii de ore de cercetare riguroasă pentru a descoperi adevărul despre natura conştiinţei? Să presupunem că alţii au multiplicat cercetarea sute de ani. N-ar fi uimitor nu numai să avem o înţelegere

intelectuală a potenţialului mental, ci şi să stabilim cea mai rapidă şi directă cale de a-l realiza? Asta este ştiinţa budismului.

Umblând la mecanismul modemului, Raj Goel îi înlocui carcasa. După o vreme zise:

– Mă interesează fizica cuantică.

Apoi, după o clipă de pauză, anunţă:

– Modemul funcţionează, însă trebuie să-l resetez, pentru a fi în siguranţă. Defecţiunea de linie a fost transmisă. Ar trebui să funcţioneze în vreo douăsprezece ore.

Poate că prezenţa extrem de calmă a lui Lobsang începuse să aibă efect asupra lui. Sau poate că explicaţiile translatorului îl opriseră să mai facă ceva. Însă nu mai există niciun mormăit sau suspin până când îşi termină treaba şi îşi strânse sculele.

Pe drumul de întoarcere pe coridor, pe când treceau pe lângă biroul lui Lobsang, translatorul zise:

– Am ceva aici ce te-ar putea interesa.

Se strecură înăuntru şi luă o carte de pe un raft de la perete.

– *The Quantum and the Lotus*. („Cuantumul şi Lotusul”, *n. trad.*)

Raj Goel citi titlul înainte de a atinge cartea deschisă.

– Poţi s-o împrumuţi dacă vrei.

Pe pagina de titlu a cărţii lui Matthieu Ricard exista o dedicație.

– E semnată, remarcă vizitatorul.

– Matthieu este un prieten de-al meu.

– A vizitat Jokhangul?

– L-am întâlnit prima dată în America, zise Lobsang. Am trăit acolo vreme de zece ani.

Pentru prima dată, Raj Goel se uită atent la Lobsang. Acea revelaţie era de mult mai mare interes pentru el decât orice altceva spusese translatorul. Realizarea potenţialului nostru natural. Atingerea iluminării. Bla-bla. Dar *să fi trăit în America zece ani*?!

– Mulţumesc, zise vizitatorul, strecurând cartea în servietă. O voi returna.

*

În următoarea luni după-amiază, am auzit vocea lui Raj Goel pe coridor. Cum vizitatorii extraordinar de necuviincioşi sunt foarte rari, curiozitatea îmi distrase atenţia de la siesta mea de după-amiază către vizitatorul lui Lobsang, care se înfiinţase în biroul său.

Venise oare tehnicianul ca să provoace un alt conflict?

Însă Raj Goel, care tocmai sosise, era o altă persoană decât reprezentantul suportului tehnic arţăgos şi furios de săptămâna trecută. Fără acea ostilitate energică, avea o înfăţişare oarecum oropsită, cu cămaşa sa decolorată şi servieta ponosită.

– Nu mai sunt probleme cu linia telefonică? confirma el, pe când umblam în urma lui prin biroul lui Lobsang.

– Funcţionează perfect, mulţumesc.

Lobsang era la biroul său.

Vizitatorul scoase din servietă cartea luată cu împrumut.

– Mi-a oferit o perspectivă interesantă, zise el.

Ceea ce voia să spună era: „Îmi pare rău că am fost aşa de insuportabil săptămâna trecută.”

Ca absolvent de semiotică, Lobsang înţelese asta.

– Bun, dădu el din cap. Speram să consideri asta stimulativ.

De fapt, voia să spună: „Scuzele sunt acceptate. Toţi avem zile proaste.”

Se făcu o pauză. Punând cartea pe biroul lui Lobsang, Raj Goel făcu un pas înapoi. Nu se uită direct la Lobsang, însă privi prin birou câteva clipe, încercând să găsească cuvintele potrivite.

– Aşadar... ai trăit în America? întrebă el în cele din urmă.

– Da.

– Zece ani?

– Exact.

O altă pauză lungă. Apoi:

– Cum este acolo?

Lobsang se retrase de la birou şi aşteptă până ce vizitatorul său îl privi în cele din urmă în ochi.

– De ce vrei să ştii?

– Pentru că vreau să stau acolo o vreme, însă familia mea vrea să mă însor, începu Raj Goel.

Părea că întrebarea lui Lobsang îndepărtase un anume blocaj. Odată ce Raj Goel începu, nimic nu-l mai putu opri.

– Am prieteni în New York care îmi spun: „Vino să stai la noi” şi sunt foarte înclinat să fac asta, pentru că mi-am dorit toată viaţa să vizitez Big Apple şi să câştig dolari adevăraţi şi poate chiar să întâlnesc un star de cinema. Însă vezi, părinţii mi-au ales această fată, iar părinţii ei vor şi ei să ne căsătorim şi spun: „America o să fie mereu acolo.” Şi şeful meu mă presează să fac un training în management, însă împrumutul mă va lega de companie timp de şase ani şi mă simt prins în capcană. Iar presiunea de la job este deja copleşitoare.

După această revărsare bruscă, tăcerea din biroul lui Lobsang era palpabilă. Lobsang arătă către două scaune din colţ.

– Vrei un ceai?

Puţin mai târziu, cei doi stăteau alături. Pe când Lobsang îşi sorbea ceaiul, Raj Goel nu prisosi niciun detaliu despre presiunea conflictuală – presiune care era, fără îndoială, adevărata sursă a comportamentului său neplăcut de săptămâna trecută. Îi spuse lui Lobsang despre agonia urmăririi prietenilor săi pe Facebook şi You Tube pe când călătoreau prin America. Cum părinţii săi credeau că o poziţie de middle management la Dharamsala Telecom era cel mai bun lucru la care putea aspira, însă el avea propriile idei, mai antreprenoriale. Cum instinctul său de a-şi lua zborul era într-o permanentă contradicţie cu loialitatea pe care o simţea faţă de părinţii săi, care făcuseră mari sacrificii pentru a-i asigura o educaţie bună.

Mai ales în ultimele săptămâni trecuse printr-o mare anxietate şi nopţi nedormite. Îi spuse lui Lobsang cum încercase să fie raţional, luând în calcul şi avantajele, şi dezavantajele fiecărui plan de acţiune.

Întocmai în acel moment interesul meu spontan faţă de conversaţie deveni brusc personal. Să încerce să cântărească un plan de acţiune faţă de altul – asta suna familiar! Eu şi Raj Goel eram la fel în această privinţă.

În cele din urmă, vizitatorul mărturisi adevăratul scop al vizitei sale din acea dimineaţă:

– Sper să-mi dai un sfat care să mă ajute să iau o decizie.

Făcându-mi drum spre un fotoliu gol, m-am urcat pe el şi l-am fixat pe Lobsang cu o expresie de claritate albastră. Eram foarte

interesată să aud ce avea de spus.

– Nu am vreo înţelepciune aparte, zise Lobsang, în felul în care o fac mereu practicienii înţelepţi. Nu am calităţi sau realizări. Nu ştiu de ce crezi că te pot sfătui.

– Dar ai trăit în America timp de zece ani.

Raj Goel era vehement.

– Şi...

Lobsang aşteptă să termine.

– ... ştii diverse lucruri.

Raj Goel îşi coborî privirea, ca şi cum era stânjenit să admită asta, mai ales faţă de o persoană despre a cărei capacitate mentală se întrebase cu o săptămână în urmă.

Lobsang îl întrebă simplu:

– O iubeşti pe fată?

Raj Goel părea surprins de întrebare. Dădu din umeri.

– Am văzut doar o dată o fotografie cu ea.

Răspunsul lui rămase în suspans o vreme, ca un fel de rotocol de fum.

– Mi s-a spus că ea vrea copii, iar părinţii mei vor şi ei să avem copii.

– Prietenii tăi din America, cât timp vor sta acolo?

– Au vize pentru doi ani. Plănuiesc să călătorească pe toată coasta.

– Dacă vrei să li te alături, trebuie să pleci...?

– Curând.

Lobsang încuviinţă din cap.

– Ce te reţine?

– Părinţii mei, replică Raj Goel oarecum retezat, ca şi cum Lobsang nu pricepuse nimic din ce îi spusese. Căsătoria aranjată. Şeful meu care vrea ca eu să...

– Da, da, trainingul în management.

Tonul lui Lobsang era sceptic.

– De ce o spui aşa?

– Aşa cum?

– Ca şi cum nu mă crezi cu adevărat.

– Pentru că aşa este. Zâmbetul lui Lobsang era atât de compătimitor, atât de amabil, că era imposibil să se simtă jignit.

– Pot să-ţi arăt formularele, îi zise vizitatorul. Trebuie depuse.

– O, cred tot ce spui despre training, părinţi şi căsătorie. Doar că nu cred că acestea sunt *adevăratele* motive pentru care te simţi prins în capcană.

Cute adânci îi brăzdară fruntea lui Raj Goel. Însă acum erau cute de perplexitate.

– Credeam că vei fi de acord că acestea sunt responsabilităţi importante.

– De ce – pentru că sunt un călugăr budist? îl dojeni Lobsang. Pentru că sunt o persoană religioasă care vrea să susţină status quo-ul? De aceea îmi ceri sfatul?

Raj Goel părea stânjenit.

– Raj, eşti un tip tânăr, inteligent şi iscoditor. Ţi s-a oferit o oportunitate unică. Şansa de a deveni un om de lume şi de a înţelege mult mai multe, nu numai despre America, ci şi despre sine. De ce *nu* vrei să profiţi de această oportunitate?

Lobsang o formulă ca o întrebare serioasă şi îi luă ceva timp vizitatorului să răspundă.

– Din cauză că sunt speriat de ce se poate întâmpla?

– Teamă, zise Lobsang. Un instinct care îi împiedică pe mulţi să ia măsuri care, în adâncul lor, ştiu că îi vor elibera. Precum o pasăre într-o colivie a cărei uşiţă s-a deschis, suntem liberi să plecăm în căutarea împlinirii, însă teama ne face să căutăm tot felul de motive pentru a nu o face.

Raj Goel se holbă o vreme la podea înainte de a întâlni privirea lui Lobsang.

– Ai dreptate, acceptă el.

– Shantideva, gurul budist indian, a rostit câteva vorbe înţelepte despre asta, zise Lobsang. Începu să citeze: „Când ciorile vor vedea un şarpe murind, / Vor acţiona ca şi cum ar fi vulturi. / În acelaşi fel, dacă încrederea de sine îmi este slabă, / Voi fi rănit de cel mai mic eşec.”

Nu e momentul acum să fii slab sau să laşi teama să te copleşească, Raj. Ai putea descoperi că, înfruntându-ţi cu capul sus temerile, lucrurile nu pot fi aşa de rele cum crezi. Poate că după ce părinţii tăi se vor obişnui cu ideea, nu vor fi dezamăgiţi. Căsătoria aranjată poate aştepta. Sau poate că peste doi ani poate apărea o altă partidă. Între timp, sunt multe alte lucruri pe care trebuie să ţi le doreşti. Sunt sigur că vei considera America un loc uimitor.

– Ştiu, zise Raj Goel, de data aceasta cu convingere.

Aplecându-se înainte, îşi luă servieta şi practic sări de pe scaun cu un ţel nou descoperit.

– Ai perfectă dreptate! Îţi mulţumesc foarte mult pentru sfat!

Cei doi bărbaţi dădură mâna cu căldură.

– Poate că vei întâlni chiar un star de cinema, sugeră Lobsang.

– De aceea trebuie să simt teama, declară cu fervoare Raj Goel, şi totuşi s-o fac!

*

E interesant cum, odată ce ai decis să urmezi un alt plan de acţiune, evenimentele par să te ajute. Nu întotdeauna într-un mod evident sau imediat. Şi uneori în feluri pe care nu le-ai luat niciodată în calcul.

În acea noapte, inspirată de sfatul lui Lobsang precum Raj Goel, am decis să străbat curtea templului spre locul în care ardea lumina verde, la capătul gheretei doamnei Patel. Nu aveam să mai accept scuze prosteşti să stau pironită pe pervaz. Teama de eşec sau de refuz nu era pentru mine. Nu eram vreun peruş năuc care stă într-o colivie cu uşiţa deschisă.

Expediţia nu a fost un succes. Nu numai că motanul meu tigrat nu se materializă, ci, cum umblam în mod obişnuit pe alei, m-am trezit simţindu-mă din ce în ce mai pierdută. Doar mulţumită unui călugăr de la Namgyal, care mă recunoscu ca PSS şi mă aduse înapoi la uşa casei mele, seara aceea nu se termină într-un fiasco total.

Însă în după-amiaza următoare, după siesta mea de după prânz, treceam pe la Café Franc, când apăru brusc lângă mine admiratorul meu vărgat.

– Nu pot să cred că ai făcut asta! exclamă el, referindu-se la vizita mea insolentă în restaurantul unuia care se presupune că urăşte pisicile.

– Ah, am zis eu cu un ridicat din umeri, emoţionată nu numai că îşi făcuse apariţia, ci şi că o făcuse într-un moment în care posedam un *savoir-faire* aproape imposibil. Aşa se fac lucrurile.

– Unde mergi? voi el să ştie.

– La Jokhang, am răspuns eu.

– Eşti un membru al gospodăriei?

– Ceva de genul ăsta.

Aveam să dezvălui adevărul despre statutul meu nobil la timpul potrivit.

– Mă aşteaptă în douăzeci de minute o poală în care să stau.

– În poala cui?

– Nu aş putea să spun. Când oamenii au o audienţă cu Dalai Lama, este *total* confidenţial.

Ochii motanului se deschiseră larg.

– Măcar dă-mi un indiciu! insistă el.

– Profesionalismul meu mi-o interzice, i-am zis eu.

Apoi, după ce ne-am plimbat o vreme, am adăugat:

– Îţi pot spune doar că este o gazdă de talk show, blondă, americană.

– Sunt atât de multe.

– Ştii, cea care îşi ridică mereu publicul în picioare pentru a dansa. Este chiar ea o bună dansatoare.

Însă tigruțul nu o dibuia.

– Cea măritată cu acea actriţă senzaţional de frumoasă care este ocrotitoarea pisicilor fără adăpost.

– Ce actriţă senzaţional de frumoasă este ocrotitoarea pisicilor fără adăpost?

Subtilitatea, aveam eu să descopăr, nu era un atu al admiratorului meu.

– S-o lăsăm baltă, am zis eu, refuzând să renunţ la toată discreţia mea. În acelaşi timp, nu-mi doream să par total arogantă. Spune-mi, cum te cheamă?

– Mambo, replică el. Şi pe tine?

– Am multe nume, am început eu.

– De obicei aşa e la cei cu pedigree.

Am zâmbit, lăsând să treacă înţelegerea greşită. Nu tocmai din cauza circumstanţelor backgroundul meu familial impecabil nu e formal dovedit?

– Dar trebuie să ai un nume uzual.

– În cazul meu, am replicat eu, sunt iniţiale. PSS.

– PSS?

– Exact.

Ne apropiam de porţile de la Jokhang.

– De la ce vin?

– Asta îţi rămâne ca temă de gândire, Mambo. Eşti o pisică de stradă înţeleaptă.

I-am văzut pieptul musculos umplându-se de mândrie.

– Ştiu că vei reuşi.

M-am întors în direcţia Jokhangului.

– Cum pot da de tine? strigă el.

– Caută-mă când te vei afla sub lumina verde care arde toată noaptea.

– O ştiu.

– Şi adu-ţi pălăria aurie.

*

Noaptea următoare era acolo. Stăteam pe pervazul meu, însă mă făceam că nu-l văd. Nu trebuia să mă las aşa de uşor. Voiam să testez cât de devotat era cu adevărat. Când mieună două nopţi mai târziu, m-am înduioşat şi am coborât scările.

– Am reuşit, îmi zise el când eram la ceva depărtare de piatra pe care stătea – în acelaşi loc unde îl văzusem pentru prima oară.

– Ce ai reuşit?

– Pisica Sfinţiei Sale. Tu eşti asta, nu-i aşa?

Pentru o clipă, întreaga lume păru să se oprească, ţinându-şi respiraţia, aşteptând ca marele mister al identităţii mele să fie revelat.

– Da, Mambo, am încuviinţat eu în cele din urmă, fixându-l cu ochii mei mari, albaştri. Însă nu face mare caz de asta.

Glasul îi scăzu într-o şoaptă.

– Nu pot să cred. Eu, din mahalaua din Dharamsala. Iar tu cu propriile iniţiale. Adică eşti practic din familia regală!

– O pisică poate fi...

Ce puteam să spun fără să pară în zadar? Bodhicatva Sfinţiei Sale? Rinpoche de la Café Franc? Cea Mai Frumoasă Fiinţă Care A Trăit Vreodată a doamnei Trinci? Leul de Zăpadă al lui Tenzin şi Chogyal? (Sau, ferească sfântul, Şoricica Flocoasă a şoferului?)

– O pisică poate fi PSS, am zis eu în cele din urmă, însă este totuşi... destul de mult... o pisică.

– Înţeleg ce zici.

Mă îndoiam destul de tare. Nu eram pe de-a-ntregul sigură ce voiam să spun.

– Aşadar, ce ţi-ai propus pentru noaptea asta?

*

Dragă cititorule, te voi scuti de detaliile a ceea ce s-a petrecut în acea noapte şi în următoarele. Nu sunt genul ăla de pisică. Şi aceasta nu este genul ăla de carte. Iar tu nu eşti cu siguranţă genul ăla de cititor!

E suficient să spun că nu a trecut o zi fără să îi mulţumesc lui Lobsang, din toată inima, pentru vorbele sale înţelepte. Şi lui Shantideva. Şi companiei Dharamsala Telecom pentru a-l fi trimis la Jokhang pe reprezentantul său nervos de la suportul tehnic.

*

La două luni după vizita lui Raj Goel, mă aflam la locul meu obişnuit de pe dulapul de acte din biroul asistenţilor atunci când trecu pe acolo Lobsang.

– Azi a venit prin poştă ceva pentru tine, îi zise Tenzin, răsfoind prin nişte plicuri de pe birou înainte de a scoate o carte poştală lucioasă dezvăluind o celebritate feminină fermecătoare.

– Raj Goel? Lobsang scrută cartea poştală şi citi semnătura, încercând să-şi amintească numele. O, *acel* Raj!

– Prieten? se interesă Tenzin.

– Îţi aminteşti de tipul de la Dharamsala Telecom care a venit acum două luni să verifice defecţiunea telefonică? Se pare că acum lucrează la una din cele mai mari companii telefonice din America.

Sprâncenele lui Tenzin se ridicară pentru o clipă.

– Sper că şi-a îmbunătăţit manierele, altfel nu va mai lucra acolo prea mult timp.

– Sunt sigur că aşa a făcut, zise Lobang, acum că a scăpat de propria teamă de eşec.

Chicoti şi continuă să citească cartea poştală.

– Chiar săptămâna trecută a reparat telefonul acesteia.

Arătă cartea poştală.

– Cine e ea? întrebă Chogyal.

– O actriţă americană faimoasă care este şi un fel de ocrotitoare a pisicilor fără adăpost.

Se întoarse să mă privească cu o expresie atotştiutoare care voia să dea impresia falsă că nu avea nicio calitate deosebită.

– Această carte poştală închide frumos cercul întâlnirii noastre cu Raj Goel, nu-i aşa, PSS?

CAPITOLUL UNSPREZECE

Există vreun dezavantaj în a fi Pisica lui Dalai Lama?

Simpla întrebare poate părea absurdă, la fel cum poate părea fără noimă să sugerez o astfel de ingratitudine care vă determină pe mulți dintre voi să mă ia în clipa asta drept o afurisită răzgâiată din cale-afară, o felină din acelea cu părul lung și față plată a căror expresie rece dă senzația că nimic nu le ajunge la nas.

Dar să nu ne grăbim, dragă cititorule. Nu există cumva două fețe ale poveștii?

Este adevărat că puține pisici din istorie au beneficiat de condițiile unice de care mă bucur eu. Nu numai că mi se îndeplinește orice nevoie materială și mi se face orice plăcere – uneori chiar înainte de a-mi da seama de ea –, dar lumea cerebrală îmi este animată de o mulțime de vizitatori și de activități care se desfășoară în jurul meu. Emoțional, este greu de imaginat că pot fi iubită și adorată mai mult decât sunt deja de către cei pentru care, la rândul meu, simt cel mai sincer devotament.

Iar spiritual, după cum știi deja, este de-ajuns ca Sfinția Sa să intre într-o cameră, pentru ca toate aparențele și concepțiile banale să dispară, lăsând în schimb o senzație de profundă bunăstare. Dat fiind faptul că mi-am petrecut atât de mult timp zi de zi în prezența sa, că am dormit noapte de noapte la picioarele lui și că mi-am petrecut atâtea ore în poala sa, trebuie că sunt cea mai norocoasă pisică de pe planetă.

Şi atunci, unde anume sunt dezavantajele?

După cum explică Dalai Lama destul de des, dezvoltarea interioară este un lucru pentru care fiecare dintre noi trebuie

să ne asumăm responsabilitatea. Alte ființe nu ne pot face mai conștienți, astfel încât să experimentăm din plin paleta completă a experiențelor zilnice. În mod similar, alte ființe nu ne pot forța să fim mai răbdători sau mai buni, indiferent de cât de favorabilă ne-ar fi această răbdare sau bunătate. Cât despre îmbunătățirea concentrării din timpul meditației, acesta este un lucru pe care, în mod evident, trebuie să îl facem pentru noi înșine.

Şi așa ajungem la miezul problemei, motivul stânjenitoarei mele, dar de necontestat, neliniști.

Zi după zi, stau în audiențe cu Sfinția Sa, luând aminte la experiențele de meditație ale practicanților avansați, știind că sunt incapabilă de a medita mai mult de două minute fără să fiu distrasă. Nu trece o săptămână fără să aud despre minunatele aventuri ale conștientului pe care le au yoghinii atunci când dorm sau când sunt în moarte clinică. Dar atunci când închid ochii noaptea, adorm buștean imediat.

Dacă aș sta la o familie care și-ar petrece timpul la televizor atât de mult cât își petrece Dalai Lama timpul meditând și ale căror minți ar fi la fel de agitate ca a mea, poate că atunci, cred uneori, nu aș mai fi atât de dureros de conștientă de propriile mele limite. Dacă aș fi înconjurată de persoane care ar crede că oamenii și acțiunile din viața lor sunt răspunzătoare pentru fericirea sau nefericirea lor, și nu atitudinea lor față de acei oameni sau acele acțiuni – ei bine, atunci aș putea fi considerată cea mai înțeleaptă dintre pisici.

Dar nu sunt.

Prin urmare, nu pot fi.

În schimb, sunt momente în care mă simt atât de nepotrivită, încât nici nu are rost să mai încerc măcar să devin o

bodhicatva. Bietele mele abilități de meditație. Obișnuitele mele gânduri negative. Locuind la Jokhang te face să te simți ca un pitic printre giganți! Asta ca să nu mai spun că am tot felul de trăsături personale imperfecte, cum ar fi alteregoul meu care poftește la gluten, poftă cu care mă lupt în fiecare zi, și imperfecțiuni de natură fizică, care devin evidente în momentul în care merg, din cauza picioarelor mele din spate. Și, exact ca un fir de nisip ascuțit care îmi macină respectul de sine, durerosul fapt că originea mea fără cusur este – oh, vai și-amar de mine! – nedocumentată și posibil să rămână astfel pentru totdeauna. Este greu să crezi că ești diferit, special sau – îndrăznesc să spun – cu sânge albastru, fără hârtiile doveditoare.

Cam acestea erau gândurile mele într-o dimineață, în timp ce mergeam agale spre Café Franc pentru un mic dejun de suflet. Făcându-mi loc printre mesele agitate, m-am oprit să-i dau pupici umezi lui Marcel, care devenise mai prietenos cu mine de la sosirea lui Kyi Kyi. I-am făcut pe plac lui Franc și am tors atunci când s-a aplecat să mă mângâie. Apoi, dându-mă din calea șefului de sală Kusali, care avea câte trei farfurii cu mâncare pe fiecare braț, m-am urcat la locul meu obișnuit printre revistele lucioase de modă și mi-am supravegheat scena privată.

Erau, ca de obicei, tot felul de călători – excursioniști, Căutători, Nou Veniți, precum și vârstnici în pantofi sport. Dar atenția îmi fu imediat atrasă de un bărbat de vreo 30 de ani care stătea singur chiar la masa de lângă mine, citind o copie după *Biologia credinţei* a lui Bruce Lipton. Tânăr şi prezentabil, cu ochi căprui, frunte înaltă și păr negru, cârlionțat, citea cu o rapiditate care sugera un intelect feroce în spatele unei perechi de ochelari de citit oarecum banali.

Sam Goldberg era unul dintre clienții fideli ai cafenelei. Sosit în Mcleod Ganj cu o lună în urmă, odată ce descoperi Café Franc deveni imediat un vizitator zilnic. Nu îi luă mult timp lui Franc să se prezinte. Cei doi schimbară politeţuri, lucru care îmi permise să aflu că Sam luase o pauză după ce își pierduse slujba din Los Angeles. Se afla în Mcleod Ganj pe perioadă nedeterminată. Citea în medie cam patru cărți pe săptămână. Era un blogger pătimaș în chestiuni de minte/trup/spirit. Și avea cam 20.000 de urmăritori online.

În timpul unei conversații din săptămâna precedentă se ivise o nouă posibilitate interesantă. Într-o perioadă neaglomerată între orele dimineții și prânz, Franc își trase scaunul în fața lui Sam – o onoare pe care rareori o oferea clienților.

– Ce anume citești azi? întrebă el, oferindu-i un latte din partea casei.

– Oh, îți mulțumesc! Foarte amabil.

Sam aruncă o privire spre cafea – şi una foarte scurtă spre Franc – înainte de a-și relua lectura.

– Este comentariul lui Dalai Lama despre *Sutra Inimii*, spuse el. O carte fundamentală și una dintre preferatele mele. Cred că am citit-o de zeci de ori. Alături de *Heart of Understanding* („Inima înțelegerii”, *n. trad.*) a lui Thich Nhat Hanh, este lucrarea care m-a ajutat cel mai mult să înțeleg ce este sutra.

– Originea dependentă este un subiect dificil, remarcă Franc.

– Cel mai dificil, aprobă Sam. Dar pentru o înțelegere mai pe larg nu poți merge mai departe de *Mahamudra Instruction to Naropa în Twenty-Eight Verses* („Învăţătura Mahamudra către Naropa în douăzeci și opt de versuri”, *n. trad.*) scrisă de Tilopa sau de *Main Road of the Triumphant Ones* („Drumul învingătorilor”, *n. trad.*) scrisă de Primul Panchen Lama.

Versurile lui Tilopa sunt minunat de însuflețite, iar poezia reușește uneori să dea un înțeles mai clar decât cel pe care îl dau înseși cuvintele. Învățăturile lui Panchen Lama sunt mult mai prozaice. Dar puterea și claritatea lor sunt exact ceea ce-ți trebuie când meditezi asupra unui astfel de subiect.

Franc se gândi în liniște la acest lucru timp de o clipă înainte de a spune:

– Mă uimești, Sam. Se pare că, indiferent de subiectul de care te întreb, poți turui o listă de cărți cu tot cu comentariul de rigoare.

– Oh, n-n-n-nu.

Pete de roșeață apărură pe obrajii palizi ai lui Sam.

– Poate unde trebuie să ții pasul cu ceea ce este pe blog?

– De fapt, blogul a fost mai degrabă un rezultat – Sam îi aruncă o privire lui Franc fără să stabilească contact vizual – decât o cauză.

– Ai fost dintotdeauna un șoarece de bibliotecă?

– În industria asta este mai bine să fii unul. Adică în-în-industria în care am fost până acum.

– Şi ce industrie a fost asta? întrebă Franc într-un stil familiar.

– Vânzare de cărți.

– Vrei să spui…?

– Am lucrat pentru o librărie.

– Sună… interesant.

Am recunoscut strălucirea din ochii lui Franc. Era aceeași ca atunci când descoperise că sunt pisica lui Dalai Lama.

– Am condus secțiunea minte/trup/spirit, continuă Sam. A trebuit să rămân la curent cu toate titlurile.

– Spune-mi, zise Franc, aplecându-se înainte, cu coatele pe masă. Trecerea asta la cărțile electronice înseamnă cumva sfârșitul librăriilor?

Sam se aranjă în scaun înainte de a-l putea privi în ochi pe Franc.

– Nu putem ghici viitorul, dar chiar cred că unora dintre ele le va merge bine. Cele care vând un anume tip de cărți. Poate care organizează evenimente.

– Cum ar fi cafenele unde se vând cărți?

– Exact.

Franc îl privi pe Sam cu atenție pentru mai mult timp înainte de a-i spune:

– M-am tot gândit în ultimele câteva luni cum să fac să-mi diversific afacerea. Am suprafața aceea, separată de restul meselor, care este prea puțin folosită.

Arătă spre locul în care lumina era mai slabă, iar mesele adesea libere.

– Mulţi dintre turiștii care trec pe-aici în fiecare zi vor să cumpere o carte, și nu există niciun loc de unde să achiziționeze vreuna. Problema este că nu știu nimic despre cum să te ocupi de o librărie. Și nici nu am cunoscut pe cineva care să știe, până acum.

Sam încuviință din cap.

– Deci, ce crezi?

– Cred că este exact genul de loc potrivit pentru o librărie. După cum spui și tu, nu există competiție. Prinde bine că semnalul de la mobil este slab, astfel încât nu prea poți să descarci e-book-uri...

– Mulţi dintre clienții noștri sunt deja foarte interesați de cărțile despre minte/trup/spirit, interveni Franc. Sunt aici citindu-le tot timpul.

– Dacă vin pentru experiență în general, adăugă Sam, ai putea să lărgești acea experiență completând-o cu vânzarea de noi cărți, CD-uri, eventual cadouri.

– Noutăţi budiste și hinduse.

– Numai cele de bună calitate.

– Desigur.

Timp de trei secunde, Sam îl privi în ochi pe Franc. Strălucirea din ochii lui Franc se transformă în entuziasm în adevăratul sens al cuvântului. Până și obișnuita timiditate a lui Sam părea să se fi evaporat.

Apoi Franc întrebă:

– Ai vrea să organizezi tu asta?

– Adică...?

– Şi să te ocupi de asta. Să fii managerul librăriei.

Tot entuziasmul lui Sam dispăru pe dată.

– Păi, este f-f-foarte drăguț din partea ta, dar nu pot.

Cute adânci îi apărură pe frunte.

– Adică sunt aici doar pentru câteva săptămâni.

– Nu ai o altă slujbă, îi reaminti Franc cu oarecare bruschețe. Îţi ofer o slujbă aici.

– Dar viza mea...

Franc desconsideră argumentul cu un gest al mâinii.

– Ştiu pe cineva care se poate ocupa de documente.

– Şi c-c-cazare...

– Am un apartament sus, spuse Franc. O să îl includ în înțelegerea noastră.

În loc să îl liniștească pe Sam, Franc părea să-i amplifice neliniștile. Sam își plecă privirea, pete de roșeață apărându-i mai întâi pe gât, apoi întinzându-se până la obraji.

– Pur și simplu nu pot, îi spuse lui Franc. Chiar dacă totul ar fi…

Aplecându-se înainte în scaun, Franc îl măsură cu privirea.

– De ce nu?

Sam rămase cu privirea în pământ.

– Poţi să-mi spui ce se întâmplă, zise Franc, îmblânzindu-și vocea.

Sam dădu din cap încet.

După un moment, Franc schimbă tactica.

– Ai încredere în mine – sunt budist.

Sam zâmbi cu tristețe.

– Nu plec de-aici – Franc reuși să îmbine atât blândețe, cât și fermitate în tonul vocii – până când nu-mi spui.

Se așeză din nou în scaun, pregătindu-se parcă pentru o lungă așteptare. Sam roși și mai tare. Apoi, după o lungă pauză, având privirea încă fixată în pământ, Sam murmură:

– Atunci când s-a închis magazinul din Century City, am fost concediat.

– Ai mai spus.

– Problema este că nu toți au fost concediați. Câțiva au rămas și au primit alte sarcini.

Sam își lăsă capul în jos rușinat.

– Şi tu crezi că...?

– Dacă aș fi fost bun, aș fi rămas și eu.

– I-au păstrat pe cei mai buni, nu? Vocea lui Franc era încordată. Ce alt motiv? Costurile concedierii? Erau angajați cu vechime?

Sam dădu din umeri.

– Probabil că da. Majoritatea. Dar poți să vezi și tu că... nu mă descurc deloc cu oamenii. Nu aș fi deloc potrivit, Franc.

Reuși într-un final să-i arunce o privire lui Franc.

– La școală, eram întotdeauna ultimul rămas la sport atunci când se făceau echipele. În facultate nu reușeam niciodată să am o întâlnire. Pur și simplu nu mă descurc cu oamenii. Aș fi un dezastru.

În timp ce Franc privea chipul demn de milă din fața lui, o expresie neastâmpărată i se așternu pe buze. Pe tăcute, îi făcu semn lui Kusali să-i aducă un espresso.

– Da, sunt de acord, răspunse după un timp. Imaginează-ți cât de dezastruos ar fi să se ocupe de comenzi cineva care este timid. Sau să te întrebe vreun client ceva despre o specialitate, iar tu să-i oferi o grămadă de alternative. Ar putea fi catastrofic!

– Nu e vorba despre asta...

– Să spunem că vine cineva aici vrând să-și aleagă echipa de sport și prima persoană pe care o vede ești tu.

– Ştii că nu am vrut să spun că...

– Sau, Doamne ferește, ar apărea o femeie singură care caută o întâlnire!

– Este vorba de faptul că trebuie să vorbesc cu oamenii, replică Sam, aproape cu îndârjire. Nu mă pricep la asta.

– Dar vorbești cu mine.

– Tu nu ești client.

– Nu am forțat pe nimeni să comande un cappuccino și nici nu m-aș aștepta de la tine să vinzi agresiv, dacă la asta te referi, spuse Franc.

Cei doi se priviră direct în ochi înainte ca Franc să spună:

– Fie o să meargă ideea cu librăria, fie nu. Cred că tu ești persoana potrivită pentru asta, chiar dacă tu nu ești sigur de asta.

*

Acea conversație avu loc spre sfârșitul acelei săptămâni și, în ciuda eforturilor sale, Franc nu îl putu convinge pe Sam să-și ia vreun angajament. De-atunci continuă să vină la cafenea în fiecare zi, dar nu mai discutară nimic pe acea temă. Mă întrebam cât avea să reziste Franc. Pentru că eram sigură că va aduce din nou în discuție subiectul respectiv.

După conversația avută cu Sam, Franc chemă câțiva meseriași care să măsoare spațiul pe care voia să îl folosească pentru librărie și să discute despre rafturi și opțiuni de prezentare. Dar îl putea face pe Sam să se răzgândească?

Puterea de convingere a lui Franc era mai puțin relevantă. La puțin timp după ce am ajuns în acea dimineață și l-am găsit pe Sam total captivat de biologia celulară și epigenetică, își făcu apariția nimeni altul decât Geshe Wangpo.

După cum Franc descoperi fără întârziere, să ai un profesor era ca o sabie cu două tăișuri. Avantajele erau extraordinare, dar la fel erau și cerințele. Și când profesorul tău era un lama la fel de intransigent precum era Geshe Wangpo, tăișurile sabiei erau foarte ascuțite. În fiecare seară de marți Franc participa la orele pe tema Căii spre Iluminare ținute la templu, dar în restul

timpului Geshe Wangpo obișnuia să își facă simțită prezența în mod neașteptat, schimbându-i radical viața.

Odată, Franc avu niște probleme serioase cu ospătarii care îl înşelaseră şi îl aduseseră la disperare. Geshe Wangpo îi dădu un telefon pe neașteptate și îi ceru să recite *mantra* Tarei cea Verde timp de două ore în fiecare zi. Până la sfârșitul săptămânii, problemele lui Franc de resurse umane se rezolvaseră de la sine în mod misterios.

Altă dată, Franc tocmai terminase de vorbit la telefon cu tatăl său care locuia în San Francisco şi era bolnav. Franc își petrecuse cele zece minute de dinainte explicându-i de ce nu se putea duce acasă să îl viziteze, când se întoarse și îl văzu pe *lama* stând în picioare chiar în spatele lui. Geshe Wangpo îi ceruse în termeni foarte fermi să considere vizita tatălui său o prioritate. Ce fel de fiu era el dacă îi spunea unui vârstnic cu o sănătate precară că era prea ocupat să îl vadă? Cui credea el că îi datora viața? Ce fel de părinți voia în viețile următoare – la fel de nepăsători așa cum avea de gând Franc să fie sau părinți care să se preocupe cu adevărat de starea lui de bine? Și, fiindcă veni vorba, trebuia să-i cumpere tatălui său cadouri de bună calitate din Duty Free.

O jumătate de oră mai târziu, Franc își rezervă bilet de avion.

În acea zi, când Geshe Wangpo sosi la cafenea în timpul perioadei de liniște de la jumătatea dimineții, privi în jurul lui la mulțimea de mese neocupate, înainte de a se îndrepta direct spre locul unde Sam Goldberg stătea singur și citea. Era o energie masivă în felul în care se mișca, de parcă nu era un călugăr îmbrăcat în straie castanii, ci o ființă impunătoare – un monstru mare, negru-albăstrui, scoțând foc pe nări, așa cum poate se regăsesc înfățișați în picturile din templu.

– Pot să stau aici? întrebă el, trăgându-și scaunul de vizavi de Sam.

– D-da. Desigur.

Aproape toate mesele din jurul lor erau libere, dar dacă Sam considera întrebarea ciudată, nu o arăta deloc. În schimb, își reluă lectura. După ce se așeză confortabil, Geshe Wangpo intră singur în discuție.

– Ce citești?

Sam își ridică privirea.

– O carte despre, a, epigenetică.

Lama își aruncă privirea către trei volume ce se aflau lângă ceașca goală de cafea a lui Sam.

– Îţi place să citești?

Sam încuviință din cap.

M-am întrebat dacă Franc vorbise în săptămâna aceea cu Geshe Wangpo despre ideea lui de a avea o librărie, dar era puțin probabil. Geshe Wangpo îi încuraja pe studenți să fie independenți și să aibă încredere în ei. Cât despre Sam, nu știa cine era Geshe Wangpo, în afara faptului că era un călugăr îndrăzneț.

– Este *foarte* util, îi spuse Geshe Wangpo lui Sam, să îți împărtășești cunoștințele cu alții. Altfel, de ce le-ai mai avea?

Sam își ridică ochii spre *lama* – și îi susținu privirea. Aceasta nu era una dintre privirile sale fugare, ci un contact care dură mult timp. Ce anume pe chipul acelui *lama* îl determină să îi susțină privirea? Oare era ceva ce îl liniştise, transmițând siguranța și compasiunea profundă care se regăseau sub exteriorul rigid al tibetanului? Oare Geshe Wangpo îi susținea privirea lui Sam prin forța personalității pentru care era

cunoscut? Sau se închega o altfel de legătură − una nu atât de ușor de lămurit?

Oricare ar fi fost explicația, atunci când Sam răspunse într-un final, o făcu fără timiditatea lui obișnuită.

– Este ciudat că spui asta. Proprietarul acestui loc m-a întrebat dacă aș vrea să mă ocup de o librărie pentru el.

Arătă spre locul neutilizat pe care Franc îl avea în minte.

– Tu vrei? întrebă *lama*.

Sam făcu o grimasă.

– Nu cred că aș fi potrivit pentru asta.

Expresia de pe chipul lui Geshe Wangpo rămase neschimbată. Întrebă din nou.

– Tu vrei?

– Nu aș vrea să-l dezamăgesc. Va fi nevoie să investească mulți bani în cărți şi rafturi. Dacă lucrurile merg prost din vina mea…

– Înţeleg, înțeleg.

Geshe Wangpo se aplecă înainte.

– Dar tu vrei?

Un zâmbet mic, trist, dar irezistibil apăru în colțurile gurii lui Sam.

Înainte de a rosti vreun cuvânt, Geshe Wangpo îi spuse:

– Atunci trebuie s-o faci!

Zâmbetul lui Sam deveni mai larg.

– M-am tot gândit la asta. Mult. Ar putea fi… un nou început. Dar am rețineri.

– Ce sunt acelea „rețineri?

Lama își încreți sprâncenele teatral.

– Reţinerile? Sam își consultă enciclopedia din minte. Îndoieli. Griji. Incertitudini.

– Asta e ceva normal, îi spuse celălalt.

Apoi, pentru a sublinia mai bine, o spuse din nou, mai vibrant, mai tare, mai încet:

– Normal.

– Analizam ocazia..., începu Sam să explice.

Dar Geshe Wangpo îl întrerupse brusc.

– Nu e nevoie să te gândești prea mult.

Sam îl privi lung, surprins să descopere că o analiză cognitivă era atât de ușor desconsiderată.

– Nu m-ai văzut în preajma oamenilor, continuă el. A oamenilor obișnuiți.

Punându-și mâinile în șolduri, *lama* se ridică din scaun.

– E vreo problemă?

Sam dădu din umeri:

– Ai putea spune că e o problemă legată de părerea bună despre sine.

– Părerea bună despre sine?

– Atunci când nu crezi că ești în stare să o faci.

Geshe Wangpo nu era convins.

– Dar citești mult. Ai erudiţie.

– Nu asta e problema.

– În budism – *lama* își înclină ușor capul pe spate – s-ar spune că ești leneș.

Reacția lui Sam fu exact pe dos decât cea obișnuită. Se albi la față.

– Desconsiderându-te, crezând că nu ești bun, spunând „Nu pot face asta”. Aceasta este mintea celui slab. Trebuie să treci peste.

– Nu am ales să fiu așa, protestă încet Sam.

– Atunci *alege* să depășești asta. Ce se petrece dacă tot cedezi unei minți slabe? Hrănești slăbiciunea. Rezultatul în viitor este o minte și mai slabă. În schimb, ar trebui să cauți să dezvolți încrederea!

Geshe Wangpo se ridică din scaun și își strânse pumnul pe masă. Din el părea să emane putere în toate direcțiile.

– Tu crezi că pot?

– Trebuie! îi spuse *lama* cu convingere. Atunci când vorbești cu oamenii trebuie să o faci cu ochii mari și cu vocea puternică.

Sam se așează mai drept în scaun.

– Ai citit *A Guide to the Bodhisattva’s Way of Life* („Ghid despre modul de viață al unui Bodhisattva”, *n. trad.*)?

Sam încuviință din cap.

– Spune că încrederea de sine trebuie aplicată acţiunilor pozitive. Asta este ceea ce întreprinzi tu aici, nu-i aşa − acțiuni pozitive? Trebuie să decizi: „Eu singur o voi face.” Aceasta este încrederea de sine a acțiunii.

– Ochi mari și voce puternică? întrebă Sam, ceva mai tare.

Lama încuviință.

– Exact așa.

Ca răspuns la puterea lui Geshe Wangpo, un nou sentiment părea să pună stăpânire pe Sam. Stătea mai drept. Într-o poziție mai fermă. În loc să se holbeze în jos, privea direct în ochii lui Geshe Wangpo. Nu se spunea nimic cu voce tare, dar în acea tăcere se înfiripa o altfel de comunicare, mai intuitivă. De parcă

Sam își dădea seama că toate problemele ce țineau de încrederea de sine nu erau altceva decât idei pe care le avusese despre el, idei care aveau consistența unei bucăți de hârtie. Idei care erau temporare și care, ca oricare altele, aveau să apară, să persiste și să dispară. Idei care, în prezența acestui călugăr, erau înlocuite de altele, diferite, pozitive.

După o tăcere îndelungată, vorbi.

– Nu știu cum te cheamă, spuse el.

– Geshe Acharya Trijang Wangpo.

– Cel care a scris *Path to the Union of No More Learning* („Calea spre starea de Buddha”, *n. trad.*), tradusă de Stephanie Spinster?

Lama se așează din nou pe scaun, își încrucișă brațele la piept și se uită încruntat la Sam.

– Ştii multe, spuse el.

*

În ziua aceea, în drumul înapoi spre Jokhang, eram pierdută în gândurile mele despre ceea ce spusese Geshe Wangpo. Am fost la fel de surprinsă ca și Sam să descopăr că lipsa încrederii de sine este considerată în budism o formă de lenevie, o minte slabă care trebuie depășită. Nu puteam să nu-mi amintesc de propriile mele sentimente de nepotrivire legate de *Dharma* în general și de meditație în particular.

Și cum, trăind la Jokhang și aducându-mi-se mereu aminte de realizările transcendente care erau posibile, propriul meu exercițiu de meditație era atât de limitat, încât nici nu mai avea rost să-l continui.

Dar, așa cum îi spusese și lama lui Franc, ce se putea întâmpla dacă continuam să cedez unei minți slabe? La ce rezultat să mă aștept, dacă nu la slăbiciune? Era o logică tulburătoare, care mă deruta, dar în același timp un straniu sentiment de împuternicire.

În seara aceea, în timp ce m-am așezat pe pervaz în poziția mea de meditație, cu lăbuțele băgate sub mine, cu ochii pe jumătate închiși și mustățile drepte, înainte de a mă concentra asupra respirației, mi-am reamintit cuvintele lui Geshe Wangpo.

Mi-am reamintit că am trăit cu modelul perfect, că am fost înconjurată de cei care mi-au încurajat exercițiul. Nu existau circumstanțe mai bune decât cele care erau ale mele pentru a putea evolua într-o adevărată bodhicatva.

Eu singură trebuia să fac asta!

*

Mi-am atins starea de iluminare după acea sesiune de meditație? A dus schimbarea mea de atitudine la *nirvana*? Dragă cititorule, aș minți dacă aș spune asta. Meditația mea nu a dat niciun semn de îmbunătățire, dar, ceea ce este poate mai important, sentimentele mele cu privire la asta s-au îmbunătățit.

Începând din acea clipă, am hotărât să nu mai consider fiecare sesiune proastă ca fiind un motiv să renunț. Nu aveam să-mi mai judec propria experiență în funcție de realizările uluitoare are vizitatorilor Sfinției Sale. Doar eram PSS, cu toate slăbiciunile ei, dar, ca și Sam, în egală măsură cu punctele mele forte. Aveam să meditez, metaforic vorbind, cu ochi mari și

voce puternică. Poate că nu aveam toate instrucţiunile despre concentrarea meditativă, dar știam destule.

*

Există un post-scriptum la această istorisire, dragă cititorule. Bineînțeles că există – asta este cea mai bună parte, nu crezi? Surpriza la care nu te aștepți. Pirueta de balet care reprezintă punctul forte. Când e vorba de schimbări radicale, sunt pisica potrivită.

Așa este această carte.

Și, parcurgând tot acest drum alături de mine, fie că vrei sau nu, prietene, un astfel de cititor ești tu!

Mai întâi, o mărturisire.

Fusesem tulburată în ziua în care ascultasem despre îndoiala de sine a lui Sam, pe măsură ce îi explica lui Franc sentimentele de inadecvare pe care le avea. Despre cum, fiind concediat de la librărie, i se întărise sentimentul de a fi respins, pe care îl trăise atunci când rămânea ultimul băiat la alegerea echipelor sportive. Despre cum, nereușind să-și găsească dragostea în timpul facultății, ajunsese să i se întărească sentimentul dureros de inadecvare. Faptul că mulți profesioniști foarte capabili nu aveau abilităţi sportive excepţionale sau că unele dintre cele mai superbe femei erau fericitele partenere ale unora dintre cei mai tocilari bărbați nu îi mai estompase din convingerile distructive. Ținând cont de cât era de inteligent, explicația sa era bizară și ar fi fost de tot râsul dacă nu ar fi fost atât de îndurerat.

Și totuși, când auzisem cum îmbina un conglomerat de experiențe fără nicio legătură una cu cealaltă, pentru a realiza

o elaborată descriere depresivă a propriei persoane, nu am putut evita o dureroasă recunoaștere: exact așa eram și eu.

Oare nu permiteam și eu unui gând negativ să se formeze dintr-un altul complet diferit? Nici nu reflectam bine asupra lipsei mele de competențe în meditație, că mă și duceam cu gândul la lipsa mea de disciplină în privința mâncării. Gândindu-mă la aspectul meu fizic, stăruiam asupra felului ciudat în care mergeam din cauza picioarelor mele betege. Lucru care, în mod inevitabil, mă ducea cu gândul la cele mai îndepărtate amintiri ale mele și la chestiunea pedigree-ului meu.

După șocul primit de la Geshe Wangpo, am ajuns să descopăr dinamica opusă: gândurile pozitive se înmulțeau și ele – și duceau la cele mai minunate efecte neașteptate.

Producătorii de magneți de frigidere, felicitări și alte fleacuri motivaționale adoră să-l citeze pe Goethe. Citatul sună cam așa: „Încearcă tot ceea ce poți face sau ce visezi că poți. Să îndrăznești înseamnă să fii genial, puternic și magic.” Deși Tenzin îmi spusese că Goethe nu a scris niciodată așa ceva, cuvintele au o rezonanță puternică.

Odată ce am început să fiu mai sigură pe mine în privința exercițiului de meditație, am observat că acest lucru avea efect și asupra multor altor lucruri. Nu mai mâncam până la ultima bucățică din ficatul de pui al dnei Trinci doar pentru că era acolo. Mergeam cu coada în sus la întâlnirile cu cei mai distinși oaspeţi ai Sfinției Sale. De ce nu aş fi făcut-o?

Și cel mai curios lucru: Tashi și Sashi, derbedeii străzii care deveniseră învățăcei şi pe care Sfinția Sa îi însărcinase în mod special să aibă grijă deosebită de mine, continuară să mă viziteze la Jokhang din când în când. Obișnuiau să se așeze pe

podea timp de cinci minute și să mă scarpine pe ceafă. Uneori recitau mantre.

Într-o după-amiază, la câteva zile după schimbarea mea în atitudine, au venit în vizită. Ca de obicei, m-am rostogolit pe un covor lucrat cu grijă, cu lăbuțele desfăcute, pentru a le putea permite să-mi mângâie burtica.

În acel moment intră și Chogyal în cameră.

– Foarte drăguț.

Încuviință zâmbind către cei doi băieți.

– S-a făcut o pisică foarte frumoasă, spuse Tashi.

– Himalayană, le spuse Chogyal, aplecându-se să-mi mângâie vârfurile catifelate ale urechilor. De obicei, numai cei bogați își permit o asemenea pisică.

Pentru ceva timp, Sashi avu o privire pierdută, apoi spuse:

– Mămica ei aparținea unor oameni înstăriţi.

– Da? ridică Chogyal din sprâncene.

– Chiar dacă eram într-o zonă săracă, obișnuiam să o privim pe mamă plimbându-se de-a lungul zidului ce aparținea casei mari...

– O casă foarte mare! interveni Tashi. Cu *piscină proprie*!

– Se ducea acolo să mănânce, spuse Sashi.

– Într-o zi am urmat-o când se ducea la puiuți..., începu Tashi.

– Aşa am dat de ei, termină Sashi.

– Aveau mai multe mașini Mercedes lucitoare, își aminti Tashi. Şi un servitor a cărui singură treabă era să le lustruiască mereu!

Chogyal se îndreptă de spate.

– Interesant. Se pare că PSS este până la urmă de rasă. Dar știţi, este jurământul nostru ca budiști să nu luăm nimic decât dacă ne este oferit de bunăvoie. Mă întreb dacă este posibil să luaţi legătura cu familia de unde provine, ca să îi plătim.

CAPITOLUL DOISPREZECE

Aproape întotdeauna era o activitate intensă la Jokhang atunci când se preconizau vizite ale șefilor de stat. În zilele de dinaintea vizitelor, polițiști cu fețe ascuțite voiau să verifice conținutul fiecărui dulap din clădire. Șefii de protocol se întâlneau să discute cele mai mici detalii. Se făceau eforturi foarte mari pentru a fi luată în calcul fiecare situație neprevăzută, de la locația delegațiilor de securitate de pe acoperișurile din apropiere până la textura hârtiei igienice pentru VIP-uri, dacă era nevoie.

De aceea am fost luată prin surprindere în ziua în care Sfinția Sa primi un musafir care, nu numai că era conducător, ci o regină adevărată.

Nu se făcuseră pregătiri înainte. Doar o vizită a securității cu o jumătate de oră înainte, ceea ce era ironic, deoarece știam că această vizită regală era una pe care Sfinția Sa o aștepta cu nerăbdare. Îl auzisem în trecut vorbind despre tânăra regină și soțul ei cu foarte multă căldură. Nu numai că era extraordinar de frumoasă, dar pe lângă asta era și măritată cu regele singurei țări himalayene budiste din lume.

Mă refer la regina Bhutanului, desigur.

Pentru acei cititori care nu și-au petrecut timpul în școală studiind cu atenție atlasele regiunii Himalaya – există oare astfel de oameni? –, Bhutan este o țărișoară la est de Nepal, la sud de Tibet și puțin la nord de Bangladesh. Este genul de loc căruia nu-i acorzi atenție dacă îți cade somonul afumat din chiflă pe un alt loc de pe mapă. Același lucru se poate spune și despre jumătate din țările Europei, dar să ratezi Bhutanul ar fi

o mare greșeală, deoarece este pur și simplu cel mai apropiat loc de Shangri-La de pe Pământ.

Un regat îndepărtat și izolat, de nestrăbătut în spatele lanțului muntos Himalaya, o țară care până în anii ’60 nu avea monedă națională și nici telefoane, o țară cu televiziune de-abia din 1999. Principala preocupare a oamenilor este aceea de a cultiva bogăția interioară, mai degrabă decât bunăstarea materială. Regele Bhutanului a fost cel care în 1980 a înființat un sistem care măsoară progresul național în funcție de Fericirea Națională Brută mai degrabă decât Produsul Intern Brut.

Un tărâm al templelor cu acoperișuri aurite, cocoțate unde nu te aștepți pe marginile stâncilor, un tărâm al drapelelor de rugăciune care flutură peste abisurile adânci ale munților, un tărâm al călugărilor ce fac incantații în temple vechi din secolul al șaptelea, Bhutanul este impregnat cu o calitate magică. Și era o înfățișare magnifică a tinerei regine atunci când îşi făcu apariția în fața Sfinției Sale.

Stăteam ca de obicei pe pervaz, moțăind în soarele dimineții, când l-am auzit pe Lobsang că o anunța. La cuvintele „Alteţa Sa”, m-am răsucit pe spate și mi-am lăsat capul să atârne peste marginea pervazului.

Chiar și privind-o cu susul în jos, am putut să văd că era cea mai minunată ființă. Micuță, cu pielea aurie, cu un păr lung care era negru și lucios, avea o delicatețe captivantă. Îmbrăcată în tradiționala ei *kira* – o rochie lungă până la glezne și cu ornamente brodate pe ea –, părea mai degrabă o păpușă. Și totuși, felul în care se mișca era natural și neafectat, sugerând o mare căldură interioară.

Am privit-o oferindu-i Sfinției Sale tradiționala eșarfă albă, cu chipul plecat și mâinile împreunate în dreptul inimii, în semn

de devoțiune. După acel schimb ceremonial, își aruncă privirea în jurul ei înainte de a se așeza – și atunci mă zări imediat.

Ochii ni s-au întâlnit și, deși ne-am susținut privirea doar pentru un moment scurt, ceva important s-a transmis. Am știut pe loc că era una de-a noastră.

O iubitoare de pisici.

Când s-a așezat, am avut impresia că și-a aranjat rochia, anticipând ceea ce avea să se întâmple. Dându-mă jos de pe pervaz, am aterizat pe covor și am dat binețe soarelui cu fața, întinzându-mi languros lăbuțele din față, apoi am dat binețe cu dosul, tremurându-mi piciorușele din spate odată cu clătinarea cozii, înainte de a mă îndrepta spre ea. Sărindu-i în poală, m-am așezat imediat, iar ea a început să-mi mângâie ceafa, ca niște vechi prieteni, așa cum știam intuitiv că suntem.

Există foarte puțini oameni care au o înțelegere înnăscută a dispozițiilor schimbătoare ale pisicii: cum ceea ce e posibil să vrem într-un moment să fie foarte diferit de ceea ce am vrut cu numai câteva clipe înainte. Unii oameni știu că nu trebuie să continue să mângâie o pisică când ne întoarcem și îi prevenim ascuțit, tăios – avertismentul fiind de obicei îndreptat spre degetul arătător. Foarte puțini înțeleg că, deși am mâncat cu deosebită plăcere o conservă de curcan o dată, nu înseamnă că trebuie neapărat să mai avem vreun interes în același fel de mâncare și altă dată.

Oare nu Winston Churchill a fost cel care a spus că pisica este o ghicitoare în interiorul unei enigme, îmbrăcată într-o minunată drăgălășenie? Nu? Aș putea să jur că tocmai am citit nu cu mult timp în urmă ceva de genul ăsta într-un articol despre el. Iar dacă nu a spus asta, cu siguranță că a gândit-o. Wikipedia ar fi trebuit să spună!

Și apoi mai este și Albert Einstein, care a declarat că muzica și pisicile sunt singura evadare din mizeriile vieții. A se observa faptul că această cea mai strălucită minte a secolului 20 nu a menționat nimic despre alte animale domestice. O să las în seama ta, dragă cititorule, să tragi singur concluziile.

Noi, pisicile, nu suntem ființe mecanice cărora să li se ceară să sară, să se așeze sau să saliveze la comandă ori la clopoțel. Ați auzit cumva de *pisica* lui Pavlov?

Exact ceea ce voiam să vă spun și eu. Simplul gând este de neimaginat!

Nu, pisicile sunt într-adevăr un mister, uneori chiar și pentru noi. Cei mai mulți sunt dispuși să ne trateze cu respectul acordat celor care aduc mulțumire sufletească fără să ceară prea multe. Doar foarte puțini ne înțeleg cu adevărat. Iar regina Bhutanului se numără printre aceștia.

După câteva mângâieri de introducere, și-a apropiat vârfurile degetelor și mi-a masat fruntea cu unghiile, făcându-mă să simt fiori de plăcere de-a lungul șirei spinării până în vârful cozii.

Am răsplătit-o torcând adânc din gât.

Sfinția Sa, care întrebase despre sănătatea regelui și a altor membri regali, se uită spre mine. Era obișnuit să-i întrebe pe vizitatori dacă îi deranjează prezența mea în cameră. Unii oameni, pare-se, sunt alergici, iar această alergie este la fel de devastatoare ca o reacție violentă la trufele belgiene, cafeaua italiană sau Mozart. Regina era atât de atentă cu mine, încât Dalai Lama nu mai trebui să întrebe, dar dând din cap în direcția mea spuse:

– Este minunat. Niciodată nu am văzut-o să se atașeze de cineva atât de repede! Probabil că vă place foarte mult.

– Şi mie îmi place de ea, răspunse Alteța Sa. Este minunată!

– Micul nostru Leu de Zăpadă.

– Sunt sigură că vă aduce multă bucurie.

Regina își mişcă vârfurile degetelor pentru a-mi masa urechile folosind exact nivelul corect de fermitate.

Sfinția Sa râse.

– Are multă personalitate!

Conversația continuă, regina vorbind despre diverse practici *Dharma*. Pe măsură ce discutau, ea își continua minunatele mângâieri, aducându-mă rapid într-o minunată stare de extaz semiconștient.

În săptămânile anterioare făcusem un efort susținut în meditațiile mele zilnice, după episodul cu Geshe Wangpo care mă trezise la realitate. M-am dus la templu de mai multe ori, participând la învățăturile mai multor *lama* de rang înalt. De fiecare dată se discuta un aspect diferit al exercițiilor *Dharma* și, de fiecare dată, exercițiul părea foarte important.

Exercițiul minții reprezintă temelia tuturor activităților budiste, prin urmare suntem încurajați să ne dezvoltăm puterea de concentrare nu numai atunci când meditățm, ci și atunci când ne exersăm starea de mindfulness pe parcursul fiecărei zi. După cum ni se explicase de către un *lama*, dacă nu suntem în mod obiectiv conștienți de gândurile noastre în fiecare moment, angrenându-ne în schimb cu fiecare dintre ele, cum am putea să le schimbăm? „Nu poți stăpâni ceea ce nu poți monitoriza”, zisese el. Mindfulness este, se pare, un exercițiu de bază.

Un alt profesor explicase cum cele șase perfecțiuni constituie miezul tradiției noastre. Dacă nu ne exersăm generozitatea, etica și răbdarea, ca să enumăr numai trei dintre ele, care este rostul textelor învățate și al mantrelor recitate? Fără virtute, a

spus profesorul, niciuna dintre activitățile noastre *Dharma* nu ar avea vreo semnificație.

Un alt *lama* a explicat cum înțelepciunea privind natura realității este ceea ce diferențiază învățăturile lui Buddha de toate celelalte. Felul în care ne apare lumea este iluzoriu, a subliniat el, iar înțelegerea adevărului atât de subtil presupune multă ascultare, gândire și meditație. Numai cei care înțeleg adevărul direct și nonconceptual pot atinge nirvana.

Pe măsură ce gândurile mi se întrepătrundeau cu discuţia dintre regină și Dalai Lama, mi-am amintit învățăturile din seara precedentă. Acolo, în templul slab luminat, cu nenumărații *buddha* și *bodhisattva* privindu-ne de sus sub forma statuilor și a picturilor, unul dintre cei mai veneraţi yoghini ai Mănăstirii Namgyal descrise bogata tradiție ezoterică a practicilor tantra, inclusiv pe cele ce se concentrează pe Tara cea Albă și Buddha Vindecătorul. Fiecare practică are propriul ei text, sau *sadhana*, de recitat, precum și propriile vizualizări și mantre însoțitoare. Anumite tantre sunt de o importanţă vitală, explica yoghinul, dacă dorim să obținem rapid starea de iluminare.

Cine nu vrea?

Cu cât învățam mai mult despre budismul tibetan, cu atât realizam mai bine cât de puțin știam. Fără îndoială, învățăturile erau antrenante și atrăgătoare și se găsea mereu o nouă practică de exersat. Dar în același timp mă simțeam derutată.

Doar pe jumătate conștientă de conversație, am devenit pe deplin atentă din nou atunci când am auzit-o pe regină spunând:

– Sfinţia Voastră, sunt atât de multe practici diferite în tradiția noastră. Dar care dintre ele este cea mai importantă?

Parcă îmi citise gândurile! Aceasta era întrebarea *mea*, deși nu în atâtea cuvinte. Era exact ceea ce îmi doream și eu să știu!

Sfinția Sa nu ezită.

– Fără îndoială, cea mai importantă dintre ele este *bodhichitta*.

– Dorinţa de a obține starea de iluminare pentru a conduce toate celelalte ființe vii în aceeași stare, confirmă ea.

El încuviință din cap:

– Această stare de iluminare se bazează pe compasiunea imensă și pură, care, la rândul ei, se bazează pe iubirea imensă și pură. În fiecare situație, *pur* înseamnă nepărtinitor. Fără condiții. Iar *imens* înseamnă ca toate ființele să beneficieze de asta, nu numai cele pe care le plăcem în acel moment. Din perspectiva noastră, singura modalitate de a ne bucura de o stare de permanentă fericire și de a evita toată suferința este de a atinge starea de iluminare. De aceea bodhichitta este considerată cea mai altruistă dintre motivații. Ne dorim să atingem iluminarea nu numai pentru noi înșine, ci și pentru a ajuta orice altă ființă să atingă aceeași stare.

– O motivație extrem de provocatoare.

Sfinția Sa zâmbi.

– Desigur! Este o cerință pe viață aceea de a transforma ideea de iluminare într-o convingere sinceră. Când începem, simțim de parcă ne prefacem. Ne putem întreba: *Pe cine păcălesc încercând să pretind că pot deveni un buddha și că pot conduce toate ființele vii spre iluminare?* Dar, pas cu pas, ne dezvoltăm înțelegerea. Descoperim că alții au făcut-o deja. Începem să căpătăm încredere în capacitățile noastre. Învățăm să devenim mai puțin focusaţi pe noi înșine și mai focusaţi pe alții.

Am auzit o definiție interesantă a unei persoane sfinte: „O persoană sfântă este cineva care se gândește mai mult la alții decât la sine.” Este de folos, nu-i așa?

Alteța Sa încuviință înainte de a cugeta:

– Să fii de acord cu ideea de *bodhichitta* este un lucru. Dar să-ți amintești să pui în practică…

– Da, să fii conștient de *bodhichitta* este foarte util. O putem pune în aplicare în cazul multor acțiuni ale trupului, vorbirii și minții. Viața noastră de zi cu zi este plină de posibilități de a exersa *bodhichitta* – și de fiecare dată când o facem, după cum a spus Buddha, impactul pozitiv asupra minții noastre este de neimaginat.

– De ce atât de mare, Sfinția Voastră?

Dalai Lama se înclină în scaun.

– Puterea virtuții este cu mult mai puternică decât puterea negativității. Și nu există virtute mai mare decât *bodhichitta*. Când cultivăm această stare, ne concentrăm asupra calităților din interior, nu din exterior. Ne amintim de starea de bine a altora, nu ne gândim numai la noi. Aceasta este o perspectivă panoramică, nu limitată la viitorul atât de scurt al acestei vieți. Merge împotriva tuturor gândurilor noastre normale. Ne setăm mințile pe o cu totul altă traiectorie, una foarte puternică.

– Aţi spus că fiecare zi din viață este plină de posibilitatea de a exersa?

Sfinția Sa dădu din cap afirmativ.

– De fiecare dată când facem ceva bun pentru altcineva, chiar dacă acel ceva este un lucru de rutină, o putem face gândindune: „Prin această dovadă de iubire, prin acest act de bucurie pe care îl ofer, fie ca eu să ating iluminarea pentru a elibera toate ființele.” De fiecare dată când exersăm generozitatea, fie că este

vorba de o donație sau de a hrăni o pisică, putem gândi același lucru.

În acel moment am căscat larg. Atât regina, cât și Dalai Lama au râs.

Apoi, când se uită în ochii mei de safir, Alteța Sa spuse:

– Este karma, nu-i așa, cea care aduce oamenii și alte ființe în viața noastră?

Sfinția Sa încuviință.

– Dacă există o legătură foarte puternică, uneori acea ființă poate reveni iar şi iar.

– Unii cred că este prostesc să reciți cu voce tare mantre pentru beneficiul animalelor.

– Nu, nu este prostesc, spuse Sfinția Sa. Asta poate fi de foarte mult folos. Putem crea – cum se spune? – o amprentă karmică pozitivă pe continuumul mental al unei ființe care poate fi dusă la perfecțiune atunci când întâlnește condițiile propice în viitor. Sunt povestiri în scripturi despre cum păsărilor le erau recitate mantre cu voce tare. În viețile viitoare, păsările erau atrase către *Dharma* și erau capabile să găsească iluminarea.

– Deci Leul de Zăpadă are niște amprente karmice foarte, foarte bune?

Dalai Lama radia de fericire.

– Cu siguranță!

În acel moment regina spuse ceva extrem de neobișnuit. Cu atât mai neobișnuit cu avantajul retrospecţiei.

– Dacă vreodată va avea pui, murmură ea, voi fi onorată să-i ofer cămin unuia dintre ei.

Sfinția Sa bătu din palme.

– Foarte bine! spuse el.

– Vorbesc serios!

Dalai Lama îi întâlni privirea cu o expresie de bunăvoinţă pură.

– Nu voi uita, spuse el.

*

La câteva dimineți după aceea, am intrat în biroul asistenţilor. Telefoanele nu sunau, iar în timpul activității neobișnuit de liniștite, Chogyal pregătise ceai, pe care cei doi îl savurau cu fursecuri scoțiene mulțumită doamnei Trinci.

– Bună dimineața, PSS, salută Chogyal, în timp ce mă frecam de pantalonii lui.

Se aplecă să mă mângâie.

Tenzin se aplecă în scaun.

– De cât timp este la noi?

Chogyal dădu din umeri.

– De un an?

– Mai mult de-atât.

– A fost înainte de Kyi Kyi.

– Cu mult înainte de Kyi Kyi.

Tenzin mușcă din fursecul lui cu zahăr pudră, cu o finețe de diplomat.

– Nu era în perioada în care a venit acel profesor de la Oxford?

– Îţi pot spune exact.

Chogyal se aplecă spre computer și verifică într-un calendar.

– Îţi aduci aminte? Era în ziua în care s-a întors Sfinția Sa dintr-o călătorie în America.

– Aşa este!

– Adică acum treisprezece, paisprezece… şaisprezece luni.

– Aşa de mult?

– Ce mai trece timpul, îi reaminti Chogyal, pocnind din degete.

– Hmm.

– Este vreun motiv...?

– Mă gândeam, spuse Tenzin, că nu mai este puiuț. Când a fost vaccinată, ne-au sugerat să o sterilizăm. Și să o microcipăm.

– O să-mi notez să îl sun pe veterinar, spuse Chogyal, adăugând notița pe lista de sarcini. Aş putea să o duc vineri după-amiază.

*

În acea după-amiază de vineri stăteam în poala lui Chogyal, pe bancheta din spate a mașinii lui Dalai Lama, în timp ce șoferul – cu cât vorbesc mai puțin despre el, cu atât mai bine – ne duse de la Jokhang la cabinetul veterinar din Dharamsala. Nu era nevoie să fiu ținută în cușcă sau în coșuleț ori să ne petrecem drumul în miorlăieli necivilizate. Sunt, la urma urmei, Pisica Sfinției Sale. Pe drumul ce cobora colina, am admirat priveliștea ce mi se desfășura în fața ochilor, mișcându-mi mustățile cu curiozitate. Chogyal era cel care avea nevoie ca cineva să-l liniștească, ținându-se de mine cu nervozitate şi recitând mantre cu voce înceată.

Dr. Wilkinson, un australian înalt și zvelt, mă puse pe masa de examinare și începu consultația prin a-mi deschide gura, a-

mi lumina în urechi și a mă supune unei verificări umilitoare de temperatură.

– Ce mai zboară timpul, îi spuse Chogyal. O avem de mai mult timp decât am crezut.

– Are primele vaccinări făcute, îl asigură medicul veterinar. Asta este cel mai important. A mai pierdut ceva greutate de când am văzut-o ultima oară, lucru pe care trebuia să-l facă. Blănița arată excelent.

– Am vrea să îi punem microcip. Și să o sterilizăm.

– Microcipul – dr. Wilkinson îmi făcea masaj – e întotdeauna o idee bună. Primim mereu la cabinet animale pierdute, însă nu avem cum să dăm de stăpânii lor. Trist.

Se opri, mâinile rămânându-i nemișcate.

– Dar va trebui să lăsăm sterilizarea pentru altă dată.

Chogyal se încruntă.

– Nu ne gândeam să o sterilizăm chiar acum...

– Şase săptămâni. Poate o lună.

Veterinarul îi aruncă o privire cu înțeles.

Chogyal tot nu pricepea.

– Ai multe intervenții chirurgicale programate?

Dr Wilkinson dădu din cap negativ zâmbind.

– E puțin cam târziu pentru sterilizare, prietene, îi spuse lui Chogyal. Pisica Sfinției Sale va fi mămică.

*

– Cum o să-i numim? fu întrebarea pusă de șofer atunci când Chogyal îi dădu vestea.

Chogyal dădu din umeri. Probabil că avea altele pe cap. Cum să-i spună Sfinției Sale, de pildă.

– Şoricei flocoși? sugeră șoferul.

EPILOG

Lucrurile erau în plină desfăşurare la Café Franc. Zugravii erau zile întregi cocoţaţi pe scară, lucrând la faţada restaurantului. Zona în care Franc avea intenţia să deschidă o librărie fusese izolată. Judecând după zgomotele înăbuşite de sfredelire şi batere în cuie şi după agitaţia muncitorilor afară şi înăuntru, toate schimbările se petreceau în spatele panourilor din podea până în tavan.

Celor care întrebau Franc le explica că la Café Franc se pregătea „un nou început". Totul avea să fie ca înainte – însă mai bine. Aveau să fie mai mulţi clienţi şi o mai mare varietate de produse. Avea să devină chiar un loc mai plăcut de petrecere a timpului. Însă ce se întâmpla exact în spatele acestor scene rămânea învăluit în mister.

Asta era o metaforă potrivită pentru viaţa mea din acel moment. Aveam să devin mamă. Schimbările din corpul meu erau rapide şi considerabile. Însă ce însemna exact asta pentru mine era ceva ce puteam doar să ghicesc. Oare câţi pui o să am? În ce fel ne vor schimba viaţa la Jokhang? Vor fi himalayeni, tigraţi sau undeva între?

Singurul lucru sigur pe care îl ştiam era că aveam suportul total al lui Dalai Lama. După vizita noastră la veterinar, când Chogyal aduse veştile, chipul Sfinţiei Sale se lumină.

– O... ce minunat!

Expresia îi era aproape copilărească, uimită, când se aplecă să mă dezmierde.

– Puiuţi de Leu de Zăpadă. Va fi distractiv!

Chestiunea originii mele, o ghicitoare pe care o credeam nerezolvată nicicând, fu o altă sferă în care avură loc schimbări bruşte şi neaşteptate. În câteva zile de când lui Tashi şi Sashi le

ieşise pe gură porumbelul în privinţa originii mele, Chogyal aranjase să îl însoţească la următoarea incursiune în Delhi, pentru a identifica familia căreia îi aparţinuse mama mea. Au găsit casa fără dificultate, însă era zăvorâtă şi păzită de un serviciu de siguranţă privat. Nu era vreun semn că locuia vreo familie acolo. Şi absolut niciun semn de pisică. A fost lăsată o înştiinţare unuia din paznici, însă răspunsul se lăsa aşteptat.

Din variate motive, simţeam că trăiam într-un moment de profundă transformare. Plăcile tectonice ale vieţii se mişcau. Lucrurile nu aveau să mai fie niciodată la fel. Am perceput şi entuziasm, şi teamă. Însă având vie în minte imaginea lui Geshe Wangpo nu mai aveam nevoie de nimic. Aveam să fac din asta o transformare pozitivă și nu aveam de gând să evit nimic.

Şi mai ales nu aveam să ratez relansarea de la Café Franc, care fusese motivul unei activităţi aşa de intense.

Evenimentul era planificat pentru ora şase seara, însă mi-am făcut drum spre colină din timp. Platforma de observare era neafectată de schimbări, care nu mai erau camuflate de ecrane protectoare, ci de bucăţi mari de hârtie prinse laolaltă cu o panglică mare, roşie.

O mulţime de oameni începu să pătrundă înăuntru când se apropie momentul. Erau acolo obişnuiţi ai McLeod Ganj-ului, un amestec întotdeauna eclectic, incluzând persoane pe care le ştiam de la Jokhang. Sosi şi doamna Trinci, direct de la coafor, unde îşi aranjase părul închis la culoare special în onoarea acelui moment. Purtând o rochie neagră, bijuterii de aur şi cu ochii fardaţi, adăugase melodramei ei caracteristice un *je ne sais quoi* continental.

Chogyal îşi făcu şi el apariţia ca fost ocrotitor al lui Kyi Kyi. Franc îl duse să-i arate coşul de sub tejghea, unde şi Kyi Kyi, şi

Marcel, imaculaţi de la baie, purtau în jurul gâtului funde roşii-aurii.

Pe când băuturile curgeau cu generozitate şi canapelele se roteau, zgomotul din cameră se amplifica. În mulţime am zărit-o pe doamna Patel de la Bazarul cu Preţuri Reduse; în acele zile mă întâmpina fără mâncare şi oarecum tristă, ori de câte ori treceam pe la magazinul ei.

Şi Sam era acolo, binedispus, într-o cămaşă albastru închis şi un sacou cu dungi albe. În săptămânile precedente fusese o prezenţă constantă la restaurant, el şi Franc veghind activitatea frenetică de dincolo de panouri. De când acceptase oferta lui Franc, făcuse un real efort să se reinventeze. Luând în primire librăria, adunase o serie de titluri, fusese chiar clar în ce fel aveau să fie expuse cadourile şi îi dirijase pe furnizori cu o determinare nou descoperită. Chiar l-am văzut făcându-i un gest emfatic cu mâna unui tâmplar a cărui execuţie nu fusese de calitate.

Tenzin era în mulţime – o prezenţă diplomatică care vorbea cu o pereche de universitari de la Harvard. Geshe Wangpo stătea în partea din faţă a sălii, aproape de panglică, într-un cerc de călugări seniori de la Namgyal.

Franc era în elementul său, circulând prin sală. Însă, în mod straniu, atunci avea la braţ o femeie foarte atrăgătoare la vreo treizeci de ani.

Metamorfoza lui Franc continuase de la prima sa întâlnire cu Geshe Wangpo, întărită de prezenţa sa în fiecare săptămână la clasele din templu. Cercelul cu Om-ul de aur şi brăţările binecuvântătoare dispăruseră de mult, capul chel în mod ascetic era acoperit acum cu o claie de păr surprinzător de blond, iar hainele îi erau mai puţin strâmte. Şi mai puţin negre.

Cea mai mare schimbare nu era însă vizibilă. Dispăruse bătăuşul intimidant care le făcea viaţa un iad personalului din bucătărie şi celui de servire. Nu mai era niciun semn de izbucnire de nerăbdare şi, în locul delirului de indignare îndreptăţită, acum părea stânjenit de cele întâmplate. Duse erau şi referirile neîncetate la Dalai Lama şi *Dharma*. Originea lui Rinpoche nu mai era menţionată şi nu-l mai auzisem să pronunţe cuvântul „budist” de săptămâni întregi.

Însă cine era tânăra de la braţul său? Fusese la cafenea de două ori în săptămâna aceea. Prima dată, ea şi Franc petrecuseră mai mult de două ore în cea mai aprinsă discuţie la una din mesele de pe trotuar. A doua oară, o dusese în bucătărie, unde ea stătuse mult de vorbă cu fraţii Dragpa, dar şi cu Kusali.

În seara aceea era răpitoare într-o rochie roşu coral, părul lung şi închis răsfirându-i-se pe spate şi bijuteriile strălucindu-i la urechi, gât şi încheieturi. Credeam că este cea mai frumoasă femeie pe care o văzusem vreodată – în trăsăturile ei erau o asemenea energie şi o asemenea compasiune. Pe când Franc le-o prezenta celorlalţi, aceştia păreau aproape să se topească în prezenţa ei, care transmitea atâta căldură.

Odihnindu-mă pe perna lotus dintre *Vogue* şi *Vanity Fair* şi conştientă de mişcarea ocazională din burtica mea umflată, am privit mulţimea cu un sentiment de profundă satisfacţie pentru acel moment, pentru acum şi pentru toate care mă aduseseră acolo.

Kyi Kyi, întins în coşul său de sub tejghea, apăruse în viaţa mea în aceeaşi perioadă cu Jack, gurul de dezvoltare personală. Prin intermediul lor ajunsesem să înţeleg nesăbuinţa de a fi geloasă pe vieţile aparent minunate ale celorlalţi şi să văd că adevărata cauză a fericirii este dorinţa sinceră de a oferi

fericire celorlalţi şi de a-i ajuta să se elibereze de orice formă de insatisfacţie – prin iubire şi compasiune.

Prin doamna Trinci descoperisem că doar simpla cunoaştere a acestor lucruri avea o mică valoare. Conştientizarea noastră asupra unui adevăr necesită să mergem în profunzimea lucrurilor, până în punctul în care chiar ni se schimbă comportamentul. Numim asta *înţelegere, conştientizare*.

De la multele persoane din jurul meu care practicau mindfulness, am realizat cât de esenţial este să acordăm atenţie momentului prezent dacă experimentăm marea varietate a vieţii de zi cu zi. Doar fiind pe deplin conştienţi de prezent suntem capabili să ne transpunem conştientizarea în acţiune – nemaipomenind că trebuie să facem să conteze fiecare ceaşcă de cafea.

Franc fusese profesorul meu asupra ghemotoacelor de blană – pericolul de a mă gândi numai la mine, fiind pe punctul de a mă îmbolnăvi de propria mea persoană. Tot datorită lui descoperisem că *Dharma* nu înseamnă să rosteşti principii înălţătoare, să porţi hainele căutării atenţiei sau să te numeşti budist, ci să exprimi învăţăturile în propriile cuvinte, idei şi fapte.

Şi dacă enormitatea încercării de a deveni o fiinţă mai luminată poate părea uneori descurajatoare, după cum explicase Geshe Wangpo, nu există loc de lene sau de lipsă de încredere. Să duci o viaţă autentică necesită ochi larg deschişi şi o voce puternică!

Şi totuşi absenţa unui oaspete la acel eveniment era notabilă. Dalai Lama era pe drumul de întoarcere de la aeroport, după o călătorie peste hotare. Cu toate acestea, prezenţa lui era palpabilă, sălăşluind cu fiecare dintre noi în acea sală, dimpreună cu mesajul său: „Religia mea este bunătatea.” Ca

budişti tibetani, scopul nostru major este *bodhichitta*, izvorâtă din compasiunea de a ajuta toate fiinţele să găsească fericirea.

*

Oamenii continuau să sosească la Café Franc – nu mai văzusem niciodată locul atât de plin. Aproape că nu mai era niciun loc liber. Franc îşi făcu drum către partea din faţă, pe o platformă instalată pentru ceremonie. Cineva bătu tare într-un pahar şi gălăgia din sală se transformă repede în tăcere.

– Mulţumim tuturor pentru prezenţă, zise Franc, privind la chipurile din jur. Este o zi specială pentru noi toţi din comunitatea cafenelei. Şi nu am doar un anunţ de făcut, ci trei. Primul este că, din cauza stării de sănătate precare a tatălui meu, părăsesc Café Franc pentru a avea grijă de el.

Se auziră reacţii de simpatie şi surpriză.

– S-ar putea să stau în San Francisco între şase şi douăsprezece luni.

Am observat că Geshe Wangpo dădea din cap aprobator.

– Când am realizat că trebuie să plec, m-am întrebat ce să fac cu cafeneaua. Nu voiam s-o închid – panica se răspândi zgomotos printre cei adunaţi –, însă ştiam că nu putea să se conducă de la sine. Apoi, acum două săptămâni, am avut marele noroc s-o întâlnesc pe Serena Trinci, proaspăt manager al celor mai elegante restaurante din Europa.

Gesticulă către tânăra în roşu care fusese prezentată toată seara. Ea zâmbi larg în cunoştinţă de cauză.

– Serena a condus un restaurant Michelin de două stele în Bruges, Hotel Danieli în Veneţia şi de curând una din cele mai mari braserii din Londra. Însă nu a putut rezista chemării acasă

la McLeod Ganj şi sunt încântat să vă spun că a acceptat cu amabilitate să preia responsabilitatea pentru răstimpul în care voi fi plecat.

Anunţul fu întâmpinat cu un şir de aplauze entuziaste şi o plecăciune în semn de apreciere din partea Serenei. Doamna Trinci privi în jur, strălucind de mândrie maternală.

– Pentru o vreme m-am întrebat cum să folosesc mai bine spaţiul de aici, zise Franc, gesticulând către zona ascunsă din spatele lui. Aveam câteva idei, însă nu ştiam cum să le implementez. Şi apoi, printr-o altă „coincidenţă" stranie, a apărut persoana potrivită la momentul potrivit.

Dădu din cap către Sam, care stătea alături.

– Aş dori acum să-l rog pe profesorul şi oaspetele meu de onoare, Geshe Wangpo, să deschidă oficial noua anexă.

Printr-o brumă de aplauze, Geshe Wangpo i se alătură lui Franc pe platformă şi se îndreptă către panglica mare şi roşie. Când s-o dezlege, îşi aminti ceva:

– O, da. Sunt încântat să anunţ deschiderea acestei noi şi minunate librării, zise el, ezitarea lui dând naştere amuzamentului. Fie ca existenţa sa să fie un motiv pentru ca toate fiinţele să aibă fericire şi să evite suferinţa.

Când trase de panglică, panourile de hârtie căzură, dezvăluind rânduri scânteietoare de cărţi, rasteluri de CD-uri şi un sortiment colorat de cadouri. Un val de rumoare entuziastă şi de aplauze se răspândi în încăpere. Franc zâmbi când Geshe Wangpo îi făcu semn lui Sam să li se alăture pe podium. Sam scutură din cap cu putere, însă Geshe Wangpo insistă. Când Sam veni între cei doi bărbaţi, aplauzele deveniră şi mai puternice, până când *lama* îşi ridică autoritar mâna.

– Cărţile din acest magazin, zise el, arătând titlurile din faţa lor, sunt foarte utile. Ştiu asta pentru că am verificat. Cred că în săptămânile următoare vor veni aici mulţi călugări de la Mănăstirea Namgyal. Poate că nu au bani să cumpere, însă vor cerceta.

Replica serioasă a lui Geshe Wangpo provocă o mare voioşie.

– Persoana care a ales aceste cărţi – se întoarse şi îl apucă pe Sam de braţ – a citit *multe* cărţi. Mai multe decât unii dintre *lama* pe care îi cunosc. Are o mare cunoaştere, dar este un pic timid.

O scânteie de nebunie se vedea în ochii preotului.

– Aşa că trebuie să aveţi răbdare cu el.

Departe de a privi în jos de jenă, Sam părea energizat de remarcile lui Geshe Wangpo. Întorcându-i zâmbetul preotului, privi către mulţime şi zise cu o voce puternică:

– Avem o m-minunată selecţie de titluri. Toate operele clasice, dar şi câteva noi apariţii. Pot să spun cu î-încredere că este o secţiune mai bună de minte/trup/spirit decât veţi găsi în cele mai mari librării americane. Aştept cu nerăbdare să vă văd curând aici pe toţi.

Un rând de aplauze urmă vorbelor lui Sam. Lângă el, Geshe Wangpo zâmbi în secret.

– Sunt sigur că sunteţi nerăbdători să pătrundeţi în această secţiune nouă – Franc luă din nou frâiele –, unde veţi fi încântaţi să aflaţi că acceptăm cărţi de credit. Înainte însă vreau să fac al treilea anunţ. Foarte curând Café Franc va primi un nou nume. Cafeneaua cu Cărţi Himalaya. Avem o nouă emblemă în faţă, care va fi dezvăluită în seara asta pentru prima oară.

Un alt ropot de aplauze prelungite.

– Când am pus bazele afacerii aici, era vorba numai despre mâncare şi, nu pot nega asta, despre mine. Sunt încântat să spun că lucrurile s-au schimbat de atunci. Suntem acum mai mult decât mâncare. Şi din fericire am crescut nu numai datorită mie. Este marele meu privilegiu să lucrez cu această echipă – Jigme şi Ngawang Dragpa de la bucătărie, Kusali şi echipa sa de la servire şi acum Sam şi Serena. Aşa că vă rog să savuraţi mâncarea şi băuturile! Cheltuiţi mult pe cărţi şi cadouri! Abia aştept să vă revăd pe toţi când mă întorc de la San Francisco!

*

Petrecerea de lansare se transformă într-una dansantă. Nici nu ajunse bine Sam în librărie, că se şi formă la casă un rând de cumpărători nerăbdători. În restaurant, Franc circula cu Serena, pe când ospătarii aprovizionau cu şampanie şi vin. Restaurantul, acum centru comercial, nu mai fusese nicicând atât de însufleţit cu energie, râsete şi bucurie de a trăi.

Cât de diferite erau toate astea de prima oară când vizitasem Café Franc şi fusesem aproape azvârlită cu forţa de la uşă. Ce s-ar fi întâmplat, mă întrebam eu, dacă nu mi-aş fi făcut drum acolo în aşteptarea naivă a unei mese delicioase? Dacă nu ar fi fost nevoie de un cămin pentru Kyi Kyi, dacă Franc nu ar fi fost acceptat ca discipol de către Geshe Wangpo sau dacă Sam nu ar fi apărut la momentul potrivit? Era ceva misterios şi chiar încântător în lanţul de evenimente care dusese la acest deznodământ. Şi evenimentele aveau să continue.

Seara târziu, când valul iniţial din librărie se domoli, Serena se îndreptă spre locul unde stătea Sam, cu o privire dominantă asupra mulţimii.

– A fost o seară minunată!

Ea radia de fericire.

– Doar atât?

Am observat că Sam reuşea să evite podeaua şi să se uite direct la ea, cu un zâmbet neajutorat pe chip. Apoi amândoi începură să vorbească în acelaşi timp.

– Spune tu, zise ea.

– N-n-nu.

Gesticulă către ea.

– Insist. Tu prima.

Din poziţia mea cu vedere de ansamblu, puteam să văd pete roşii pe ceafa lui Sam. Precum se adună norii de furtună, tot aşa petele se împreunau pentru a forma un val stacojiu care se ridica ferm spre bărbie şi apoi se oprea brusc.

– Voiam doar să dau o sugestie, începu el, mai tare decât era necesar. Având în vedere că vom lucra împreună...

– Da? sugeră Serena. Dându-şi părul pe spate, cerceii îi scânteiară în lumină.

– Ar fi o idee drăguţă, însă numai dacă ai timp...

– Da? Ea dădu din cap încurajator.

– Adică poate ieşim împreună vreodată. Poate să luăm masa?

Ea râse.

– Voiam să sugerez acelaşi lucru.

– Da?

– Ar fi distractiv!

– Vineri noapte?

– S-a făcut!

Aplecându-se înainte, îl sărută uşor pe obraz. Sam o strânse de braţ.

În acel moment, Franc se ivi din mulţime în spatele lor. Întâlnind ochii lui Sam pe deasupra umărului Serenei, îi făcu cu ochiul.

*

Reîntorcându-mă acasă în acea noapte, mi-am ocupat poziţia obişnuită de pe pervaz. Întors de la Delhi, Dalai Lama stătea pe un scaun din apropiere şi citea o carte.

Fereastra era deschisă şi, dimpreună cu aroma proaspătă de pin, părea să fie altceva în aer. O speranţă în devenire.

Privindu-l pe Sfinţia Sa citind, nu mă puteam abţine să nu mă gândesc, aşa cum o făceam în momente meditative ca acesta, cât de norocoasă eram să fiu salvată de un om aşa de uimitor. Imaginile din acea zi de pe străzile din New Delhi încă ţâşneau spontan. În special acele momente fatale când eram înfăşurată în ziar şi viaţa părea să mă părăsească.

– Foarte interesant, micul meu Leu de Zăpadă, remarcă Dalai Lama după o vreme, pe când îşi închidea cartea şi venea să mă dezmierde. Citesc despre viaţa lui Albert Schweitzer, care a luat Premiul Nobel pentru Pace în 1952. Era o persoană plină de compasiune, foarte sinceră. Tocmai am citit că a spus: „Uneori, lumina noastră se stinge, însă flacăra ei se reaprinde prin întâlnirea cu o altă fiinţă umană. Fiecare dintre noi suntem datori cu cele mai profunde mulţumiri faţă de cei care au reaprins această lumină interioară.” Sunt de acord cu asta, nu-i aşa PSS?

Închizând ochii, am tors.

DESPRE AUTOR

David Michie s-a născut în Zimbabwe, a făcut studii la Universitatea Rhodes din Africa de Sud şi a trăit la Londra timp de zece ani. Este căsătorit şi stabilit în Perth, Australia. Este îndrăgit în special pentru seria de cărți Pisica lui Dalai Lama (*Pisica lui Dalai Lama*, *Arta de a toarce*, *Puterea lui miau*, *Cele patru lăbuțe ale succesului spiritual*, *Trezirea pisicuței interioare*), seria Aventurile inițiatice ale lui Matt Lester (*Magicianul din Lhasa*, *Mantra secretă*) cât și pentru cărțile de non-ficțiune *Budism pentru oameni ocupați*, *De ce mindfulness este mai bun decât ciocolata*, *Puterea transformatoare a minții pline de compasiune* și altele. Toate au fost traduse în mai multe limbi.